

פרשת וישב יעקב

(א) * וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. רבי חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי'. ת"ח, כמה מקטרגין אית ליה לבי"נ, מיומא דקב"ה ב' יהב ב' ביה ב' נשמחא ב' בהאי עלמא, דכיון ב' דנפיק ב"ב ו' לאוירא דעלמא, מיד אודמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע, כמה דאתמר, דכתיב ב' לפתח חטאת רובץ וגו'. י' וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.

(ב) ות"ח דהכי הוא, דהא בעירי, מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמייהו, ח' וערקין ב' מן גו נורא. י' ומן כל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגויה, ומיד אסטי ליה י' לארחא בישא.

(ג) ואוקימנא, דכתיב ד' טוב ילד י' מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד: דא י' הוא יצר טוב, י' דהוא ילד, מיומין זעירין עמיה דב"נ, דהא מתליסר שנין טו ואילך, כמה דאתמר.

(ד) ממלך זקן וכסיל, ממלך: דא הוא יצר הרע, דאיהו אקרי מלך, ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוהו דכד אתיליד ב"נ ונפיק לאוירא דעלמא, איהו * אודמן עמיה דב"נ, וע"ד איהו מלך זקן וכסיל.

(ה) אשר לא ידע להזהר עוד, טו להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין

מסורת הוהר

(א) וישלח דף נ"ב ציון ג. (ב) תהלים ל"ד. (ג) (בראשית ד') ח"א לו: קסה; קיט. רנה. ח"ב ריט: רלו: רסו: רעא: ת"ז ה' כה. חס"ט קיח: ז"ח י"ט ט"ג ש"ג. (ד) וירא צ"ה ציון א'. ז"ח נ"ח טד שטו.

חלופי גרסאות א' יהיב. ב' ליג ביה. ג' מוסיף בשמחא לבי"ב. ד' מוסיף לאתקיימא בהאי. ה' דנפקי. ו' לאויר. ז' גמירנא; וגמירנא דכדין (אה"ל). ח' וערקין; וערקיה. ט' ליג טן; מנה. י' ליג ומן; ומכל. יא' לארחא. יב' מסכן וגו'. יג' איהו. יד' דאיהו טו ליג ואילך; עמיה; וגו' (אה"ל). טו להזהיר לא כתיב אלא ליהוה (אה"ל).

מאמר	הסולם	וישב יעקב
(א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו': ר' חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק וגו' כמה מקטרגים יש לו לאדם מיום שנחן לו הקב"ה נשמה בעולם הזה. דכיון שיצא האדם לאויר העולם, מיד נודמן יצר הרע להשתתף עמו, כמו שלמדנו, שכתוב, לפתח חטאת רובץ. כי אז נשתתף עמו היצה"ר. (ב) ות"ח דהכי הוא וכו': ובוא וראה, שכן הוא, כי הבהמות, מיום שנולדו, כולן שומרות את עצמן ובורחות מאש וכלל מקומות הרעים, והאדם, כשנולד, מיד בא להשליך עצמו לתוך האש, והוא משום שהיצה"ר שורה בתוכו, ומיד מסיתו לדרך רע. (דומי דף קע"ט ע"א * דף קע"ט ע"ב)	(ג) ואוקימנא, דכתיב, טוב ילד מסכן וגו': שהוא ילד מימים מועטים עם האדם, כי מ"ג שנים ואילך הוא עם האדם כמו שלמדנו. (ד) ממלך זקן וכסיל: ממלך, זהו היצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל, הוא ודאי זקן כמו שבארוהו, שמיום שהאדם נולד ויצא לאויר העולם, הוא נמצא עם האדם, וע"כ הוא מלך זקן וכסיל. (ה) אשר לא ידע להזהר עוד: לא כתיב להזהיר, אלא להזהר, משום שהוא כסיל	וישב יעקב

דאיהו כסיל, ועליה אמר שלמה ה' ע"ה * והכסיל בחושך הולך, דהא
 (א) כ' מסוסיטא דחשך י קא אתיא, ולית ליה נהורא לעלמין.
 (ו) רבי שמעון אמר, ת"ת, כתיב טוב ילד מסכן וחכם, מאן ילד ד מסכן,
 הא אוקמוה ואחמר, דאיהו יצר טוב, אבל טוב ילד, הה"ד כ' נער הייתי גם
 זקנתי, ודא הוא נער, דאיהו ילד. כ' מסכן: דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי
 אקרי נער. בגין דאית ליה חדתו דסיהרא, ו דמתחדשא תדיר, ותדיר איהו
 י ילד מסכן, כמה דאמרן. וחכם: בגין דחכמה שריא ביה.
 (ז) ממלך זקן, דא הוא יצר הרע, כמה דאתמר, דהא כ' מן יומא דהוה,
 לא כ' נפק ' ממסאבותיה לעלמין, ואיהו כסיל, דכל ארחי אינון י' לארח בישא,
 זאזיל וסטי לבני נשא, ולא ידע לאזדהרא, ואיהו אתי עם ב"נ בתסקופין, בגין
 לאסטאה לון מארח טבא, לארח בישא.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) מחלנות החשך והוא מלשון סתם כפי הכונה שפ"י (קהלת ב') ח"ג קסו. (ב) לך קס"ה ציון ב' ותולדות ס"ג ציון ד' וציון ה'.

חלופי גרסאות א' ליג ע"ה. כ' מסוסיטא (אה"ל). ג' קאחיא. ד' ליג מסכן. ה' ליג מסכן. ו' מתחדשא. ז' נער. ח' ליג מן; מיומא. ט' נפקא. י' מסאבותיה. יא' ליג לארח; בישא.

וישב יעקב

הסלים

באמר

כלום. וו"ש. ודא הוא נער, דאיהו ילד מסכן.
 דרית ליה מגרמיה כלום. דהיינו כמבואר.
 וכשהוא מקבל ממצב הא' של הנוקבא, שהוא
 זמן שליטתה עצמה והיא גדולה כמו ז"א
 שהוא מצב הארת החכמה שבה, אז אומר
 מטטרון גם זקנתי, כי איהו זקן, זהו מי שקנה
 חכמה. וכן נקרא חכם וו"ש וחכם, בגין
 דחכמה שריא ביה. כמבואר.

כסיל, ועליו אמר שלמה, והכסיל בחשך הולך.
 כי מפסולת החשך הוא בא. ואין לו אור לעולם
 אבל מי שאינו יודע להזהיר לאחרים אינו נחשב עור
 לכסיל מחמת זה.

ושואל, ואמאי אקרי נער, למה נקרא
 המלאך מטטרון תמיד בשם נער, ולא זקן, הרי
 הוא אמר, גם זקנתי, היה לו להקרא זקן
 ומשיב, בגין דאית ליה חדתו דסיהרא,
 דמתחדשא תדיר, משום שיש לו התחדשות
 הלבנה, שהיא הנוקבא, שה"ס זוגה עם ז"א,
 דהיינו מצב הב', הנ"ל, שהיא מצב הארת
 החסדים שבה, הנכחן לו"ק ונקרא נער,
 דמתחדשא תדיר, ומצב ההתחדשות נהוג בה
 תמיד, ותדיר איהו ילד מסכן, דהיינו בקביעות,
 וע"כ נקרא נער ולא זקן, כי הזקנה שמקבל
 ממצב הא', שהוא מצב שליטתה עצמה, אין זה
 בו תמיד, וע"כ אינו נקרא על שמו.

(ו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בוא וראה,
 כתוב, טוב ילד מסכן וחכם. ושואל, מי
 הוא ילד מסכן, ואומר, הנה בארוה, ולמדנו
 שהוא יצר הטוב. אבל טוב ילד, זהו שכתוב,
 נער הייתי גם זקנתי, וזהו נער שהוא ילד
 מסכן, שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא נער.
 הוא משום שיש לו הידוש הלבנה, שהיא
 מתחדשת תמיד, והוא תמיד ילד מסכן, כמו
 שאמרנו. וחכם, משום שהחכמה שורה בו.

פירוש. ב' מצבים יש אל הנוקבא, (א)
 הוא זמן שליטתה עצמה, שאז גדולה כמו ז"א,
 וזהו מצב הארת החכמה שבה, אלא שאינה
 טאירה מטעם חוסר אור החסדים. (ב) הוא זמן
 הארתה, על ידי זוגה עם ז"א, שאז מיכרחת
 להתמעט עד לנקודה, ואין לה אז מעצמה
 כלום, ומקבלת הכל מז"א. ומצב הזה היא מצב
 הארת החסדים שבה, והנוקבא מתלבשת ומאירה
 במלאך מטטרון מ' מצבים אלו, וכשורא
 מקבל מצב ב' של דנוקבא, שהוא הארת
 החסדים אומר מטטרון, נער הייתי, וכן נקרא
 ילד, כי הארת החסדים ה"ס ו"ק המכונה נער
 או ילד, וכן נקרא מסכן, מפני שבמצב הזה
 מתעטת הנוקבא עד לנקודה ואין לה מעצמה
 (וטו"י דף קע"ט ע"ב)

(ח) ת"ח, על דא אקדים עם בר נש f ביומא דאתיליד, בגין דיהימין ליה, דהא כד אתי יצר טוב, לא יכיל ב"נ למהימנא ליה, ודמי עליה כמטולא, כגוונא דא חנינן, מאן הוא רשע ערום, דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא, עד לא ייתי חבריה b מארי דדינא, כד"א * צדיק הראשון בריבו וגו'.

(ט) כגוונא דא g האי רשע ערום, כד"א b והנחש היה ערום, והוא אקדים ושרי עמיה דב"נ, עד d לא ייתי חבריה לאשראה עליה. ובגין דאיהו אקדים, והא אטעין טענתיה עמיה, כד אתי חבריה דאיהו יצר ה הטוב, אבאיש ליה לב"נ בהדיה, ולא יכיל לזקפא רישיה, כאילו אטעין על כתפיה, כל מטולין דעלמא, בגין ההוא רשע ערום דאקדים עמיה, וע"ד אמר שלמה b וחכמת המסכן v בזויה, ודבריו אינם נשמעים, בגין דהא אקדים אחרא. (י) וע"ד, כל z דיינא דקביל מבר נש מלה, עד לא ייתי חבריה, כאילו h מקבל עליה טעווא אחרא למהימנותא, אלא i ובא רעהו וחקרו, ודא הוא ארח דבר נש זכאה, דהא ב"נ זכאה, דא הוא דלא הימין לההוא רשע ערום דיצר הרע, עד דייתי חבריה דאיהו יצר טוב. ובגין דא, בני נשא אינון כשלין לעלמא דאתי.

(יא) אבל ההוא זכאה, דאיהו דחיל e למאריה, כמה i בישין y סביל בהאי

מסורת הזהר

(א) משלי יח. (ב) ב"א רל"ו ציון ב'. (ג) (קהלת ט') ח"ג סט. ת"ז תס"ד צה: ז"ח פ"א טא שג. (ד) משלי י"ח.

חלוסי גרסאות א מיומא. ב מריה. ג ח"ג האי; הוא. ד דלא. ה טיב. ו בזויה וגו' וליג ודבריו אינם נשמעים. ז דייני. ח מקביל. ט למריה י מוסיף בישין חבילין. יא מוסיף סביל. ההוא זכאה דחיל למריה.

וישכ יעקב

הסולם

מאמר

לאדם להיות עמו, ואינו יכול להרים ראשו כאלו הטעין על כתפו כל המשאות שבעולם. וכל זה הוא, משום שהרשע ערום הקדים עצמו, ועל זה אמר שלמה, וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים, משום שהקדימו האחר.

(י) וע"ד כל דיינא וכו': וע"כ, כל דין המקבל דבריו של בעל דין, מטרם שיבא חברו, דומה כאלו מקבל עליו אל אחר להאמין בו, אלא ובא רעהו וחקרו, כלומר אחר שיבא רעהו או ישמע טענותיו, וזהו דרכו של אדם צדיק, כי אדם צדיק, הוא, מי שלא האמין לאותו רשע ערום, שהוא יצר הרע, משום שהקדים טענותיו, מטרם שיבא חברו, שהוא יצר הטוב, שמקיים ה"ל; ובא רעהו וחקרו, ובדבר זה אנשים נכשלים מלזכות לעולם הבא.

(יא) אבל האי זכאה וכו': אבל צדיק ההוא, שהוא ירא את רבונו, כמה רעות הוא סובל בעולם הזה, כדי שלא יאמין ולא ישתחף

והוא בא בעלילה עם בני אדם, כדי להדיח אותם בדרך הטוב אל דרך הרע.

(ח) ת"ח על דא וכו': בוא וראה, על כן הקדים עצמו היצר הרע להחזיק עם האדם מיום שנולד בו, בכדי שיאמין לו, וכשיבוא אח"כ היצר הטוב אין האדם יכול להאמינו ודבריו דומים עליו למשא.

כגוונא דא תנינן וכו': כעין זה למדנו, איזה הוא רשע ערום, זה הוא, מי שמקדים עצמו לטעון דבריו לפני הדין מטרם שיבא ח רו בעל הדין, כמש"א, צדיק הראשון בריבו וגו'.

(ט) כגוונא דא האי וגו': כעין זה, רשע ערום זה, דהיינו היצר הרע, כמש"א, והנחש היה ערום, גם הוא מקדים ושורה באדם מטרם שיבא חברו, יצר הטיב, לשרות בו, ומשום שהקדים וכבר טען טענותיו לפניו, כשיבא אח"כ חברו, שהוא יצר הטוב, רע (רס"ו דף קע"ט ע"ב)

עלמא בגין דלא יהימן, ולא ישתתף ב בהווא יצר הרע, וקביה שויב ליה מכלהו, הה"ד * רבות רעות ב צדיק ומכלם יצילנו יי'. רבות רעות לצדיק לא כתיב אלא צדיק, בגין דקביה אתרעי ביה, ובג"כ, קב"ה אתרעי בהווא ב"נ, שויב ליה מכלא, ב בהאי עלמא ובעלמא דאתי, זכאה חולקיה.

יב) ת"ח, כמה בישין עברו עליה דיעקב, בגין דלא יתדבק בהווא יצר הרע, ויתרחק ז מחולקיה, ובג"כ סביל כמה עונשין, כמה בישין, ולא שקיט. פתח ואמר, ב לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. ת"ח, כמה בישין ט סבלין צדיקא בהאי עלמא, בישין על בישין, כאבין על כאבין, בגין למזכי לון לעלמא דאתי.

יג) יעקב ט כמה סביל, בישין על בישין תדיר, י כד"א לא שלותי: בכיתא דלכון, ולא יכילנא לאשתזבא מניה. ולא שקטתי: מעשו, מההוא צערא דצער לי, ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו דעשו. ולא נחתי: יא מן דינה, יב ומן שכם.

יד) ויבא רגז: דא רוגזא וערבוביא דיוסף, דאיהו קשיא י מכלהו, י מגו טו רחימותא דיעקב טו לגבי דיוסף, י דאיהו רזא דברית, עאל במצרים, בגין דלבתר כתיב, י ואזכור את בריתי, לאשתכחא יא שכינתא תמן בהדיה. טו) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, * רבי יוסי פתח,

מסורת הזהר

א) תהלים ל"ד. ב) (איוב ג') ח"א רטו: ג) פרשת נח דף ע"ט ציון ב'.

חלופי גרסאות א) בחדי: בהדיה. ב צדיק וגוי וליג מן ומכלם עד לצדיק. ג ליג מן בהאי עד תיח. ד) אתרעב. ה רע; מוסיף וקביה שויב ליה מכלהו (הרמיק). ו) ואתרחק. ז מוסיף מכלא. מחולקיה; י) מוסיף כד"א לא שלותי ולא שקטתי. יא ליג מן; מרינה. יב ליג ומן; ומשכם. יג מכלא. יד ומנו. טו רחימו טו לגביה. יז ואיהו. יח שמש; שמשא (אה"ל).

הסולם

וישב יעקב

מאמר

יג) יעקב כמה סביל וכו': יעקב, כמה סביל תמיד רעות על רעות, כמש"א, לא שלותי, בבית לבן, ולא יכולתי להנצל ממנו. ולא שקטתי, מעשו מאותו הצער שציער אותי הממונה שלו. ואח"כ הפחד מעשו עצמו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ישתתף עם היצר הרע, והקביה מצילו מכולם. זהו שכתוב, רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ח'. רבות רעות לצדיק לא כתוב, אלא רבות רעות צדיק, שזה יורה שפירושו הוא, שהסובל רבות רעות הוא צדיק, משום שהקב"ה חפץ בו, כי הרעות שסובל, מרחיקות אותו מן יצר הרע כנ"ל. ומשום זה הקב"ה חפץ באדם ההוא, ומציל אותו מכולם, בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו.

יד) ויבא רגז: זה הוא רגזו והמבוכה של יוסף, שהוא קשה מכולם, כי מתוך אהבתו של יעקב אל יוסף, שה"ס הברית, נכנס יעקב למצרים. ועל כן אהב אותו כל כך, משום שלאח"כ כתוב, ואזכור את בריתי, שכל הנאולה היה בשבילה. להיות השכינה נמצאת שם עמו. עם הברית. שהוא יוסף, וע"כ היה המבוכה של יוסף, קשה עליו יותר מכל הצרות שבאו עליו.

יב) ת"ח כמה בישין וכו': בוא וראה כמה רעות עברו על יעקב כדי שלא יתדבק ביצר הרע ההוא. ויתרחק מחלקו. ומשום זה סבל כמה עונשים כמה רעות ולא שקט.

טו) וישב יעקב בארץ מגורי וגו': ר' יוסי פתח. הצדיק אבד ואין איש שם על

פתח ואמר לא שלותי וגו': בוא וראה, כמה רעות סובלים הצדיקים בעולם הזה. רעות על רעות מכאובים על מכאובים, כדי לזכותם לעולם הבא.

(דמו"י דף קע"ט ע"ב * דף ק"ס ע"א)

" הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקב"ה אשגח ב בעלמא, ולא הוי עלמא כדקא יאות, ג ואודמן דינא ז לשרייתא על עלמא, כדין קודשא בריך הוא, נטיל זכאה דאשתכח בינייהו, בגין דישרי דינא על כלהו י אחרנין, ולא ישתכח מאן דיגין עלייהו.

טו) ו דהא כל זמנא דזכאה ז שארי בעלמא, דינא לא יכיל לשלטאה מ על עלמא. מנלן ממשא, ט דכתיב ז ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ובגין כך, קודשא בריך הוא, נטיל לזכאה מבינייהו, וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע וגבי י דיליה. סופיה י דקרא, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, עד דלא ייתי רעה לשלטאה על עלמא, נאסף י הצדיק. י ד"א, כי מפני הרעה: דא יצה"ר.

יז) ת"ח, יעקב שלימו דאכהן הוה, ואיהו קאים לקיימא בגלותא, אבל מגו דאיהו צדיק, אתעכב דינא, דלא שלטא בעלמא, דהא כל יד יומי דיעקב, לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אחטבלת.

יח) טו ואוף הכי ביומוי דיוסף, דאיהו דיוקנא דאבוי, טו לא י שרא י גלותא, בגין דאיהו אגין עלייהו, כל יומוי, כיון דאיהו מת, מיד י שרא עלייהו גלותא, כד"א ג וימת יוסף וגו', וסמך ליה, י הבה נתחכמה לו. וכתוב ה וימררו את כ חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'.

מסורת הזהר

א) כ"ב ר"ה ציון א'. ב) (תהלים ק"ו) ח"א רנד: ח"ג קא. ז"ח יב טד שיג. כ"ג טא שיו. ג) (שמות א') ח"ג קנג. ד) (שם) ח"ב ז: ית: ח"ג טד. ה) כ"א רכ"ב ציון ב'.

חלוסי גרסאות א לב וגו'. ג בפלמיא דעלמא. ג ודינא אודמן. ז דשריא. ס מוסיף אינון אחרנין. ו ליג דהא; דכל. ז שריא. מ בעלמא על דרא (אה"ל). ט ליג דכתיב. י מדיליה. יא מוסיף דקרא מוכח. יב מוסיף הצדיק דא כי מפני הרעה נאסף עד לא ישלוט הרעה [רעה] בעלמא. יג ליג דא. יד יומוי. טו ליג ואוף הכי; אוף (אה"ל). טז כיון דאיהו מיד שרא דינא על עלמא. יז שרי (אה"ל). יח דינא על עלמא. יט שריא. כ חייהם וגו'.

וישב יעקב	הסולם	מאמר
מפני הרעה, זה הוא היצר הרע. שהסית והדיח את העולם.		לב וגו'. הצדיק אבד, בזמן שהקב"ה מסתכל בעולם, והעולם אינו כראוי להיות, והדין נזדמן לשרות על העולם, אז לוקח את הצדיק הנמצא ביניהם, כדי שהדין ישרה על כל האחרים, ולא יהיה מי שיגין עליהם.
יז) ת"ח יעקב שלימו וכי: בוא וראה, יעקב בחר שבאבות היה, והוא היה עופד להמצא בגלות. אבל מתוך שהוא צדיק נעצר הדין, ולא שלט בעולם, כי כל ימיו של יעקב לא שרה הדין על העולם, והרעב נתבטל.		טו) דהא כל זמנא וכי: כי כל זמן שהצדיק שורה בעולם, אין הדין יכול לשלוט על העולם מאין לנו זה, ממשא שכתוב, ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום זה הקב"ה לוקח את הצדיק מביניהם ומעלה אותו מן העולם, ואז נפרע ומקבל את שלו. סוף הכתוב, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, פירושו, מסרם שיבא הרע לשלוט בעולם נאסף הצדיק. פירושו אחר, כי
יח) ואוף הכי ביומוי וכי: וכפו כן בימיו של יוסף, שהוא צורתו של אביו, לא היתה נמצאת הגלות, משום שהוא הגין עליהם כל ימיו, כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמש"א, וימת יוסף וגו', ונסמך לו הבה נתחכמה לו. וכתוב, וימררו את חייהם וגו'.		טו ואוי דף קיט ע"א

יט) כגוונא דא, בכל אתר ה' דשריא זכאה י בעלמא, בגיניה קודשא בריך הוא יגין על עלמא, וכל זמנא דאיהו קיים, דינא לא שריא על עלמא. והא אתמר.

כ) תא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כד"א מגור מסביב, דכל יומי הוה דחיל והוה בדחילו. וישב י' יעקב בארץ מגורי אביו. רבי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב, בההוא אתר דאחאחיד בחשך. ארץ מגורי אביו דייקא. בארץ כנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו: דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא, ד' דאיהי ארץ, דאתאחיד י' מן דינא קשיא, וביה אתישב יעקב, ואתאחיד ביה. ו' כא) "אלה תולדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתישב י' יוסף ביעקב. ואזווג שמשא בסיהרא, כדין י' שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו עביד תולדות, בגין דלא י' פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ, ומניה נפקין תולדות לעלמא.

מסורת הזהר

א) ביא קל"ז ציון א'.

חלופי גרסאות א' דשרא; דזכאה שריא. ב' על עלמא; על עלמא וא' חו קיים דינא לא שריא על עלמא ול"ג מן בגיניה עד קיים (אה"ל). ג' יעקב וגו'. ד' ל"ג דאיהי ארץ. ה' ס' מנו. ו' מוסף והתיא (וההוא) ארץ איהי אספקריא [אספקריאה] דלא נהרא. ז' ל"ג יוסף; יעקב ול"ג יוסף. ח' שריא. ט' פסקי.

וישב יעקב

הכולם

מאמר

דין קשה מאד, כי ה"ס חטא דעץ הדעת כנודע, אמנס הנוקבא, שהארתה היא בבחינת אור נקבה המאירה רק ממטה למעלה ואינו נמשך למטה. ע"כ אפילו כטרם שנכללה בימין, אין בה דין קשה אלא דין רפה. (ננ"ל וישלח דף פ' ד"ה ביאור ע"ש) וז"ש בארץ מגורי אביו וכו' ההוא דינא רפיא וכו' וביה אתישב יעקב. שהוא נתישב בארץ, שה"ס הנוקבא, והיא רק דינא רפיא. ולא דינא קשיא כמגורי אביו.

מאמר אלה תולדות יעקב

כא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': אחר שנתישב יוסף ביעקב, והשמש. שהוא ז"א, נזדווג עם הלבנה, שהיא הנוקבא, אז התחיל להוליד תולדות. ומי הוא העושה תולדות. חזר הכתוב ואמר, יוסף, כי אותו הנהר הנמשך ויוצא מעון, שהוא יסוד המכונה יוסף. הוא העושה תולדות, משם שמימיו אינם נפסקים לעולם.

פירוש. כי נשמות ישראל נולדות מזווג זו"ן. אבל אין ז"א מוליד נשמות מטרם שעולה ומלביש לאו"א, שזווגייהו לא פסיק לעלמין, שאז משיג יסוד גדולות, המכונה

יוסף

יט) כגוונא דא וכו': כעין זה, בכל מקום שנמצא צדיק בעולם, הקב"ה מגין על העולם בשבילה, וכל זמן שהוא חי, אין הדין שורה על העולם. וכן למדנו.

כ) ת"ח וישב יעקב וגו': שאל מהו מגורי אביו, ומשיב, הוא כמו שאתה אומר מגור מסביב, כי כל ימיו היה מתיירא והיה בפחד. וישב יעקב, רבי אלעזר אמר, שנתקשר וישב במקום ההוא שנחאחיד בחשך. בארץ מגורי אביו הוא בדיוק. כלומר, מלמדנו, שהמגור ופחד הזה הוא של אביו יצחק שהוא קו שמאל. בארץ כנען, נקשר המקום במקומו. פירוש, הנוקבא נקראת ארץ, ובעת שנקשרת בקו שמאל, שהוא אביו של יעקב, היא נקראת ארץ כנען. וז"ש, אתקשר אתרא באתריה שארץ כנען נקשרה במגורי אביו, שהוא קו שמאל. מגורי אביו, זה דין קשה. שה"ס קו שמאל דז"א, בארץ מגורי אביו, הוא כמו שלמדנו שארץ היא דינא רפיא. שהיא ארץ שנתאחדה ונמשכת מדין קשה, שהוא קו שמאל, ובה נתישב יעקב ונתאחז בה.

פירוש, אור ז"א הוא מלמעלה למטה, ולפיכך אם הקו שמאל מאיר בו נמשך ממנו (דמו"י דף ק"ט ע"א)

כב) דהא שמשא, אע"ג ^א דאתקרב בסיהרא, לא עביד איבין, בר ההוא דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין, ולאפקא תולדות יעקב, ובג"כ כתיב, אלה תולדות יעקב יוסף.

כג) אלה תולדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף, הוה אמר, דדא י הוא דיוקנא דיעקב. ת"ח, דבכלהו בני יעקב, לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי, לדיוקנא דאביו.

כד) בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קודשא בריך הוא דהא כד אחאביד מניה יוסף, בן שבע עשרה שנין הוה, וכל אינון י יומין דאשתארו, דלא חמא ליה ליוסף, הוה בכי ו על אינון שבע עשרה שנין, וכמה דהוה בכי עליה, קודשא בריך הוא יהב ליה, שבע עשרה שנין אחרנין, דאתקיים בארעא דמצרים, בחדו ביקרא ובשלימו דכלא, ו בריה יוסף הוה מלכא, וכל בנוי קמיה הו, אינון שבע עשרה שנין, הו חיינ לגביה, ובג"כ בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מניה.

חלופי גרסאות ^א דאתקרב. ז י"ג מן אלה עד כל. ג איהו. ד י"ג דהא; דכר וליג דהא. ס שנין. ו ליג על. ז יוסף בריה.

אלה תולדות יעקב

הסולם

מאמר

כג) אלה תולדות יעקב יוסף וגי': פירוש אחר, כל מי שהיה מסתכל בצורת יוסף היה אומר שזו היא צורתו של יעקב. בוא וראה, שבכל בני יעקב לא כתוב כזה, כגון אלה תולדות יעקב ראובן או שמעון וכו', רק ביוסף, שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף. הוא משום שצורתו היתה דומה לצורת אביו. פירוש, כמו שיעקב שה"ס ת"ת הוא קו אמצעי המכריע בין ב' הקוין שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה, כן יוסף, שה"ס יסוד, הוא קו אמצעי ומכריע בין שני הקוין שמחזה ולמטה, דהיינו בין נצח והוד. הרי שזה וזה צורתם שוה, ששניהם צורת קו אמצעי ומכריע בין הקצוות.

כד) בן שבע עשרה שנה: אמר ר' אבא, הקב"ה רמז לו, שבעת שנאבד יוסף היה בן שבע עשרה שנה, וכל אלו תימים שנשארו אחר שהיה בן שבע עשרה שנה, שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אלו שבע עשרה שנה, וכמו שהיה בוכה עליהן, נחן לו הקב"ה שבע עשרה שנה אחרות, שחי בארץ מצרים, בשמחה, בכבוד, ובכל השלמות, בנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו, אלו שבע עשרה שנה היו נחשבות לו חיים, וע"כ משמיענו הכתוב, כי בן שבע עשרה היה יוסף כאשר נאבד ממנו.

פירוש, היסוד, שה"ס יוסף, מכונה שבע עשרה שנה, מטעם שיש בו סוד לחם משנה, שפירושו אור החכמה ואור החסדים, שהוא חכלית השלמות, והנה אור החכמה שבו מרומז

במספר

יוסף, וכן נקרא נהר יוצא מעדן, ששפעו אינו נפסק לעולם. וז"ש בחר דאזישב יוסף ביעקב ואודווג שמשא בסיהרא, אחר שז"א המכונה יעקב עלה והלביש לאו"א עלאין שאז מתישב יוסף, שהוא יסוד דגדלות, ביעקב, שהוא ז"א, ושמשא מזווג בסיהרא, כרין שרא למעבד תולדות, אז מתחיל להוליד תולדות, ולא מקודם לכן, ומאן איהו דעביד תולדות אהדר ואמר יוסף, שהוא יסוד דגדלות, שז"א משיגו בעת עליתו לאו"א שהוא מכונה אז ונהר יוצא מעדן, דלא פסקין מימיו לעלמין, כמו או"א עלאין דזווגיהו לא פסיק לעלמין.

כב) דהא שמשא אע"ג וגי': כי השמש שהוא ז"א, אע"פ שנתחבר בלבנה, שהיא הנוקבא, אינו עושה פירות משום מדרגה רק מאותה מדרגה הנקראת צדיק, דהיינו יסוד, וכן נקרא יוסף, שהוא המדרגה של יעקב לעשות פירות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום זה כתוב, אלה תולדות יעקב יוסף. פירוש, המדרגה האחרונה של ז"א, המכונה צדיק או יסוד, היא הנושאת את המסך שעליו מכה אור העליון ואו"א עולה ומלבישו, שבדרך זה נאצלות כל הקומות והמדרגות וז"ש לא עביד איבין בר ההוא דרגא דאקרי צדיק ויוסף, כי הוא הנושא אל המסך, להיותו מדרגה האחרונה, כמבואר.

(דפו"י ק"ם ע"א)

כה) רבי חייא פתח ואמר, * לכן אנשי לבב שמעו לי חליה לאל א' מרשע ושדי מעול. כי פעל * אדם ישלם ב' לו וכארח איש ימציאנו. תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, עבד ליה על דינא, ועל ג' דינא אחקיים, וכד ד' עובדין דעלמא, אינון ה' קיימין בדינא, בר דקב"ה בגין לקיימא עלמא ולא יתאכיד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי ו' מעכבי לדינא, דלא ז' ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא, ואחקיים בגיניה.

כו) ואי תימא דקודשא בריך הוא עביד דינא ח' בכר נש בלא דינא, הא אתמר, דכד דינא ט' שריא עליה דבר נש, כד איהו זכאה, בגין רחימותא י' דקב"ה ביה י"א איהי, כמה דאתמר, דהא קב"ה רחים י"ב עליה ברחימו, לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא, בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו, כדקא יאות. ונשמתא שלטא, י"ג וגופא אתחלש.

כז) ובעיא גופא י"ד חולשא, ונפשא ט"ו תקיפא, ט"ז דאתתקף בתקיפו, וכדין איהו רחימא דקב"ה. כמה דאמרו חברייא, יהב קב"ה לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזכי ליה לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ד) ח"ב קעו.

חלוסי גרסאות א' מרשע וגו' ו"ג ושדי מעול. ב' לו וגו'. ג' דא. ד' עובדי. ה' קיימי. ו' מעכב. ז' ישי. ח' ל"ג בכר נש. ט' מוסיף שריא בעלמא. י' דיליה. י"א איהו. י"ב ליה. י"ג ואחלש גופא. י"ד חלשא. ט"ו חוקמא. ט"ז דיתתקף.

מאמר

הסולם

כי פעל אדם ישלם לו

כה) רבי חייא פתח וכו': ר"ח סתח ואמר, לכן אנשי לבב שמעו לי וגו'. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה אותו על דין, והוא מתקיים על דין, וכל מעשי העולם מתקיימים על דין. מלבד שבכדי לקיים העולם שלא יאבד, הקב"ה פורש עליו רחמים, ורחמים האלו מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, והעולם מתנהג ברחמים ומתקיים על ידו.

כו) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שהקב"ה עושה דין באדם בלי משפט, הרי למדנו, כשהדין שורה על האדם, והוא צדיק, הוא משום אהבת הקב"ה אליו, כמו שלמדנו, כאשר הקב"ה מרחם על האדם באהבה, לקרבנו אליו, משבר הגוף בשביל להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת באדם, והגוף נחלש.

כז) ובעיא גופא וכו': וצריך האדם לגוף חלש, ולנפש חזקה שתתגבר בגבורה, ואז הוא אוהבו של הקב"ה, כמו שאומרים החברים, שהקב"ה נותן צער אל הצדיק בעולם הזה, בשביל לזכותו לעולם הבא.

וכד

במספר שבע להיותו מאיר רק ממטה למעלה בסוד אור הנוקבא הנקראת שביעי, וחסרה ג' דג"ר. ואור החסדים שנו מרומז במספר עשרה, להיותו מאיר ממעלה למטה וע"כ המספר שלם. וז"ש. רמז ליה קב"ה, דהא כד אתאכיד מניה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה, דהיינו שרמז לו שיעיר שלמות מדרגתו של יוסף, שהוא שבע עשרה שנה, הכולל כל השלמות הן חכמה והן חסדים כנ"ל. וע"כ, וכל אינון יומין וכו' הוה בכי על אינון שבע עשרה שנין, דהיינו על מדרגתו הגדולה של יוסף שנאכדה ממנו, וכמה דהוה וכו' יהב לו שבע עשרה שנין אחרנין, דהיינו אחר שמצא שוב את יוסף, במצרים. אינון שבע עשרה שנין הוו חיין לגביה, כי אור החכמה נבחן לאור חי'ה, בסו"ה החכמה תחיה את בעליה, וכיון שסוד שבע עשרה שנין כולל גם חכמה, ע"כ יחשבו לו חיים, משא"כ בשעה שנאבד יוסף, שהיה לו אז אור חסדים בלי חכמה, לא נחשבו לו לחיים, וכן בטרם שנולד יוסף, וזהו שמשמיענו הכתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה.

(רמזי דף ק"מ ע"א *) דף ק"מ ע"ב

כח) וכד נשמתא חלשא, וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקב"ה, דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא, אלא אורחוי מתתקנו, והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה, או טיבו, קב"ה משלם ליה אגריה בהאי עלמא, ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא, ודא הוא דתרגם אונקלוס * ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון וגו', ובג"כ ה' ההוא זכאה דאתבר דתדר, איהו רחימא דקב"ה, והני מלי, כד בדק ולא אשכח חובא בידיה, ד דאתענש עליה.

כט) הכא אית לאסתכלא בכמה סטרין, חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עציבו, אלא באתר דאית ביה חדוה, אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר, כד"א ד ועתה קחו לי ס מגנן והיה כנגן המנגן ותהי עליו י רוח אלהים, דהא ז שכינתא, ודאי לא שריא באתר עציבו. ח מנלן, מיעקב, דבגין דהוה עציב עליה דיוסף, אסתלקת שכינתא מניה, כיון דאתא ליה חדוה ס דבשורה דיוסף, מיד ז ותחי רוח יעקב י אביהם. הכא בהאי זכאה דאתבר, כיון דאיהו חלשא. ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה, דהא איהו בעציבו, יא ולית עמיה חדוה כלל.

ל) וחד, דהא חמינן, כמה רחימין הוו צדיקיא קמי קודשא בריך הוא, ולא אתברו במרעין, ולא במכאובין, ולא אתחלש גופא דלהון לעלמין, אמאי לאו אלין כאלין, דאלין אתברו, ואלין י קיימי בגופייהו, כדקא יאות.

מסורת הזהר

א) ב"א דף ר' ציון א'. ב) (מלכים ב' ג') ח"א. רטו: ח"ב מה. ת"ז תי"א כו: ח"ג כח: חסס קיט. ג) (בראשית מ"ה) ח"א קצ: רו: רי. רטו: רסא: ח"ב כה:

חלופי גרסאות א ארחוי. ב איהו. ג מסיף ביה תדיר; תדירא. ד לאתענשא. ה מנגן וגו'. ו יד הי. ז ודא שכינתא. ח ומנלן. ט מבשורה. י ליג אביהם. יא ולא. יב קיימו.

מאמר כח) וכד נשמתא חלשא וכו': וכשהנשמה היא חלשה, והגוף חזק, הוא שונאו של הקב"ה, שאינו חפץ בו, ואינו נוחן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו ישרים, והוא בכל השלמות, משום, שאם עושה צדקה או מעשים טובים, הקב"ה משלם שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא, וזהו שתרגם אונקלוס, ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון עבדין קדמוהי, בחייהון, לאובדהון, ומשום זה, צדיק ההוא השבור חמיד, הוא אוהבן של הקב"ה, והדברים אמורים, רק באם בדק ולא מצא בידו שום חסא שיענש על ידו.	הכולם בו שמחה לא תשרה השכינה במקום ההוא. כמו שאתה אומר, ועתה קחו לי מגנן וגו', כי ודאי שהשכינה אינה שורה במקום עצבות. מאין לנו זה, מיעקב, שמשום שהיה מתאבל על יוסף נסתלקה השכינה ממנו, כיון שבאה לו השמחה של בשורת יוסף, מיד, ותחי רוח יעקב אביהם. ולפי זה קשה, כאן באותו צדיק השבור מצרותיו, כיון שהוא חלש ונשבר במכאובים, איפה הוא השמחה, הרי הוא בעצבות ואין עמו שמחה כלל.

ל) וחד, דהא חמינן וכו': ועוד אחד יש להסתכל, הרי אנו רואים, כמה אוהבים וצדיקים היו לסני הקב"ה, ולא נשברו במחלות ולא במכאובים ולא נחלש גופם לעולם, למה אין אלו כאלו, כלומר, מה נשחנו אלו מאלה, שאלו נשברו, ואלו עומדים בגופם כראוי.

וא"ת

כט) הכא אית לאסתכלא וכו': יש כאן להסתכל בכמה צדדים, אחד, כי אנו רואים שהשכינה אינה שורה במקום עצבות אלא במקום שיש בו שמחה, ואם אין (וסרי דף ק"ט ע"ב)

וישב

לא) וא"ת, דהא אל"ן דקיימו ^א בקיומא ^ב כדקא יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי ^ג אינהו, כמה דאיקמוה, ואל"ן אחרנין, צדיקי, ולא בני צדיקי, הא קא חמינן, צדיקי בני צדיקי, דהא אכוי דדין זכאה בר זכאה, ואיהו זכאה, אמאי אתבר גופיה במכאובין, וכל יומי בצערא.

לב) אלא הכא רזא איהו ^ד דהא כל עובדוי דקב"ה ^ה בקשוט וזכו * ^ו כי פועל אדם ישלם ^ז לו וכארח איש ימציאנו. אשכחנא בספרי קדמאי, רזא חדא, ולגביה רזא אחרא, חד ^ח דאיהו תרין, דהא ^ט אית זמנין, דסיהרא איהי בפגימו, ושריא בדינא, ושמשא לא אשתכח גבה, ובכל זמנא ^י ובכל שעתא, אית לה לאפקא נשמתין ^{יא} בכני נשא, כמה דלקטא בקדמיתא, ואפיקת לון השתא, בזמנא דאיהי קיימא בדינא, האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא, ליהוי תדיר ^{יב} בגרעותא, ומסכנותא אזלא לגביה, ואתבר תדיר בדינא, כל יומי ^{יג} דבר נש, בין חייבא, בין זכאה, בר דצלותא, בטיל כל גזרי דינין, ויכיל לסלקא בצלותא.

לג) וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו, וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ^{יד} ההוא נשמתא, דנפקת ואתדבקת ביה בההוא ב"נ, ההוא ב"נ אשתלים בכלא, בעותרא, ^{טו} בכנין, בשלימו דגופא. לד) וכלא בגין * ההוא מזלא, דנגיד ונפיק, ואתחבר בההוא דרגא, ^{טז} לאשתלמא ביה, ולא תברכא מניה, ועל דא, כלא במזלא תליא מלתא. ^{יז} ועל דא תנינן, ^{יח} בני חיי ומוזני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא תליא

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ד) ח"ב לג. ח"ג קעו. (ב) בני חיי ומוזני: כ"ב ע"א ציון ב'.

חלוסי גרסאות א בקימיהו (אה"ל). כ כדקאות. ג ל"ג אינהו. ד ל"ג דהא; דכל. ה קשיט. ו מוסף ההיד כ. ז לו וגו'. ח דאינון. ט זמנין אית. י וכל. יא רבני. יב כנריעותא. יג ל"ג מן דבר ער בר. יד ההיא. טו מוסף בכנין ובחיי. טז לאשלמא לה (אה"ל). יז כמה דתנין.

מאמר	הסולם	כי פועל אדם ישלם לו
לא) וא"ת דהא וכו': ואם תאמר, כי אלו הנמצאים בקיומם כראוי, הוא משום שהם צדיקים בני צדיקים כמו שכארוהו, ואלו האחרים, שגופם נשבר, הם צדיקים ולא בני צדיקים. הרי אנו רואים, צדיקים בני צדיקים, ואשר אפילו אביו היה צדיק בן צדיק והוא צדיק ומ"מ גופו נשבר כמכאובים ולמה נשבר גופו במכאובים, וכל ימיו הוא בצער. לב) אלא הכא רזא וכו': אלא כאן הוא סוד, שהרי כל מעשיו של הקב"ה הם באמת וצדק. כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו, ומצאתי בספרי הראשונים סוד אחד, ועמו מתגלה סוד אחר, סוד אחד שהוא שנים, כי יש זמנים שהלבנה דהיינו הנוקבא, היא כנרעון, ונמצאת בדין, והשמש, שהוא ז"א, אינו נמצא אצלה, ובכל זמן ובכל שעה יש לה להוציא נשמות לבני אדם, כמו שלקטה אותן (דפו"י דף ק"ט ע"ב *) דף קפ"א ע"א)	מתחילה מן ז"א, בכל זמן ובכל שעה, וע"כ היא מוציאה עתה הנשמות גם בשעת הגרעון בזמן שנמצאת בדין, וכל מי שמקבל אותה בזמן ההוא, יהיה תמיד בגרעון, ועניות נמשכת לו, ונשבר תמיד בדין, וכן הוא בכל ימיו של האדם ההוא. בין צדיק ובין רשע, מלבד החפלה, המבטלת לכל גזרות הדינים, ויכול האדם להעבירם בתפלה. לג) וההוא זמנא וכו': ובזמן ההוא שאותה המדרגה, דהיינו הנוקבא, נמצאת בשלמות, ונהר ההוא הנמשך ויוצא מעון, שהוא יסוד, משתמש בה, אז, אותה הנשמה היוצאת מהנוקבא, ומתדבקת באדם, הנה האדם ההוא נשלם בכל, בעושר, בכנים, בשלימות הגוף. לד) וכלא בגין וכו': וכל זה הוא בשביל מזל ההוא שהוא יסוד, הנמשך ויוצא ומתחבר	כי פועל אדם ישלם לו

מלתא, דהא בזכותא לאו איהו, ה' אלא עד דאתמליא ב' ואתנהיר מן מזלא.

דה) ובגין כך, כל אינון דאתברו בהאי עלמא, ואינון זכאי קשוט, כלהו אתברו בהאי עלמא, ואתדנו בדינא, מ"ט, בגין ב' דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא, חייס עלייהו קב"ה לעלמא דאתי.

חלופי גרסאות ה' ל"ג אלא, ז' ואתנהיר, ג' דההוא.

מאמר ומתחבר במדרגה ההיא, דהיינו הנוקבא, להשתלם בו, ולהתברך ממנו. ועל כן הכל תלוי במזל. ועל כן למדנו בניס חיים ומזונות אין הדבר תלוי בזכות אלא במזל תלוי הדבר. כי אין הוא בזכות, אלא עד הנוקבא מתמלאה ומאירה מן המזל שהוא יסוד. לה) ובגין כך כל אינון וכו': ומשום זה כל אלו שנשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כולם נשברו בעולם הזה. ונדיונים בדין, מסעם שנפש ההיא שקבלו מהנוקבא כהיתה בנרעון גרמה להם, וע"כ חס עליהם הקב"ה לעולם הבא. ביאור המאמר. הוא סובב על הכתוב, כי פעל אדם ישלם לו וגו'. ומבאר שמה שאנו רואים שדינים שורים גם על אדם צדיק. אע"פ שלא חטא כלום. הוא בגין רחימותא דקב"ה ביה איהו, דהא קב"ה רחום ליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, (כאית כ"ו) שהיסורים מקרבים אותו לאהבת ה'. ועל זה מקשה ב' קושיות, א) אם גופו של הצדיק הוא ביסורין, א"כ הוא בעצבות, ואין השכינה שורה רק, כשאדם הוא בשמחה. ב) דרי אנו רואים צדיקים, שזכו לאהבת ה' אף על פי שלא היו להם יסורים. כלל. ומה נשתנו אלו מאלו, ואין לתרץ שאלו שזכו לאהבת ה' בלי יסורים הוא מחמת היותם צדיקים בני צדיקים. כי אנו מוצאים אפילו בנו של צדיק בן צדיק שהיה כל ימיו ביסורים. ומשיב (באות ל"ב) אשכחנא בספרי קדמאי רוא חדא ולגביה רוא אחרא, שהם אמרו סוד אחד, דהיינו למה נמצאים צדיקים שהם ביסורים וצדיקים שהם בכל השלמות, ואגב זה מובן ג"כ סוד אחר, דהיינו, שבו מתישב גם מה שהקשה, הרי אין השכינה שורה על האדם מתוך עצבות, (באות כ"ט) חד דאיהו תריין, תירוץ אחר שיש בו ב' תירוצים על ב' הקושיות.	הסולם דינים (כנ"ל דף ו') אות כ' בניאור הכתוב, ארץ מגורי אביו ע"ש) ובכל זמנא ובכל שעחא אית דה לאפקא נשמתין בכני נשא, דהיינו שמוציאה בשמות לבני אדם מכל קו שבג' הקוין ימין שמאל ואמצע, הכוללים כל הזמנים ועתים שבעולם, שה"ס כ"ח עתים (שנספר קלה ג'), כמה דלקמא בקדמתא כמו שלקטה את הנשמות מתחילה, שלקטה אותן מג' דוכתי, שהם ג' קוין, כן היא משפעת אותן לבני אדם, וע"כ ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהו קיימא בדינא, שהיא מוציאה נשמות מקו שמאל, שהיא עומדת אז בדין ובגרעון, האי מאן דנקיט לה בההיא זמנא, דהוי הדיר בגרעותא וכו' כל מי שמקבל נשמה בזמן ההוא, דהיינו בזמן שליטת קו שמאל בנוקבא, הוא נמצא בהכרח בגרעון ודינים הנמשכים מקו שמאל, בין חייבא ובין זכאה, בין אם האדם המקבלה הוא רשע בין אם הוא צדיק, אכן יש ביניהם הפרש גדול, כי אדם רשע שיש לו נפש מקו שמאל, הוא מתדבק בו ואינו יוצא ממנו לעולם, אבל אדם צדיק שיש לו נפש מקו שמאל, הנה מכת הדינים והיסורים המגיעים לו מקו השמאל, הוא מודרך ויוצא ממנו ומתקשר בקו ימין וזוכה לאהבת ה' הנמשכת מקו ימין, ולעולם הבא. כמ"ש להלן (באות ל"ו) ועל דא חייס עלייהו קב"ה לעלמא דאתי.

ו"ש וההוא זמנא דקיימא ההוא דרנא בשלימו וכו', דהיינו בעת שליטת קו אמצעי והיא בזוג עם ז"א, ההוא בר נש אשתלים ככלא, וכו' כי הוא מושלם מכל הבחינות הן מימין והן משמאל וז"ש ובגין כך כל אינון דאתברו וכו' בגין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חייס עלייהו קב"ה לעלמא דאתי, ומיושב היטב הקושיא למה יש צדיקים שהם ביסורים ויש שהם בשלימות, כי אלו שהם בשלמות הוא משום שקבלו נשמתם מן הנוקבא בעת

(דפו"י דף קפ"א ע"א)

(זו) רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קב"ה, בדינא איהו, בגין לדכאה לההיא נפשא, לאייתאה לה לעלמא דאתי, ה' דכל י' עובדוי י' דקב"ה, אינון בדינא וקשוט, ובגין לאעכרא מניה ההוא וזהמא, דקבילת בהאי עלמא, וע"ד אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא, ובגין כך, קב"ה עביד לההוא זכאה, דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא, ויתנקי מכלא ויזכה לחיי עלמא. ועד דא כתיב " יי' צדיק יבחן ודאי והא אתמר.

(לז) ר"ש פתח, י' אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני יי' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. ת"ח, בההיא שעתא דההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין, ה' ואתעברת נוקבא, ה' כלהו קיימין לגו, י' בקורטא דלגו כסיטו קורטא.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' כולם עומדים לסנו נמלגות וכסוי שלפנים נחולק (תהלים י"א) ח"א ק"ט: קמ: ח"ב לג: ח"ג הניח הפנימי [כ"ל חך יסוד וע"ה לפנים. הכ"כ] יא. קסח. תק"ח כ' טג שלג. ב) ויקרא כ"א. וסס הכמות וישנון כהיכל המלך. ומלח קורטא פירוש

ניח כי כן חננומו כל החמלאים נהיהם כסף די. מליין קורטיהו סימא.

חלופי גרסאות ה' ובגין כך קב"ה כל עובדוי; מוסיף בגין דכל. י' עובדי. ג' ליג דקב"ה. ד' יגש וגו'. ה' ונוקבא אתעברת. ו' בקיפסא.

מאמר

הכולם

כי פועל אדם ישלם לו

בעת שהיא בווג עם היסוד, וא"ו שהם ביסורין הוא משום שקבלו נשמתם מן הנוקבא בעת שהיא בשליטת קו שמאל, שצריכים יסורים כדי להפרישם משמאל ולקרבת לקו ימין לזכות באהבת ה'. הרי שפעל אדם ישלם לו וכארה איש ימציאנו, כי אע"פ שאין להם חטא, מכל מקום כיון שיש להם נפש רק משמאל, והם מחוסרי השלמות. ע"כ הקב"ה האוהב אותם, מוציאם משם ע"י היסורין ומביאם לימין. ולסוד עוה"ב, שהיא הארת הבינה, וזוכים על ידיהם לכל השלמות.

ובזה מיושב גם קושיא הב' (באות כ"ט) שהקשו למה הקב"ה שולח עליהם יסורים, כיון שצדיקים המה וראוים להשראת השכינה, ואין השכינה שורה אם אינם בשמחה. ועתה מובן היטב שהיסורים מוכרחים להם כדי להפרישם משמאל, וכל זמן שלא נפרשו משמאל מוכרחים להיות בעצבות, והשכינה אינה שורה עליהם. וכמ"ש להלן (באות ל"ח) ואע"ג דנשמתין בעציבו ורא בחרון, וז"ש לעיל (באות ל"ב) רוא חדא ולנכיה רוא אחרא, חד דאיהו תרין, כי ב' הקושיות מיושבים בזה.

(לו) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א, כל מה שעושה הקב"ה הוא בדין, ואם מביא יסוריו על איש צדיק, הוא כדי לטהר את נפש החי, להביאה לעולם הבא, כי כל מעשיו של (דמויי דף קמ"א ע"א)

בקורטא

לח) וכד סיהרא אתפגים, בהווא סטרא ^ב דחויא בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין, אע"ג דכלהו דכיינ, וכלהו ^ג קדישין, הואיל ^ד ונפלו בפגימו, בכל אינון אתרי דמטו אינון נשמתין, כלהו אתברו, ואתפגימו בכמה צערין, בכמה כאבין, ואילין אינון ^ד דאתרעי בהו קב"ה, לבתר דאתברו, ואע"ג דנשמתין בעציבו, ולא ^ה בחדוון.

חלוסי גרסאות ^א דחויא. ^ב קדיש. ^ג ונפקי. ^ד מוסיף נשמתין ואתרין דאתרעי; נשמתין אתרין; נשמתין דאתרין דפגימו (אינון); אתרין דפגימי דאתרעי (אהיל). ^ה ס בחדוון.

מאמר	הסולם	אך אל הפרכת לא יבא
בקורטא דלנו כסיטו קורטא, דהיינו ג' כלים זה בתוך זה: קורטא. כסיטו. קורטא. וכיון שהנשכות, הן אורות מבינה, ע"כ הנוקבא מקבלתן בכלי הפנימי שבה, שהוא בחינת בינה. ומה שהזהר מננה כלי התיכון בשם כסיטו, שהוא לבוש משייחים או טאפעטען על קירות הכית, אינו מננהו בשם קורטא. שהוא בית, הוא כי השם בית מיוחס רק לנוקבא. וע"כ כלי החיצון הנמשך מנוקבא עצמה, וכלי פנימי הנמשך מבינה, שהן שתיהן נקבות, מננה אותם קורטא. אבל כלי התיכון הנמשך מז"א, שהוא בחינת לבוש ולא בית, ע"כ מננה את הכלי שלו בשם כסיטו, שהוא רק לבוש אל הכית.	וכלרו קדישין, כי הפגם הזה נוגע רק לנוקבא לבדה, ולא לנשמות הבאות אליה מן הבינה כנ"ל, עכ"ז, הואיל ונפלו בפגימו, בכל אלו אתרי דמטו אינון נשמתין כלהו אתכרי ואחפנימו, כי להיוחן בתוך הנוקבא נפגמו הנשמות ביחד עם הנוקבא, ודומות כמו שהיו חלק מנוקבא, וע"כ כשהן באות אהר כך ומתלבשות בתוך גוף בן אדם, אע"פ שהאדם הוא צדיק, נפגם גופו מפאת אותה הנשמה שנתלבשה בו.	אמנם הדברים צריכים ביאור, כי איך אפשר לומר זה שהנשמה פוגמת את הגוף. והענין הוא שהוא תקון מיוחד בשביל הצדיק שעל ידי תקון זה, נעשה גופו של הצדיק מוכשר לקבל אורה הגדול של הנשמה, ותקון זה מחיל מבינה בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, כי הבינה ראתה שאין הנוקבא ראויה לקבל המוחין, אז העלתה אליה את הנוקבא ונתמעטה בסבתה לוי"ק חסר ראש, שנשארה במ"י ואתוון אל"ה הורידה אל הנוק, ומחוך שהנוקבא קבלה הקטנות של הבינה, הוכשרה אח"כ לקבל גם הגדלות שלה, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף כ' ד"ה וזה אמרו ע"ש היטב בכל ההמשך) וזסו"ה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. כי עדן ה"ס חכמה, ונהר ה"ס בינה, וגן ה"ס מלכות, ואומר שע"כ יצא הנהר שהיא בינה מן העדן שה"ס חכמה, ונתמעט לוי"ק חסר ראש, הוא כדי להשקות את הגן, דהיינו ליתן מוחין לנוקבא, כי ע"י יציאה זו השפיעה הבינה הקטנות אל הנוקבא, ואחר שקבלה הקטנות שלה כבר ראויה לקבל גם הגדלות שלה, וע"כ מחיל ראש המאמר, בהורא שעתא דהורא נהר דנניד ונפיק וכו', כי הוא המכשיר לנוקבא לקבל הקטנות דאמא, שה"ס עיבור, וע"י יכולה לקבל גם הגדלות, ועל דרך זה אחר שנשלמה הנוקבא והיא רוצה להשפיע נשמות לבני אדם, אשר גופם נמשך מנוקבא מטרם תקינה, ואינם ראויים לקבל אור הנשמה, היא חוזרת ומתמעטת לבחינת וי"ק בלי

לח) וכד סיהרא אתפגים וכו': וכשהלבנה נפגמת מאותה הבחינה של נחש הרע, אז כל אלו הנשמות שיוצאות בעת ההוא, אף על פי שכולן טהורות, וכולן קדושות, כיון שיצאו בשעת הפגם, הרי בכל המקומות, דהיינו הגושים, שהנשמות מגיעות, כולם נשברים ונפגמים בהרבה צער ובהרבה מכאובים. ואלו הם, שהקב"ה רוצה ואוהב אותם אחר שנשברים, ואף על פי שהנשמות הן בעצבות ולא בשמחה. ביאור הדברים. יש ב' מיני פגם בלבנה שהיא הנוקבא, א) בעת שהיא בשליטת השמאל, שהיא בחינת חשך דאמא, שמכחינת פגם זה מדברים בספרי קדמאי (לעיל אות ל"ב) ב) מבחינת הנחש הרע שנגרם בחטא עץ הדעת בסוד לא זכי הא רע, שנגלה מדת הדין שבנוקבא מצמצום אע"פ שאינה ראויה לקבל האור, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה אמאי עש"ה). וזהו שמדייק ר' שמעון, ואומר, וכד סיהרא אתפגים כהווא סטרא דחויא בישא, שהפגם היא מבחינת הנוקבא עצמה, מכח שנגלה, שאינה ראויה לקבל אור, על ידי הנחש הרע בחטא דעצה"ד, ופגם הזה אינו נוגע לנשמות שבתוכה כלל, כי הנשמות, הן נמשכות מבינה שעליה לא היה שום צמצום, ועם כל זה, גם הן נפגמו עם הנוקבא. וז"ש כל אינון נשמתין דנפקין אע"ג דכלהו דכיינ.

(דמיון דף קס"א ע"א)

ראש

ט) רזא דמלחא ^ה שריין כגוונא דלעילא, גופא אתפגים, ונשמתא לגו כגוונא ^ז דלעילא, ^י ודא כגוונא ^ז דדא, ובגין כך, אלין אינון דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל אלין כתיב * והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר יי, כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.

מ) ואלין אינון ^ה בשותפותא חדא בסיהרא, פגימין בהווא פגימו דילה, ובגין כך איהי שריא בגווייהו תדיר, דלא שבקא לון, כדאי ^ז ואת דכא ושפל רוח, וכתיב ^ז קרוב יי לנשברי ^ו לב, לאינון דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין לה תדיר, ועל דא להחיות לב נדכאים, באינון ^ז חיים דאתיין ^ח לה לאתחדתא. יהא לון חולקהון, אינון דסבלי עמה, יתחדתון עמה.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ב"ב דף ל"ה ציון א'. ב) (ישעיה נ"ז) ח"א ריב. ח"ב פו: קנח: רלג. ח"ג ח. ט. ז: צא. ג) (תהלים ל"ד) ח"ב פו. ח"ג קצה.

ה) תקונים ק"ז:

חלוסי גרסאות ^א מוסיף הא שריין. ^ב ל"ג דלעילא ודא כגוונא (אה"ע). ^ג ודאי. ^ד דא. ^ה בשחופא. ^ו לב וגוי. ^ז חיון. ^ח ליה.

הסולם

מאמר

אך אל הפרכת לא יבא

והקטנות של הנשמה, כבר הם ראויים לקבל אורות גדולות המושפעים בחדש ושבת, שה"ס אור החיה. וז"ש ועל ארין כתיב וכו'. ונודע שה' כלים יש בפרצוף, המכונים, מוחא, עצמות, גידין, בשר, עור, שה"ס כח"ב תו"מ. ומטרים שיהיה בפרצוף כלי דבשר אינו ראוי לאור החיה, (כמ"ש זה, לפיל ב"ס' נח דף מ"ח ד"ה ונודע ע"ה) וז"ש כר בשר ודאי, דארין יתחדתון בכלא, כי כלי דבשר, כולה מיוחד להמשכת אור החיה. הנמשך בחדש ושבת, משא"כ הכלים מוחא עצמות גידין, מקבלים רק חלק מאור הוה, כי הם מיוחדים בעיקר לג' אורות נר"נ.

ראש, שה"ס הפגם של נחש הרע כנ"ל, שעי"ז נפגמות גם הנשמות שבה כנ"ל, ומשפעת את נשמות הפגומות לבני אדם, כדי שגופם יקבל את הפגם והקטנות של הנשמות. ואז נעשו הגופים מוכשרים לקבל גם את אור גדלות הנשמות. והבן היטב. הרי שענין הפגם הזה, אשר הנשמות סוגמות את הגופים, הוא לתקון הגוף להכשירו לקבל אור הגדלות.

וז"ש ואילין אינון דאתרעי בהו קב"ה לבתר דאתברו, כי אחר שהגוף נשבר ע"י הפגם והקטנות של הנשמה, שנעשה בזה כלי לקבל גם את הגדלות של הנשמה, אז רוצה בהם הקב"ה. מה שאין כן בטרם שהגוף נשבר מחמת פגם הנשמה, אינו רוצה בהם הקב"ה. כי אינו ראוי לקבל אור הנשמה, להיותו נמשך מן הנוקבא מטרים תקונה, שצמצום א' רוכב עליהם כנ"ל.

מ) ואלין אינון בשותפותא וכו': ואלו הציריכים הם בשותפות תמיד עם הלבנה, שהיא הנוקבא, ופגומים באותו פגם שלה, דהיינו פגם מקטנות הבינה, כמ"ש לעיל, שצ"כ היא דאוויה לאור גדלות הבינה, ומשום זה היא שורה תמיד בתוכה ואינה עוזבתם, כמש"א, ואת דכא וגו'. וכחוב קרוב ה' לנשברי לב, היינה, לאלו שסבלו עם הלבנה אותו הפגם, מקטנות הבינה, הם קרובים אליה תמיד, כי זוכים מחמת זה לקבל גם מגדלות הבינה. וע"כ להחיות לב נדכאים באלו החיים הבאים אל הנוקבא להתחדש דהיינו אור החיה, יהיה להם חלקם. כי אלו שסבלו עמה יתחדשו עמה, כי מחמת שקבלו הקטנות מקבלים ג"כ הגדלות כנ"ל.

לט) רזא דמלחא שריין וכו': סוד הדבר, ששורים כמו למעלה, בנוקבא, שהגוף נפגם ובסנימיתו הנשמה, כמות שהיא בנוקבא, אשר בנוקבא הפגומה שירה הנשמה, כן כאן שורה הנשמה גוף הפגום, וזה כעין זה. ומשום זה, אלו הם הציריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. ועל אלו כתוב, והיה מדי חדש וגו' יבא כל בשר וגו', כל בשר, ודאי, כי אלו יתחדשו לגמרי וציריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. פירוש, כי לאחר שגופם קבלו הפגם

(דמו"ז דף קס"א ע"א)

מא) ואלין אקרין יסורין של אהבה, של אהבה אינון, ולא מניה א דהוא ביני. של אהבה אינון, דאתפגם נהורא של אהבה זוטא, דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין אינון חברים ד משותפים בהדה. זכאה חולקהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי, למהוי חברים בהדה, עדייהו כתיב * למען אחי ורעי וגו'.

מב) פתח ואמר, ד הנה ישכיל י עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זכאה חולקהון דצדיקייא, דקביה גלי לון ארחי דאורייתא, למחק בהו. ת"ח, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישכיל עבדי ואוקמוה. אבל ת"ח, כד ברא קביה עלמא, עבד לה ו לסיהרא, ו ואזער ח לה נהורהא, דהא לית לה מגרמה כלום, ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא י בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

מג) ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הו משתדלין בקורבנין ועלוון, ופולחנין דהו עבדין, כהני וליואי וישראל, בגין לקשרא קשרין י ולאנהרא נהורין.

מד) ולבתר י דאתחרב בי מקדשא, אתחשך נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא * אסתלק מנה, ולא י אתנהרא, ולית לך יומא, דלא י שלטא ביה לווטין, וצערין וכאבין, כמה דאתמר. מה) ובהווא זמנא, דמטי זמנא י דסיהרא לאתנהרא, מה כתיב, הנה

מסורת הזהר

א) (ההלים קכ"ב) ח"א רח. ח"ב נה: קכב. ח"ג ז: ככ. נט: עז: קס: ב) (ישעיה נ"ב) ח"א קסב. ח"ג קנג: רמו: רפ.

חלופי גרסאות א מהווא נהוריה. נ ובנין. ד משותפין; בשותפים. י עבדי וגו'. ו סיהרא. ו ואזעיר. ח ליג לה. ע נהורא. י מוסיף אית לאתנהרא. יא מן; כגון. יב מוסיף לאמשא ברכאן ולאנהרא. יג בתר, יד דאתחריב. טו אתנהירת. טז שלטין (אה"ל). יז סיהרא.

מאמר הכולם הנה ישכיל עבדי

מא) ואלין אקרין יסורין וכו': ואלו דהיינו הזמנים שהצדיקים סובלים מזממת קטנות הכינה, הם נקראים יסורין של אהבה, כי שר אהבה הם, ולא מחמת האדם עצמו. של אהבה הם, מחמת שנפגם האור של אהבה הקטנה, שהיא הנוקבא, בעת קבלתה מקטנות הכינה, שנדחתה מאהבה רבה, שהיא הכינה בגדלותה. משום זה אלו הצדיקים הם חברים ושותפים עמה, כפגם שלה. אצרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, כי הם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם כתוב, למען אחי ורעי וגו'.

מב) פתח ואמר הנה ישכיל עבדי וגו' אשרי חלקם של הצדיקים שהקב"ה גילה להם דרכי התורה ללכת בהם, בוא וראה, מקרא זה, הנה ישכיל עבדי, סוד עליון הוא, ובארוהו, אבל בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, שה"ס ז"ו, עשה את הלבנה, שהאציל את הנוקבא בקומה שוה עם ז"א, ואח"כ, מיצט

(רסויי דף קס"א ע"א * דף קס"א ע"ב)

מה) ובהווא זמנא דמטי זכו: ובזמן ההוא, שיגיע זמן הלבנה להאיר מכה עצמה

ישכיל עבדי, א עליה דסיהרא אתמר, ב הנה ישכיל עבדי, ג דא הוא רזא דמהימנותא, הנה דישכיל: דאתער אתערותא לעילא, כמאן דארח ריחא, ואתי לאתערא ולאסתכלא.

(מו) ירום: מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין. ירום: כד"א * ולכן ירום לרחמכם. ונשא: מסטרא דאברהם. וגבה: מסטרא דיצחק. מאד: מסטרא דיעקב. ואע"ג דאוקמוה, וכלא חד ברזא דחכמתא.

(מז) ובההוא זמנא, יתער קב"ה אתערותא עלאה, לאנהרא לה לסיהרא כדקא יאות, כד"א ב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. ובגין י כך י יתוסף בה רוח עלאה. ובגין כך יתערון כ כדין כל אינון מיתא דאינון גו עפרא.

(מח) ודא הוא עבדי, רזא דמפתחן דמאריה בידיה, כד"א ג ויאמר אברהם אל י עכדו, דא סיהרא כמה דאתמר, ה מטטרו"ן דאיהו י עבד שליחא דמאריה.

(מט) זקן ביתו, כד"א י נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו, בגין דכל גוונין אתחזון ביה, ירו"ק, וחור"ר, וסומ"ק.

מסורת הוהר

(א) (ישעיה ל') ז"ח כ"ג סד שו. (ב) ב"א שי"ב ציון א'. (ג) היי שרה מ"ז ציון א'. (ד) לך קמ"ה ציון ב'. חלופי גרסאות א עלה. ז ל"ג הנה ישכיל עבדי. נ ודא. ד מוסיף ישכיל עבדי. ס בההוא. ו דא; ל"ג כד. ז דיתוסף. ח דרין (אה"ל). ט מוסיף כד"א אל עכדו זקן ביתו וכר"א (כד"א). י מוסיף עכדו וגו'; עכדו זקן ביתו וגו' אל עכדו (אה"ל). יא מוסיף (עכדו) זקן ביתו מטטרו"ן. יב עבד (אה"ל).

הנה ישכיל עבדי

הסולם

מאמר

(מז) ובההוא זמנא וכו': ובעת ההוא, יעורר הקב"ה התעוררות של מעלה להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא, כראוי, כמ"א, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'. ומשום זה יתוסף בה אור העליון. ועל כן יתעוררו אז לחתיה כל המתים שהם נקברים תוך העפר.

(מח) ודא הוא עבדי וכו': וזה הוא שאמר עבדי, אע"פ שהדוכר רוא בנוקבא, כי הסוד של מפתחות רבונו הוא בידו. וע"כ מתגלה על ידו ש"מות הנוקבא, והוא שליחה. כמו שאתה אומר, ויאמר אברהם אל עכדו, שזהו הלבנה, דהיינו הנוקבא, כמו שלמדנו, והיא מתגלית על ידי מטטרו"ן, שהוא עבד שליח של רבוננו, וע"כ נאמר שם עבדי, אף כאן כן.

(מט) זקן ביתו: היינו מטטרו"ן שנקרא זקן, כמו שאתה אומר נער הייתי גם זקנתי.

שמקרא זה שר העולם אמרו שהוא מטטרו"ן. המושל בכל אשר לו: משום שכל הצבעים נראים בו. שהם ירוק לבן ואדום, פי' שה"ס ג' גווני הקשת, שהם ג' מלאכים מיכאל גבריאל רפאל, שאין השכינה נראת אלא עמהם (כנ"ל)

פרשת

עמה, דהיינו בגמר התקון מה כתוב, הנה ישכיל עבדי וגו', שנאמר על הלבנה. הנה ישכיל עבדי, זהו סוד האמונה. שהיא הנוקבא. הנה ישכיל, פירושו שנתעורר אז התעוררות של מעלה, בדומה למי שמריח ריח ובא להעיר ולהסתכל.

פירושו. כי הלשון הנה ישכיל, יורה פתאומיות, וע"כ מפרש שהוא משום שנשפע אז על הנוקבא התעוררות של מעלה, בלי הקדם של אתערותא דלתתא. וכיון שהריחה בזה באה להעיר ולהסתכל ולהשכיל, וע"כ נאמר על זה, הנה ישכיל, כמאן דארח ריחא וכו'.

(מו) ירום, מסטרא וכו': ירום, פירושו, שהנוקבא תתמלא מבחינת אור העליון על כל האורות. דהיינו כתר, ירום, הוא כמו שאתה אומר, ולכן ירום לרחמכם, שהכוונה הוא לאור הכתר אף ירום שבכאן הוא כתר, ונשא הוא מצד אברהם, שהוא חסד, ונכה הוא מצד יצחק, שהוא גבורה, מאד, מצד יעקב, שהוא ת"ת. דהיינו שהנוקבא תתמלא מכל המדרגות האלו, ואף על פי שבארוהו בדרך אחר, הכל הוא אחד בסוד החכמה.

(דמו"י דף קס"א ע"ב)

(ג) שים נא ירך תחת ירכי, דא הוא צדיק, רזא דמלה, קיומא דעלמא, דהא כדון, האי עבד ממנא ברזא עלאה, ה לאחייא לון לדיירי עפרא, ויתעביד ג שליחא ברוחא דלעילא, ולאתבא רוחין ונשמתין לאתרייהו, לאינון גופי דאתבלו ואתרקבו תחות עפרא.

(נא) * ואשביעך ביי אלהי השמים, ואשביעך, מאי ואשביעך. לאתלבשא ברזא דשבע נהורין עלאין, דאינון רזא דשלימו עלאה. אשר לא תקח אשה דא הוא גופא דתחות עפרא, דאית ליה קיומא י לאקמא מעפרא, דכל אינון דאתקברו בה, וזכו ל לאתקברא בארעא דישראל, אינון יתערון בקדמיתא, כמה דאוקימנא, דכתיב יחיו מתיך, בקדמיתא אלין מתין דארעא דישראל. נבלתי יקומון, אינון מתין דשאר ארעאן. ועל דא, לאינון גופיהון דישראל דאתקברו תמן, ולא לגופי דשאר עמין עע"ז, דאסתאבא ארעא מינייהו.

(נב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני. מאי לבני. דכל נשמתין דעלמא דנפקי י מההוא נהר דנגיד ונפיק, אינון בנין לקב"ה, ועל דא אשר לא תקח אשה: דא גופא. לבני: דא נשמתא. מבנות הכנעני: אלין גופין דעמין עע"ז, י דזמין קב"ה דנערא לון מארעא קדישא, כד"א וינערו רשעים ממנה. כמאן דמנער טליתא מזהמא י דילה.

מסורת הזוהר

(א) חיי שרה מ"ט ציון א'. (ב) וירא קט"ו ציון ו'. (ג) (איוב ל"ח) ח"ב י. יו. לב. ח"ג עב: רעז. חלופי גרסאות א לאחייאה; באחרא (אה"ל). ב עלמא (אה"ל). ג שלימא (אה"ל). ד דאתכלו; דאתכליאו (אה"ל). ה מוסיף אשה לבני (אה"ל). ו לאקמאה; ז ליג לאתקברא (אה"ל). ח ל"ג כמח; כדאוקימנא. ט וכל (אה"ל). י דמתחללא; דאסתאבת (אה"ל). יא מגו ההוא. יב וזמין. יג דילה.

מאמר	הסולם	הנה ישכיל עבדי
פרשת וירא דף כ' אות נ"ג ומטטרון כולל אותם.	מכונה אשה, שכל אלו שנקברו בו וזכו לחקבר בארץ ישראל, הם יתעוררו תחילה לתחיה, כמו שבארנו, שכתוב מתחילה יחיו מתיך, שהם המתים שנארץ ישראל, ואח"כ כתוב, נבלתי יקומון, הם המתים שבחוץ לארץ, ועם זה רק הגופות של ישראל שנקברו שם, נארץ ישראל, תקמנה, ולא הגופות של עמים האחרים, שהארץ בטמא מהן.	הנה ישכיל עבדי
(ג) שים נא ירך תחת ירכי: זהו צדיק, דהיינו יסוד, וסוד הדבר הוא, מפני שהוא קיומו וחיותו של העולם, כי אז, כשנאחו ביכור, נעשה עבד הזה ממונה להחיות את שוכני עפר, ונעשה שלם ברוח העליון, להשיב רוהות ונשמות למקומם, אל אלו הגופים שנבלו ונרקבו תחת העפר.	(נב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני: מהו לבני, ומשיב, שכל נשמות העולם היוצאות מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד הן בנים אל הקב"ה, ועל כן, אשר לא תקח אשה, זהו הגוף, לבני, זהו הנשמה, מבנות הכנעני, אלו הם גופות עמים עובדי ע"ז, שעתיד הקב"ה לנער אותן מארץ הקדושה, כמש"א, וינערו רשעים ממנו. כמי שמנער טליתו מזהמתו.	
(נא) ואשביעך בהי אלקי השמים: מאל, כחוב, ואשביעך, מהו ואשביעך, ומשיב, שפירושו, שיתלבש בסוד שבעה האורות העליונים, הג"ת נהי"מ, שהם סוד שלימות העליון, ודורש ואשביעך, שהוא מלשון שבעה, אשר לא תקח אשה: זהו הגוף שמתחת העפר בקבר, שיש לו עתה תחיה לקום מעפר, הוא (דפו"י דף קפ"א ע"ב)		כי

(נג) כי * אל ארצי ואל מולדתי תלך. ^א ארצי: דא היא ארעא קדישא, ^ב דאיהו קדמאה לכל שאר ארעין, כמה דאתמר. ^ג וע"ד כי אל ארצי ואל מולדתי, כיון דאמר אל ארצי, ^ד מהו ואל מולדתי, אלא אל ארצי, ^ה כמה דאתמר, ^ו ואל מולדתי אלין אינון ישראל.

(נד) ת"ח, מה כתיב, ^א ויקח העבד, כמה דאתמר. עשרה גמלים: אלין אינון עשרה דרגין, דהאי עבד שלטא עלייהו, כגוונא דלעילא. מגמלי אדניו: דאינון כההוא גוונא ממש, כמה דאתמר, והאי עבד ^ב שלטא ואתתקן בהו.

(נה) וכל טוב אדניו ^א בידו: ^ב כל ההוא ^ג טיבו ^ד ריחין עלאין, דנפקי מגו אינון נהורין ^ה ובוצינין עלאין. וכל טוב ^ו אדוניו, ההוא שמושא ^ז דשמשא, ^ח דאתמשכא בה בסיהרא.

(נו) ויקם וילך אל ארם נהרים: דא אתר ^א דארעא קדישא, דבכת תמן רחל, כד חריב בי מקדשא. ויברך ^ב הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בתוקפהא כדקא יאות, עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

(נז) לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת, * דאיהו זמנא דאלף

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ד) ח"א קכו. (ב) חיי שרה ניג ציון א'. (ג) (בראשית כ"ד) תקח קי"ב ט"א ש"ו.
 חלוסי גרסאות א' ל"ג ארצי. ב דאיהו. ג מוסיף וע"ד כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו (דאיהו) דליה בין כל שאר ארעין [ארעין] דל"ג לון למנן אחרנין. ד מה. ה ל"ג כמה דאתמר. ו מוסיף מהו ואל. ז מוסיף שלטא עלייהו. ח ל"ג בירו. ט וכל. י טיבו. יא רוחין: ורחין. יב ובוצינין. יג מוסיף אדוניו בידו. יד ל"ג דשמשא, טו דאתמשא. טז ארעא.

מאמר (נג) כי אל ארצי ואל מולדתי תלך: ארצי, זה היא ארץ הקדושה, שהיא קודמת לכל ארצות אחרות, כמו שלמדנו. כי אל ארצי ואל מולדתי, שואל, כיון שאומר אל ארצי, מהו טוב, ואל מולדתי, ומשיב, אלא אל ארצי, הוא כמו שאמרנו, שהיא ארץ הקדושה, ואל מולדתי, אלו הם ישראל.	הסולם הנה ישכיל עבדי אחר, וכל טוב אדניו, היינו שמוש ההיא של השמש, שהוא ז"א, הנמשך בלבנה, שהיא הנוקבא. כלומר שכל ירו הוא זוג זרין.

(נד) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויקח העבד, הוא כמו שלמדנו, שהוא מסטרון. עשרה גמלים, אלו הם עשר מדרגות שהעבד הוא שולט עליהן, שהן כעין של מעלה, כמו מדרגות האצילות. מגמלי אדוניו, שהן כעין גמלי אדוניו ממש, דהיינו מדרגות הנוקבא שכאצילות, שהיא אדוניו, כמו שלמדנו. ואותו העבד שולט עליהן ומתתקן בהן.	פירוש. גמלים ה"ם מדרגותיו של העבד כנ"ל, ומפרש הזהר, שע"כ סידר אותם מחוץ לעיר, ששם מקום הדינים, כדי לתקן הקו שמאל של הנוקבא כראוי לה. ואין לומר שהוא חוצה לארץ, שהרי לא הלך אלא לארץ ישראל כנ"ל.

(נז) לעת ערב: שואל מהו לעת ערב, ואומר זהו ערב שבת דהיינו יסוד, שהוא הזמן של אלף הששי, כי שעת ימי המעשה ה"ם שחא אלפי שני, ויום הששי שהוא ערב שבת הוא כנגד אלף הששי (דפ"י דף קס"א ע"ב י) דף קס"ב ע"א)

שתיתאה. לעת ערב: כד"א, * ולעבודתו עדי ערב. ^ב וכתוב ^ב כי ינטו צללי ערב.

נח) לעת צאת השואכות: דההוא זמנא, זמינין למיקם ולאחייא ^ב בקדמיתא, מכל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא, ^ג בגין דאתעסקו לשאבא ממימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא, כמה דאתמר.

נט) ^ג ובנות אנשי העיר יוצאות, מאי יוצאות. כד"א, ^ד וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנה, כל ^ה גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יוצאות. לשאוב מים: לנטלא נשמתא, ולקבלא לה כדקא יאות, מתקנא מאתרה, כדקא חזי.

ס) ^ה והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכל אינון נשמתין דעלמא, דאתקיימו בהאי עלמא, ואשתדלו ^ו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה, איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה, על כל אינון דלא אתדבקו, ולא ידעו, ואינון ^ז אתקיימון בקדמיתא. ודא הוא שאלתא, ^ח דקאים ההוא ^ה עכד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא, בהאי עלמא.

סא) ואמרה אלי גם אתה שחה, אנת בעי למשתי ולאתשקיא בקדמיתא

מסורת הוהר

א) (תהלים ק"ד) ת"ז חנ"א פו: פו. ב) חיי שרה ע"ה ציון ג'. ג) בראשית כד. ד) וירא קט"ו ציון ו'. ה) (בראשית כ"ד) ח"ג רעה.

חלופי גרסאות א' דכתיב. ב' כקרייתא. ג' מוסיף ושאיין בגין. ד' רוחין. ה' מוסיף למנדע באורייתא. ו' אתקיימו. ז' דקיימא. ח' מוסיף עכד נאמן.

הנה ישכיל עברי	הסולם	מאמר
נט) ובנות אנשי העיר יוצאות: שואל, מהו יוצאות. ומשיב, הוא כמו שאתה אומר, וארץ רפאים תפיל, שפירושו שעתידיה הארץ להפליט ממנה כל הגופות שבתוכה, ועל כן כתוב כאן יוצאות, שסיכב גם כן על אלו הגופות שהארץ תפליט מתוכה בעת התחיה. לשאוב מים, פירושו, לקחת נשמה, ולקבלה כראוי, שתהיה מתוקנת ממקומה כראוי.	הששי, שאז תהיה תחית המתים. לעת ערב, ומהו, לעת, שלפי הנ"ל היה לו לומר, בערב. ומשיב שהוא כמש"א ולעבודתו ערי ערב, וכתוב, כי ינטו צללי ערב, שה"ס הדינים המתגלים בערב, וכן לעת ערב ה"ס הדינים המתגלים בערב שה"ס היסודי, אשר העבר תקן אותם.	נח) לעת צאת השואכות: היינו השואכות מימי התורה, כי בזמן ההוא הם עתידים לקום לתחיה תחילה מכל שאר בני אדם, משום שעסקו לשאוב מימי התורה ונתהווקו בעץ החיים, והם יצאו תחילה לתחיה המתים, כי עץ החיים גרם להם שיקומו מתחילה, כמו שלמדנו.
ס) והיה הנערה אשר נז': מטעם, כי למדנו, שכל נשמה מנשמות שבעולם, שנתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם, בסוד חכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת במדרגה עליונה למעלה מכל אלו הנשמות שלא השיגו ולא ידעו, והן עומדים תחילה לתחיה, וזה הוא השאלה שאותו העבד עומד לשאול ולדעת, במה עסקה הנשמה היא בעולם הזה, כדי לברר, אם היא ראויה לתחיה תחלה. וז"ש הטי נא כדך ואשתה, כמ"ש לפנינו.	פירוש, קו אמצעי מכונה תורה, גם נקרא עץ החיים, ומימי התורה היינו השפע שלו, ואומר, שאלו הדבקים ומקבלים השפע מקו אמצעי, שהם נקראים שואכות אלו יחיו מתחילה לכל השאר הנמשכים מב' הקוין האחרים.	(דטויי דף קפ"ב ע"א)
סא) ואמרה אלי גם אתה שחה: אתה צריך לשתות		

ובתרך וגם לגמליך אשקה, בגין דכל אינון שאר רתיכין, אע"ג דאתשקין מהאי דרגא, כלוהו אתשקין מפולחנא דצדיקייא, דידעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות. דצדיקייא ידעי לספקא לכל דרגא ודרגא כדקא יאות, ועל דא

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

לשתות ולהיות נשקה מתחילה. ואחר כך, וגם לנמריך אשקה. משום שכל אלו שאר המרכבות, אע"פ שנשקים ממדרגה זו, כולן נשקים בעיקר מעבודת הצדיקים, היודעים עבודת רבונם כראוי, כי הצדיקים יודעים לכלכל כל מדרגה ומדרגה כראוי. ועל כן אם אמרה וגם לנמליך אשקה, ודאי היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני, ודאי, שהוא הגוף המוזמן לנשמה ההיא העליונה.

ביאור המאמר. כבר נתבאר (לעיל ח"י שרה דף כ"ב אות ע') סוד המיתה, כי חייו של אדם ע' שנה הם כנגד ז' מדות חג"ת נהי"מ, שהולך ומתקדם ממעלה למטה מחסד עד מלכות, וכשמגיע למלכות ואינו יכול לתקן אותה מחמת חסא עץ הדעת, אז הוא מה' ע"ש. והענין הוא, כי ב' נקודות הן במלכות, אחת מעצמה והיא גניזה, ואחת מבינה שהוא מגולה, כי מבחינת עצמה אינה ראויה לאור (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר). וע"כ נקודתה עצמה צריכה להיות גנוזה, ואם נקודתה מתגלית תכף מסתלקים ממנה האורות שז"ס זכה הא טוב לא זכה הא רע. ולפיכך כשמגיע האדם לע' שנה, מתגלית אז נקודת המלכות עצמה, וע"כ אורות החיים מסתלקים מן האדם, והוא מת. ולפיכך לעתיד לבא, כשיהיה זוג הגדול מרישא דעתיק, והמלכות תקבל גמר תיקונה, באופן שתהיה ראויה לקבל אור העליון גם מבחינתה עצמה, תקמנה אז כל הגופות לתחיה, כי לא מתו אלא מחמת פגם המלכות כנ"ל, ועתה שהיא מתוקנת לקבל אור החיים תקמנה לתחיה.

ויש כאן חילוק בין מתי ארץ ישראל למתי חוץ לארץ. פירוש. אותם הצדיקים הדבוקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם ארץ ישראל, והם יקומו לתחיה תכף ויקבלו נשמתם כראוי. אבל אותם שאינם דבוקים בקו אמצעי, שהם מתי חוץ לארץ, הם, אע"פ שהמלכות כבר נתקנה, צריכים עוד תקונים רבים עדי שיקומו לתחיה ויקבלו את נשמתם, שתקונים הללו נקראים גלגול מחילות, ע"י תקונים הללו באים לארץ ישראל, ומקבלים את נשמתם.

וזהו שיעור הכתובים ויאמר אברהם, ה"ס החכמה, אל עבדו, ה"ס מטטרון, כי הארת החכמה הנמשכת מזווג ז"ן דאצילות לבי"ע.

(דסו"י דף קפ"ב ע"א)

נכלל במלאך מטטרון. וע"כ נקרא מטטרון שר הפנים, כי פנים ה"ס חכמה בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו. וע"כ נקרא זקן ביתו, כי איזה זקן מי שקנה חכמה. המושל ככל אשר לו, היינו בחכמה וחסדים יחדיו, המתקנים בסוד ג' קוין ימין ושמאל אמצע. שים נא ירך תחת ירכי, היינו שיכלול את עצמו ביסוד, ויקבל הארת הזוג הגדול לגמר תיקונה של המלכות ואז יהיה מוכשר להחיות המתים, ואשביעך בהי ארקי השמים וגוי היינו שיקבל ז' האורות השלמים, המתקנים את הנוקבא, הנקראת שבעה, בזו השלמות המרומז בהכתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה וגוי אשר לא תקח אשה. היינו גוף. לבני היינו נשמה, מכנות הכנעני, שהן דבקים בקו שמאל והם טמאים, שאינם ראויים להלביש נשמה קדושה. כמ"ש לעיל, כי אל ארצי היינו ארץ ישראל, ומורדתי היינו ישראל, דהיינו אותם שבהייהם היו דבקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם ארץ ישראל, שהם יעמדו תחילה לתחיית המתים, כנ"ל. עשרה גמלים היינו הארת החסדים, וכל טוב אדוניו בידו היינו הארת החכמה.

וזהו נחושו של העבד, שאמר והיה

הנערה וגוי, ואמרה שתה וגם נמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק וגוי, כי בדק אם הגוף בהייו בעולם הזה, היה דבוק בקו אמצעי, שאז הוא בבחינת ארץ ישראל וראוי לקום תחילה כנ"ל. כי שתה ה"ס הארת חכמה, שזהו בחינת העבד עצמו כנ"ל, וגם נמליך אשקה, הוא בחינת חסדים, ואם בחייו היה ממשין ב' האורות הללו, סימן הוא שהיה דבוק בקו אמצעי, הכולל ב' אורות הללו, וע"כ אותה הוכחת לעבדך ליצחק, כי הוא ראוי לקום לתחיה ולקבל את נשמתו שה"ס יצחק כנ"ל.

וזה אמרה, והיה הנערה וגוי בגין דהא אתמר וכו', ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה, דהיינו שהמשיכו הארת החכמה על ידי הדעת, כי ע"כ אומר למנדע שה"ס דעת, ברזא דחכמתא עלאה, שאז יש לו ב' האורות חכמה וחסדים, כי הדעת ה"ס

חסדים

וגם לגמליך אשקה, ודאי היא האשה אשר הוכיח יי' לכן אדוני. ודאי ה' ההיא איהו גופא, דאזדמן לההיא נשמתא עלאה.

(כ) תא חזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא, עביד נשמתא, ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, סלקא ואתערב בהדה דלעילא, ואתכליל דא בדא, ועביד נשמתא, ובגין כך היא האשה, דא הוא גופא ודאי, דאיהו זמינא, ליהווא רעותא דנשמתא, דנפקא מן דכורא.

(ג) ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדאמרן. ולבתר דאלין יקומון, יקומון כל אחרנין דבשאר ארעאן, ויתקיימון בקיומא שלים, ויתחדתון בחדתותא דסיהרא, ויתחדש עלמא כמלקדמין, וכדין כתיב בההוא זמנא "ישמח יי' במעשיו."

(ד) ובגין כך, הנה ישכיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן.

(ה) כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני

מסורת הזהר

(א) וירא מ"ד ציון ד', (ב) לעיל דף ס"ו ציון ב. (ג) ישעיה נ"ב. חלוסי גרסאות ה' הוא; מוסף הוא באתערותא דצלותא דילי. כ עלמא (אה"ל). ג ויתקיימו. ד בההוא זמנא כתיב. ה רבים וגו'.

מאמר הסולם הגה ישכיל עבדי

שהשחוקות הדכר אל הנוקבא, שנמשך עי"ז הארת החכמה מן הנוקבא, עושה נשמה. והשחוקות הנוקבא אל הדכר, שנמשך עי"ז חסדים מן הדכר, עולה ומתערב עמה עם הנשמה למעלה, ונכלל זה בזה, החכמה דנוקבא נכללת עם החסדים דדכר, ועושה את הנשמה, כלומר שומר אותה. ומשום זה, נחש העבד שאם תאמר גם אתה שיהי' דהיינו המשכת רחמיה, וגם נמליך אשקה דהיינו המשכת החסדים, היא האשה, זהו ודאי הגוף המוכן לרצונה של הנשמה היוצאת מן הדכר, שהוא ז"א, הכלול מזכמה וחסדים יחד.

(ג) ואינון גופין וכו': ואלו הגופים עתידים להתעורר תחילה לחתיה, כמו שאמרנו, ואחר שיקומו אלו, יקומו כל האחרים שבחוץ לארץ. ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה שאז, יהיה אור הלבנה כאור החמה כנ"ל. ויתחדש העולם כבתחילה, ואז כתוב על העת ההיא, ישמח ה' במעשיו.

(ד) ובגין כך הגה ישכיל עבדי: מירושו שהעבד מסטרון ישכיל להחזיר את הנשמות כל אחת ואחת למקומה. דהיינו אל הגוף הראוי לה, כמו שאמרנו. ירום ונשא וגבה מאד היינו לצד כל אלו מדרגות העליונות, כמו שאמרנו לעיל באות מ"ו.

(ה) כאשר שממו עליך רבים וגו': בוא וראה

חסדים כגודע. ואינון אתקיימון בקדמיתא, כי הם בכחינת מתי א"י שעומדים לתחיה תחילה כנ"ל. ודא הוא שארתא וכו', וזהו שאלתו הטי נא כדך וגו' כי היה צריך לדעת אם אותו הגוף ראוי לחחיית המתים תחילה.

ווי"ש אנת בעי למשתי ולא תשקיא בקדמיתא ובתרך וגם נגמליך אשקה, דהיינו שתחילה צריכים להמשיך הארת חכמה, ואח"כ הארת החסדים. כי מטרים שממשיך הארת חכמה נבחנים החסדים לוי"ק בלי ראש. וע"כ צריכים להמשיך תחילה הארת החכמה ואח"כ החסדים, ואז נבחנים החסדים לג"ר גמוריה, בסוד אורא דכיא. וז"ש, בגין דכל אינון שאר רתיבין, משום ששאר המרכבות, דהיינו הגמלים, אע"ג דאתשקיין מהאי דרנא, דהיינו מדרגת החסדים, כל"הו אתשקיין מפולחנא דצדיקיא, דידעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות, שהם יודעים להדבק בקו אמצעי ולהמשיך מתחילה חכמה ואח"כ חסדים, דצדיקייא ידעי לספקא לכל דרנא ודרנא כדקא יאות, שיודעים לכלכל לכל מדרגה ומדרגה ולתקנה כראוי, ואז גם החסדים נעשו בחינת ג"ר כנ"ל.

(כ) תא חזי דהא וכו': בוא וראה כי למדנו, (דטו"ו דף קס"ב ע"א)

אדם, תא חזי, דהא אתמר, דכד אתחרב בי מקדשא, ושכינתא ב אתגלי בגו
 כ ארען נוכראין בינייהו, מה כתיב, * הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום
 מר יבכיון, כללהו בכו על דא, וקשירו בכיה ואבלא, וכל דא עלה דשכינתא
 דאתגלייא מאתרה, וכמה דאיהי משתנית מכמה י דהות, אוף הכי בעלה, לא
 נהיר נהוריה, ואשתני מכמה דהוה, דכתיב י חשך השמש בצאתו, ועל דא
 כתיב כן משחת מאיש מראהו.

סו) ד"א כן משחת מאיש מראהו. מהאי עבד, דאשתני י דיוקניה
 וגוויניה מכמה דהוה. ד"א כן משחת י מאיש מראהו. כד"א י אלביש שמים
 קדרות ושק אשים כסותם. י דהא מיומא דאתחרב בי מקדשא, לא קיימו
 שמים י בנהורא דלהון, ורוא דמלה, י ברכאן לא שריין, אלא באתר
 דאשתכחו דכר ונוקבא, ואוקמוה כד"א י זכר ונקבה בראם ויברך אותם.
 ובגין כך י משחת מאיש מראהו.

סז) ודא הוא כמה דכתיב, י הצדיק אבד, אבוד, או נאבד, לא י נאמר,
 אלא אבד, דלא שריין י ברכאן, אלא באתר דאשתכחו דכר ונוקבא כחדא,
 כמה דאתמר.

סח) בגין י דא, י בהווא זמנא, יו דלא אשתכח * דכורא בהדה, וכדין

מסורת הוהר

א) פרשת נח י"ח ציון ב"י (ב) וירא ע"ג ציון ג' (ג) (ישעיה ב') ח"א ר"י. ח"ב ית. ח"ג עד. קפא: רסו. רצנ.
 ז"ח ליא טר שמ. ל"ז טד שגז. טר שכו ת"ז בהקדמה ג: ד) ב"ב ר"ד ציון א'. ה) ב"ב ר"ה ציון א'.
 חלוסי גרסאות א) אתגליאת (אה"ל). ב) ארעאן. ג) דהות. ד) ל"ג מן דיא עד ד"א. ה) מוסיף מאיש מראהו
 דיוקניה. ו) ל"ג מאיש מראהו. ז) דמיומא ה בקיושא. ט) ברכן. י) מוסיף כן משחת.
 יא) כתיב. יב) ברכן. יג) דהא; יד) דהווא וליג דא. טו) לא.

מאמר וראה, כי למדנו, כשנחרב בית המקדש, וגלתה השכינה, בארצות זרות ביניהם מה כתוב, הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. כולם בכו על זה, וקשרו בכיה ואבלות. וכל זה על השכינה שגלתה ממקומה. וכמה דאיהו משתנית וכו': וכמו שהיא נשתנתה בגלות, ממה שהיתה, כן בעלה, ז"א, אינו מאיר אורה, כי אין לו אז למי להאיר ונשתנה ממה שהיה, שכתוב חשך השמש בצאתו. ועל זה כתוב, כן משחת מאיש מראהו. דבר אחר, כן משחת מאיש מראהו, היינו מאותו העבד, מסטרון, שבעת הגלות, נשתנה צורתו וצבעו, שהם ירוק חורר וסומק (כנ"ל אית מ"ט) ממה שהיה. פו) ד"א כן משחת מאיש מראהו: כמו שאתה אומר, אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. כי מיום שנחרב בית המקדש לא עמדו שמים, שהם ז"א, באור שלהם. וסוד הדבר, הברכות אינן שורות אלא במקום שנמצא דכר ונוקבא, ובארוה, כמש"א. (דטו"י דף קס"ג ע"א *) דף קס"ב ע"ב	הסולם זכר ונקבה בראם ויברך אותם. ובגלות שאין זווג זו"ן, כתוב משום זה, משחת מאיש מראהו. ההפך בין פירוש זה לפירוש הנ"ל באות ס"ה הוא, כי לעיל אומר שנחשך אורו של ז"א, משום הנוקבא שנחשכה בגלות ואינה מקבלת ממנו, ונמצא שאין החסרון בו עצמו, אלא מטעם שאין לו למי להשפיע וע"כ אינו מקבל אורות. וכאן אומר שהחסרון הוא מטעם העדר הזווג שבזמן הגלות, ונמצא החסרון גם בז"א, שאין הברכה שורה אלא בזווג זו"ן. סז) ודא הוא כמה וכו': וזה הוא כמו שכתוב, הצדיק אבד, אבוד או נאבד לא נאמר אלא אבד, שהמשעות הוא, שהצדיק אבד את הברכות, כי ברכות אינן שורות אלא במקום שנמצאים דכר ונוקבא יחד, כמו שאמרנו. סח) בנין דא בהווא וכו': משום זה באותו זמן שאינו נמצא עמה דכר, אז כל הנשמות היוצאות ממנה יש להם שינוי ממה שהיו	הנה ישכיל עבדי

כל אינון נשמתין ^ב דנפקי, כלהו הוי להו שנויא, מכמה דהוו בזמנא דשמשא אתחבר בסיהרא, כמה דאתמר. ועל דא "אלה תולדות יעקב יוסף וגו' ואתמר.

(ט) והוא נער, בגין דלא מתפרשין לעלמין, צדי"ק וצד"ק כחדא אינון, כמה י דאיהי י אתקריאת בשמא דדכורא, הכי נמי אתקרי איהו, בשמא דילה, דכתיב והוא נער.

(ע) את בני י בלהה ואת בני זלפה, בכלהו קיימא לחדתא לון כדקא יאות, ולאשתעשא לון בחדוה דיציה. דכלהו ענפין, וכלהו עלין, כלהו י אתברכין בחדוה דיציה.

(עא) אלה תולדות יעקב י יוסף, כמה דאתמר, דכל דיוקנא דייעקב, הוה ביה ביוסף, וכל י מה דאירע להאי, אירע להאי, ותרווייהו כחדא אזלי, ודא הוא רזא דאת י ו"ה דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא חדא, ודיוקנא חדא.

(עב) ויבא יוסף את י דבתם רעה, הא אוקמוה, דהוה אמר י לאבוי

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ו' ציון א.

חלופי גרסאות ח ל"ג דנפקי (אה"ל). ב דהיא. ג אתקריא; אתקרי. ד בלהה וגו'. ה מתברכן. ו מוסיף יוסף וגו'. ז מאן. ח ואי. ט דבתם וגו'. י עלייהו לאבוי.

מאמר	הסולם	הנה ישכיל עברי
שהיו בזמן שהשמש, שהוא ז"א, נתחבר עם הלבנה, שהיא הנוקבא, כמו שלמדנו, כי כמו שז"ן נשחנו בזמן הגלות ממה שהיה, כן תולדותיהם שהם הנשמות משתנים אז ממה שהיו, ועל זה נאמר אלה תולדות יעקב יוסף וגו'. ולמדנו (לעיל אות כ"א) שסירושו אחר שנתישב יוסף ביעקב והשמש נודווג בלבנה, ע"ש. וע"כ גילה אז מעלתם של הנשמות, ובגלות משחנות.	כן נקרא הזכר בשם הנוקבא, שכתוב והוא נער, כי הנוקבא נקראה לע"ה, ונקרא היסוד על שמה בשם נער. (ע) את בני בלהה וגו': בכלום, בכל י"ב השבטים ואפילו בכני השפחות שהם אחורים של השכינה, הוא נמצא, לחדש אותם כראוי, ולשעשע אותם בשמחתו, שכל הענפים וכל העלים, של השכינה, כולם מתברכים בשמחתו. כלומר, אפילו חלקי האחורים של השכינה הנקראים עלים בסו"ה ועלהו לא יכול, מתתקנים עמו.	
(ט) ורזא נער: משום שזווגם אינו נפרד לעולם, צדיק, שהוא יסוד, וצדק,	(עא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': הוא כמו שלמדנו, שכל צורתו של יעקב היה ביוסף, וכל מה שקרה ליעקב קרה ליוסף, ושניהם הולכים ביחד וזהו סוד אות ו"ה, אשר ו' ראשונה ה"ס יעקב שה"ס ח"ת והמילוי ו' הנשמע עמה כמבטא, ה"ס יוסף שה"ס יסוד, שהולכים שניהם ביחד, כלומר שנשמעות כאחד בכסוי ו', משום שהם סוד אחד וצורה אחת.	
שהוא הנוקבא, הם ביהד. פירוש, כי י"ב השבטים הם סוד שיימי שכינתא, ח' מהם, שהם בני לאה ורחל ה"ס הפנים של השכינה, וד' מהם, שהם בני השפחות, ה"ס האחורים של השכינה, ומשמיענו הכתוב, והוא נער את בני בלהה וגו', שיוסף היה דבוק ומחקן גם את האחורים של השכינה, ומפרש הטעם, בגין דלא מתפרשין לעלמין, צדי"ק וצד"ק כחדא אינון, כי הזווג של זו"ן היה אז מבחינת או"א, שזווגם אינו נפרד לעולם, וע"כ יסוד ומלכות המה ביחד בכל חלקי הנוקבא, ואפילו באחורים שלה.	פירוש, כמו שיעקב ה"ס קו אמצעי שמחזה ולמעלה, שה"ס ת"ת המכריע בין חסד וגבורה, כן יוסף ה"ס קו אמצעי שמחזה ולמטה, שה"ס יסוד המכריע בין נצח והוד, וע"כ הם דומים זה לזה, והם בצורה אחת. (עב) ויבא יוסף את דבתם וגו': הרי בארוה שהיה אמר עליהם לאבוי, שהיו	
כמה דאיהי אתקריאת וכו': כמו שהנוקבא נקראת בשם הזכר, דהיינו הוא חכם והיא חכמה, הוא גבור והיא גבורה, הוא מלך והיא מלכותי (דשו"י דף קס"ב ע"ב)	אזכירם	

ה עלייהו, דהוּו אכלי שייפא מבעלי חיינ, כד אינון חיינ. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי הא במניינא הוּו, אינון בני שפחות, היך הוּו מזלזלין בהון בני לאה ב והיך הוּו ג אכלין אבר מן החי, והוּו ד עברין על פקודא דמאריהון, ד דהא ו פקיד על בני נח פקודא דא, ז כד"א א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואינון הוּו אכלי ליה, ועברין על פקודא דמאריהון. אלא יוסף הוּו קאמר. ועל דא אתענש.

עג) רבי יהודה אמר, את דבתם רעה, כמה דאוקמוה, דיהבי עינייהו ח בבנות ארעא, ודא הוא דבתם רעה לינקא לכל אינון דרגין דלא קדישין, ט דאתיין מסטרא מסאבא.

עד) ז וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא י לו ועשה לו כתונת פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, ג לך עמי בא יא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. לך עמי בא בחדריך. תא חזי, כמה קב"ה רחים לון לישראל, ובגין רחמיותא יב דלהון, דרחים לון על כל יב עמין יי עעכו"ם, אזהר לון, ובעי לנטרא לון, בכל מה דאינון עבדין.

עה) חא חזי, טו תלת זמנין אית ביומא, דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא זמנא, מבעי ליה לבר נש, לאזדהרא, ולאסתמרא, דלא יפגע טו ביה יי ההוא דינא, ואינון זמנין ידיעו, והא אוקמוה.

עו) בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא

מסורת הזהר

א) בראשית ט' ב) בראשית ל"ו ג) (ישעיה כ"ו) ח"א ר :

חלופי גרסאות א עליו. ב וחזי היך (אה"ל). ג אכלי. ד עברי. ט ל"ג דהא. ו דפקיד, ול"ג דהא. ז דכתיב. ח בבנות. ט מוסיף אע"ג ראתיין. י לו וגו'. יא בחדריך וגו'. יב ל"ג דלהון. יג מוסיף שאר עמין. יד עעכו"ם. טו ל"ג תלת. טז ל"ג ביה. יז בההוא ול"ג ביה.

וישראל אהב את יוסף זעם, לך עמי בא בחדריך, בוא וראה, כמה אהב הקב"ה את ישראל, ובשביל האהבה שאהב אותם מכל העמים עובדי ע"ו, הזהירם ורצה לשמרם בכל מה שעושים. עה) תא הוּו תלת וכו' : בוא וראה, ג' פעמים הם ביום, שהדין שורה בעולם, וכשמגיע זמן ההוא, צריך האדם להזהר ולהשמר שלא יפגע בו אותו הדין, והם בזמנים ידועים, וכבר בארוה. עו) בנין דהא כד וגו' : משום, כשהבוקר עולה, נתעורר אברהם בעולם, ונאחו בדין לקשר אותו עמו, ובתחילת שלש שעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר ביעקב, עד שמגיע תפלת המנחה, שחוזר הדין למקומו, ונתעורר הדין של מטה להתקשר בדין של מעלה, כי אז נתקשר דין בדין וצריכים להזהר. ביאור הדברים יומא הוא ז"א הנקרא	מאמר אוכלים אבר מן החי בעוד שהוא חי, ויבא יוסף את דבתם רעה, ומקשה, והרי במנין י"ב השכטים היו אלו בני השפחות וא"כ איך היו בני לאה מזלזלים בהם, ואיך היו אוכלים אבר מן החי ועברו על מצות רבונם, שהרי עוד לבני נח צוה על מצוה זו, כמש"א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואיך אפשר שהם אכלו ועברו על מצות רבונם, ומשיב, אלא יוסף היה אומר כן מדעתו וע"כ נענש. עג) ר' יהודה אמר וכו'. ר"א: את דבתם רעה הוא כמו שבארוה, שיוסף אמר שנחננו עיניהם בבנות הארץ, וזהו נכחן דבתם רעה, שיבואו לינק לכל אלו המדרגות שאינם קדושים הבאים מצד הטומאה.

מאמר וישראל אהב את יוסף

עד) וישראל אהב את יוסף וגו' : ר' אלעזר פתח, ואמר, לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור

(דסויי דף קס"ב ע"ב)

לקשרא ליה בהדיה, ובשירותא דתלת שעי קמייתא, ^ה נטיל דינא מאתריה, לאתערא ביה ביעקב, עד דאתער צלותא דמנחה, דאהדר דינא לאתריה ואתער דינא דלחתא, לאתקשרא בדינא דלעילא, דהא כדין אתקשר דינא בדינא, ובעי לאודהרא.

עז) תו, כד דינא אתער בעלמא, ומותא ^ב אשתכח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש ^א למיהך יחידאי בשוקא, והא אוקימנא מלי, אלא בעי לאסגרא גרמיה, דלא יפוק לבר, כמה דאוקמוה בנח, דאסגר גרמיה בתיבותא, דלא ישתכח ^ג קמי מחבלא.

מסורת הוהר

(א) למיהך יחידאי בשוקא: נח כ"ט ציון ג.

חלופי גרסאות ^ה סליק. ^כ במתא אשכח. ^נ קמיה דמזבלא.

וישראל אהב את יוסף

הסולם

מאמר

שאו זמן הווג, ויעקב שה"ס קו אמצעי עולה וככריע בין ב' הקוין אברהם ויצחק, בסוד מסך דחירק שבו, נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביעקב, כי אחר שנכלל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, יורד הדין מנקודת החולם שה"ס אברהם, כי חזר והשיג הג"ר ע"י התכללותו בשמאל, והדין שהיה בו יורד ובא ביעקב, דהיינו בקו אמצעי בסוד המסך דחירק שבו, שהוא בחינת ו"ק. עד דאתער צלותא דמנחה שה"ס שליטתו של יצחק דהיינו קו שמאל, דאהדר דינא לאתריה כלומר, שבזווג של בוקר נתבטל הדין של יצחק, שה"ס הסתיימא שבנקודת השורק, בסבת הכרעתו של יעקב בכת המסך דחירק, ועתה שהורה שליטתו של יצחק, ואינו נכלל באברהם, חזר ג"כ הדין שבנקודת השורק למקומו, וז"ש דאהדר דינא לאתריה, שהזרו ונסתמו בו האורות מחמת חוסר ההסדים, ואתער דינא דלחתא לאתקשרא בדינא דלעילא, כי דין של מטה, שה"ס בחינת ו"ק חסר ראש שבמסך דחירק, בקו האמצעי, נתבטל עתה מפאת שנתקשר בדין של מעלה, שבנקודת השורק, וחזר הג"ר גם לקו אמצעי מכח שליטת השמאל, וע"כ נתבטלה הכרעתו, והדין שולט בעולם מסתימת האורות, ובעי לאודהרא, וע"כ צריכים להזהר אז.

יוס. תלת זמנין אית ביומא, היינו ג' קוין שיש בז"א, דדינא שריא בעלמא, שיש בכל אחד ואחד מהם בחינת דין מיוחד, ואלו ג' בחינות דין שבג' קוין דז"א, נמשכות מסוד ג' זריעות, חולם שורק וחירק, (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ט"ו ד"ה הוא נקודה עש"ה), שהן שורשיהם דג' קוין דז"א. דין א) הוא, שבעת עלית המלכות לבינה נופלות ממנה אתון אל"ה דאלקים ונשארה במ"י דאלקים דהיינו ו"ק בחוסר ג"ר, והיא בחינת הדין שבנקודת החולם, ושבקו ימין דז"א, הנקרא אברהם, דין ב) הוא, שבעת גדלות שהמלכות יוצאת מבינה וג' אתון אל"ה חוזרות לבינה, שאו חוזרת לראש א"א, ומשגת ג"ר, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאו אפילו החכמה אינה מאירה, והיא נסתמה, וזהו בחינת הדין שבנקודת השורק, ושבקו שמאל דז"א, הנקרא יצחק, ונקרא דין של מעלה, דין ג) הוא, עלית זו"ן שמה בסוד המסך דחירק, ומכריע בין ב' הקוין, שמסך זה ה"ס ו"ק, ששורשו בא ממנעולא, ואח"כ נתתקן בסוד מפתחא, (כמ"ש לעיל לך דף יג' ד"ה ולפיכך עש"ה) ונעשה כמסך שבנקודת החולם, והיא בחינת הדין שבנקודת החירק, ושבקו אמצעי דז"א הנקרא יעקב, ונקרא דין של מטה.

וזה אמרו, בנין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, כי כעלות הבוקר שולק קו ימין דז"א הנקרא אברהם, ואח"כ ליה לדינא, ונאחו בדין של נקודת החולם, שהוא מסך דו"ק חסר ראש מסבת התכללות המלכות בבינה, כנ"ל, לקשריה ליה בהדיה, כי בסבת גילוי היין הזה נקודת החולם יוצאים כל המוחין דזו"ן, (כנ"ל בראשית א' ד"ה ככר) ובשירותא דתלת שעי קמייתא,

(רמב"ם דף קס"ב ע"ב)

עז) הו, כד דינא וכו': ועוד, כשנתעורר הדין בעולם, והמות נמצא בעיר, אין אדם צריך ללכת יחידי בשוק, וכבר בארנו הדברים. (לעיל פרשת נח דף כ"ט אות ע"ט) אלא צריך להסגיר עצמו שלא יצא לחוץ, כמו שבארנו בנח (שם) שהסגיר את עצמו בתבה, שלא ימצא לפני המשחית.

פירושו, ג' דינין הראשונים שהם בג'

קוין

עח) ועל דא, לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך, וסגור דלתך כעדך, דלא ה' יתחזי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

עט) תא חזי, ד' דקב"ה בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל, וקריב לון לגביה, כל ז' שאר עמין ד' עכו"ם שנאין לון לישראל, בגין דאינון מתרחקין, וישראל קריבין.

פ) ותא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר ה' מאחוי, אע"ג דכלהו הוו ו' ליה אחין, מה כתיב * ויתנכלו אותו להמיתו, כל שכן ' עמין ה' עעכו"ם לישראל.

פא) תא חזי כמה גרים ה' ליה ' ההוא רחימותא דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי, ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם ה' להו גלותא, * ולשכינתא דאתגליא בינייהו, ואע"ג דאתגזירת גזרה, ואוקמיה דבגין כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתיב ויראו י' אחיו.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ו.

חלופי גרסאות ה' אחיו (אה"ל). כ רחימותא דקביה בגין (אה"ל). ג ל"ג שאר. ד ע"ז. ה מאחוי. ו להו (אה"ל). ז מוסיף שאר עמין. ח ע"ז. ט ל"ג ליה. י ה' היא. יא לון. יב מוסיף אחיו וגוי.

מאמר הסולם וישראל אהב את יוסף

למשחית אחיהו בו כנ"ל בדבור הסמוך ע"ש. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, כי אחר שעבר הדין, אין עוד רשות למשחית להזיק. עט) ת"ה ונ', בוא וראה, שהקב"ה בשביל האהבה שאהב את ישראל, וקרבים אליו, גרמה שכל שאר העמים עכו"ם שונאים את ישראל, משום שהם מתרחקים מקב"ה, וישראל קרובים. פ) והא חזי בגין וכו': בוא וראה, בשביל האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אע"פ שהיו כולם אחים מה כתוב, ויתנכלו אותו להמיתו, כל שכן העמים עובדי כו"מ לישראל, שגם הם שונאים את ישראל בשביל האהבה שאהב הקב"ה את ישראל יותר מכל העמים עכו"ם.

פירושו, האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מכל אחיו, גרמה לגילוי דין ה' הנ"ל, שהי"ס המות, ומביא ראייה ממה שאומר הכתוב, ויתנכלו אותו להמיתו, והמות היא דין ה' הנ"ל, ששום זהירות ושמירה אינו מועיל בו, כנ"ל.

פא) תא חזי כמה ה' וכו': בוא וראה כמה גרמה אהבה ההוא שאהב אוהו יותר מכל אחיו, גרמה ליוסף שיגלה מאביו, ואביו הגלה עמו, וגרם גלות להם, אל השבטים וגרמה אל השכינה שהגלתה ביניהם, ואע"פ שנגזרה גזירה כבירה בין הכתרים, מ"מ הסבה לזה הייתה

האהבה

קוין דו"א, צריכים רק להזהר שלא ימשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, ואם הוא נזהר בזה, כבר הוא ניצל מהם, אבל בדין הזה הדין, שיש מות בעיר, שה"ס הדין של הנוקבא, המתעורר בסוד, לא זכי הא רע, שה"ס הדינין שבמסך דצמצום א' שממנו המות, (כנ"ל דף כ' ד"ה ביאור), הנה כאן אינו מועיל זהירות ושמירה הנ"ל, כי דין הזה אחר שנגלה, כבר שולט גם על בחינת ממטה למעלה, ואין לו עצה אלא להסגיר את עצמו, שלא יתראה לפני המשחית, שפירושו, שלא יגע בשום מוהין רק בבחינת ו"ק שהוא אור החסדים שאין לס"א שום אחיזה בהם, ונמצא שאינו נראה לפני המשחית, כי אין לו אחיזה בו, וזה נכחן, כמו מתחכא ומסגיר את עצמו בחדרו שלא יראו אותו, וז"ש אלא בעי לאסגרא גרמיה וכו', כמה דאיקמיה בנה, כי גם נח הסתיר את עצמו בבחינת הוי"ק שממטה למעלה דהיינו באור החסדים אשר שם, ואז ניצל, כי אין שום אחיזה לס"א באור החסדים.

עח) ועל דא, לך עמי בא בחדריך, שפירושו, הסגר את עצמך בחדריך, וסגור דלתך כעדך, היינו שלא יתראה בפני המשחית, דהיינו שלא ימשיך אלא אור ו"ק דחסדים שאין (דפוסי דף קס"ב ע"ב ה') דף קס"ג ע"א)

פב) * ויחלום יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח ואמר, ^ז ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יי' ^ח במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. ת"ח, כמה דרגין לדרגין עבד קב"ה, וכלהו קיימי דא על דא, דרגא על דרגא, דא ^ט לעיל מן דא, וכלהו ^י ינקין ^{יא} אלין מן אלין, כדקא חזי לון, אלין מימינא ואלין משמאלא, וכלהו אתמנן אלין על אלין, כלא כדקא יאות.

פג) ת"ח, כל נביאי דעלמא כלהו ינקי מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען, ואינון דרגין הוו אתחזיין ^{יב} בגו ^{יג} ו אספקריא דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע, מאי הוא מראה. ^{יד} כמה דאתמר ^{טו} חזיו דכל ^{טז} גוונן ^{יז} אתחזיין בגווה, ודא היא ^{יח} אספקריא דלא ^{יט} נהרא. בחלום אדבר בו, דא הוא חד משתי' בנבואה, כמה דאוקמוה, ואיהו דרגא שתיתאה ^כ מההוא דרגא דנבואה, ואיהו דרגא דגבריאל, דממנא על חלמא, והא אתמר.

פד) ת"ח, כל חלמא דאיהו כדקא יאות, מהאי דרגא ^{כא} קא אתיא, ועל דא, לית לך חלמא, דלא יתערבון ^{כב} עמיה מלין כדיבין, כמה דאוקימנא, ובג"כ, מנייהו קשוט, ומנייהו כדיבין, ולית לך חלמא, דלא אית ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

פה) ובגין דאית ביה בחלמא כלא ^{כג} כדארמן, כל חלמין דעלמא, אזלין בתר פשרא דפומא, ואוקמוה ^{כד} דכתיב, ^{כה} ויהי כאשר פתר לנו כן היה, מ"ט,

מסורת הזהר

א) ש.ס. ב) (במדרש י"ב) ח"ב פכ: סטו: ח"ג רכב: רלד: רפז: ת"ז תל"ט עט: חנ"ג פז: תק"ח קיא סג שמ"ג. ג) בראשית מ"א.

חלופי גרסאות א' במראה וגו', ג לעילא. ג ינקי. ד דא מן דא; א"ין מן אלין אר"ג (אה"ל). ה מגו (אה"ל). ו אספקריאה. ז ליג כמה דאתמר (אז"ל). ח מסיף דמראה חזיו. ט גוונין. י ביה אתחזיין. יא אספקריאה. יב נהירא. יג אינון; מאינון דרגין (אה"ל). יד ליג קא. טו בהדיה. טז כדקארמן. יז מוסיף כמה דכתיב.

החלום

מאמר

ויחלום יוסף חלום

מראה שכל הצבעים נראים בחוכה, דהיינו ג' הצבעים לכן איום ירוק, שהם ג' קוין דו"א. וזה הוא. מראה שאינה מאירה.

בחלום אדבר בו וכו': זה הוא אחד מששים שבנבואה כמו שבארוה, והוא מדרגה הששית למטה ממדרגת הנבואה, והיא מדרגת גבריאל הממונה על החלום. וכבר למדנו, הוא לעיל, ויצא אות מ"ה, ע"ש בסולם.

ת"ח כל חלמא וכו': בוא וראה, כל חלום שהוא כראוי בא ממדרגה ההיא, דהיינו ממלאך גבריאל, ומשום שבא ממלאך, על כן, אין לך חלום שלא יתערב עמו דברי שקר, כמו שבארוה. ומשום זה, יש מהם שהם אמת ויש מהם שהם שקר, ואין לך חלום שלא יש בו מצד זה ומצד זה.

פה) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו, בחלום, הכל, הן אמת והן שקר, כמו שאמרנו, לכן כל חלומות שבעולם הולכים אחר

האהבה שאהבו מכל אהיה. ובארוה, שבשביל כתבת ססים שעשה לו יותר מלאחיה, נגרם כל הנ"ל, מה כתוב, ויראו אחיו וגו' וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום.

מאמר ויחלום יוסף חלום.

פב ויחלום יוסף חלום וגו': ר' חייא פתח ואמר, ויאמר שמעו נא דברי וגו' בוא וראה, כמה מדרגות למדרגות עשה הקב"ה, וכולן עומדות זו על זו, מדרגה על מדרגה, זו למעלה מזו, וכולן יונקות אלו מאלו כראוי להם, אלו מימין ואלו משמאל, וכולן נתמנו אלו על אלו, הכל כראוי להיות.

פג) ת"ח כל נביאי וכו': בוא וראה, כל נביאי העולם, כולם ינקו מבחינה אחת, מחוץ ב' מדרגות ידועות, שהן נצה והיה, ואלו המדרגות היו נראים בתוך מראה שאינה מאירה, שהיא הנוקבא. שכתוב במראה אליו אתודע, מה היא מראה, הוא כמו שלמדנו, (דפרי דף קס"ג ע"א)

בגין דאית ביה בחלמא כדיבו וקשוט, ומלה שלטא על כלא, ובג"כ, בעי חלמא פשרא טבא. רבי יהודה אמר, בגין דכל חלמא, מדרגא דלתתא איהו, ודבור שלטא עליה, ובגין כך כל חלמא אזלא בתר פשרא.

(פו) פתח ואמר, " בחלום חזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה ^א און אנשים ובמוסרם יחתום. ת"ח, כד סליק בר נש ^ב לערסיה, מבעי ליה, לאמלכא עליה מלכותא דשמיא בקדמיתא, ולבתר יימא ^ג חד פסוקא דרחמי, ואוקמוה חברייא, בגין דהא כד בר נש נאים על ערסיה, הא נשמתיה ^ד נפקא מניה, ואזלא ושטיא ^ה לעילא, כל חד וחד כפום ארחיה והכי סליקת, כמה דאתמר.

(פז) מה כתיב בחלום חזיון ^ו לילה, כד בני נשא ^ז שכבי בערסייהו ניימין, ונשמתא נפקת ^ח מנייהו, הה"ד בתנומות עלי משכב, אז יגלה און אנשים, וכדין קב"ה אודע לה לנשמתא, בההוא דרגא דקיימא על חלמא, אינון מלין דזמינין למיתי על עלמא, או אינון מלין, כפום אינון הרהורין דלביה, בגין דבר נש נטיל ארחא דתוכחי דעלמא.

(פח) בגין דהא לא ^ט מודעין ליה לבר נש, בעוד דאיהו ^י קאים בתוקפא ^י דגופא, כדקארין, אלא מלאכא אודע לנשמתא, ונשמתא לבר נש, וההוא חלמא איהו מעילא, כד ^י נשמתין נפקין מגופי, ^י וסלקין כל חד וחד כפום ארחיה.

מסורת הזהר

(א) (אייוב ל"ג) ח"ב קכב.

חלופי גרסאות א און וגוי, ב על ערסיה, ג פסוקא חד, ד נפקת, ה בעלמא, ו מוסיף לילה וגוי, ז שכבי, ח מניה, ט מודעין, י דהוא, יא נאים (אה"ל), יב דרוחא, יג נפקין נשמתין, יד וסלקין.

מאמר	הסולם	ויחלום יוסף חלום
פתרון הפה. ובארוה, שכתוב, ויהי כאשר פתר לנו כן היה, ררי שמתיים לפי הפתרון, מהו הטעם משום שיש בו, בחלום, שקר ואמת. לכן המלה של הפתרון שולטת על הכל שמכרעת אותו. אם לפי אמתיורו או לפי השקר שבו, ולפיכך צריך החלום לפתרון טוב.	אחת ואחת לפי דרכה כן היא עולה. כמו שלמדנו.	פז. מה כתיב בחלום חזיון וכי: כשבני אדם שוכבים על מטתם ומנמנמים, והנשמה יצאה ממנה, זהו שכחוב, בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים, ואז הקביה מודיע אל הנשמה, באותה המדרגה הממונה על החלום, דהיינו גבריאל, את הדברים העתידיים לבא בעולם, או אלו הדברים שהם באים מהרהורי הלב. דהיינו אמת או שקר או שניהם יחד כנ"ל. כדי שיקבל האדם דרך חוכחה מדברי העולם, כלומר, ע"כ מגלים לו העתיד לבא בעולם.

רבי יהודה אמר וכי: רי"א, משום שכל חלום הוא ממדיגה שלמטה, דהיינו ממלאך גבריאל, ודבור, שה"ס הנוקבא, שולטת עליו, על המלאך, ועל כן, כל חלום הולך אחר הפתרון, שהוא בחינת דבור, הבא מהנוקבא הנקראת דבור, השולטת על מלאך גבריאל.

(פז) פתח ואמר, בחלום חזיון וגוי: בוא וראה, כשאדם עולה למטחו צריך להמליך על עצמו תחילה מלכות שמים, ואחר כך יאמר פסוק אחד של רחמים, ובארוה החברים, משום כי כשהאדם ישן על מטתו, הרי נשמתו יצאה ממנה והולכת ומשוטטת למעלה, כל

(רמ"ז דף קס"ג ע"א)

וכמה

פט) וכמה דרגין ^א על דרגין, ברזא דחלמא, כלהו ברזא דחכמתא. ות"ח, חלום דרגא חדא, מראה דרגא חדא, נבואה דרגא חדא, וכלהו דרגין לדרגין אלין על אלין.

צ) ויחלום יוסף חלום ויגד ^ב לאחיו ויוסיפו עוד שנא אותו על חלומותיו. מהכא, דלא מבעי ליה לבר נש למימר חלמיה, בר להווא בר נש דרחים ליה, ואי לאו, איהו גרים ליה, דאי ההוא חלמא מתהפך לגוונא אחרא, איהו ^ג גרים ^ד לסלקא.

צא) תא חזי, דיוסף איהו אמר חלמא לאחיה, ועל דא ^ה גרמו ליה לסלקא חלמיה, תרין ועשרין שנין דאתעכב, רבי יוסי אמר, מנלן, דכתיב ויוסיפו עוד שנא אותה, מאי שנא אותה, ^ו דגרמו ליה ^ז קטרוגין בדא.

צב) מה כתיב * ויאמר אליהם שמעו נא ^ח החלום הזה * אשר חלמתי, דבעא מנייהו ^ט דישמעון ליה. ואיהו אודע להו ההוא חלמא, ^י דאלמלא אינון ^{יא} דאהפכו ליה לגוונא אחרא, הכי אתקיים, ואינון אתיבו ואמרו המלך תמלך ^{יב} עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו ליה פשרא דחלמא, וגזרו גזרה, ובגין כך ויוסיפו עוד שנא אותה.

צג) ר' חייא ורבי יוסי, הוו שכיחי קמיה דר' שמעון, אמר רבי חייא, הא תנינן חלמא דלא אתפשר, כאגרתא דלא מתקריא, אי בגין דאתקיים

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ג.

חלומי גרסאות א' לדרגין וליג על. ב' לאחיו וגו'. ג' מוסיף גרים ליה. ד' ליג לסלקא (אה"ל); מוסיף לסלקא אי רחים ליה חסר ליה לסב ואי סני ליה פשר ליה לביש (הרמיק). ה' גרימו. ו' גרימו. ז' קטרוגין (אה"ל). ח' החלום וגו'. ט' דישמעון. י' ליג דאלמלא (אה"ל); ואי אינון אהכור. יא' אחפכו (ר"א). יב' עלינו וגו'.

מאמר	הסולם	ויחלום יוסף חלום
פט) וכמה דרגין וכו': וכמה מדרגות על מדרגות הן בסוד החלום. כולם הן בסוד החכמה. ובוא וראה. חלום מדרגה אחת. מראה מדרגה אחת. נבואה מדרגה אחת וכולם הן מדרגות למדרגות אלו על אלו. כי מדרגת החלום מתחת מדרגת המראה. ומדרגת המראה הוא מתחת מדרגת הנבואה. ובאורם המצא לעיל פרשת ויצא אות מ"ה ואת נ' ע"ש.	שהשואב גורם להסתלקות החלום כנ"ל, רוא ממה שכתוב ויוסיפו עוד שנא אותו. מה פירושו של שנא אותו. היינו שגרמו לו קטרוגים בזה. עד שנרחה החלום לעשרים ושתים שנים.	צב) מה כתיב, ויאמר אליהם וגו': שבקש מהם שישמעו לו, והוא הודיע להם את החלום. ואלמלא הם, שהפכו את החלום לדבר אחר, היה החלום מתקיים, אבל הם השיבו ואמרו, המלך תמלך עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו לו בזה את פתרון החלום. כלומר שהוציאו אותו משמעות המלוכה והממשלה ודחו אותו לדבר אחר, וגזרו גזירה, שלא ימלך עליהם ומשום זה אומר הכתוב ויוסיפו עוד שנא אותו. דהיינו שגרמו לו קטרוגים כנ"ל.
צא) תא חזי וכו': בוא וראה. כי יוסף אמר את החלום לאחיו, שלא אהבו אותו, ועל כן גרמו לו, שיסתלק חלומו ויתעכב לשתים ועשרים שנה. ר' יוסי אמר, מאין לנו זה.	צג) ר' חייא ורבי יוסי וכו': ר"ה ור"י היו מצוים לפני ר' שמעון, אמר ר' חייא הרי למדנו, חלום שלא נפתר דומה לאגרת שלא נקראה, הוא שואל, אם פירושו שהחלום מתקיים	צא) תא חזי וכו': בוא וראה. כי יוסף אמר את החלום לאחיו, שלא אהבו אותו, ועל כן גרמו לו, שיסתלק חלומו ויתעכב לשתים ועשרים שנה. ר' יוסי אמר, מאין לנו זה. (דפו"י דף קמ"ב ע"א ז) דף קס"ג ע"ב)

ואיהו לא ידע, או דלא אתקיים כלל. אמר ליה ה' אתקיים ולא אתיידע, דהא ההוא חלמא, חילא תליא עליה, ואיהו לא ידע, ולא ידע אי אתקיים, ג' אי לא ד' אתקיים.

צד) ולית דך מלה בעלמא, דעד לא ייתי לעלמא, דלאו איהי תלייא ב' בחלמא, או על ידא דכרוזא, דהא אתמר, דכל מלה ומלה עד לא ייתי לעלמא, מכרוזי עליה ברקיע, ומתמן אתפשט בעלמא, ואתייב על ידא דכרוזא, וכלא בגין דכתיב "כי לא יעשה יי' אלהים דבר כי אם גלה ו סודו אל עבדיו הנביאים, בזמנא דנביאים אשתכחו בעלמא, ואי לאו, אע"ג ז' דנבואה לא ה' שריא, ב' חכימי עדיפי ט' מנביאים, ואי לא, אתיהיב בחלמא, ואי לאו, בצפרי שמיא משתכחי מלה, והא אוקמוה.

צה) ג' וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. רבי שמעון אמר, לרעות צאן אביהם מבעי ליה, מאי א"ת. נקוד 'מלעילא, לאסגאה עמהון שכינתא, דאיהי י' עמהון שרייא, בגין דאינון הוו עשרה, דהא יוסף לא הוה עמהון, ובנימין איהו זעיר בביתא, ובגין כך אינון הוו עשרה, וכד אזלה, י' הות שכינתא בינייהו, ועל דא נקוד י' מלעילא.

צו) ובג"כ בזמנא דזבינו ליה ליוסף, אשתתפו כלוהו בהדי שכינתא, י' ואשתיפו לה בהדייהו, כד עבידו אומאה, ועד דאתגלייא מלה דיוסף, לא שריא שכינתא עליה דיעקב.

מסורת הזהר

א) וירא נ"ו ציון א'. ב) חכימי עריפי מנביאים: בהקסה' דף צ"ג ציון ב'. ג) בראשית ל"ו. חלופי גרסאות א' דאתקיים (אה"ל). ז' ידע ול"ג אתידע ולא ידע. ג' או. ד' יתקיים. ט' בחכמתא. ו' סורו וגו'. ז' דנביאי. ח' שכיחי (אה"ל). ט' מנביאי. י' לעילא. יא' שרייא עמהון. יב' הות. יג' מוסיף את מלעילא; לעילא. יד' ושתיפו.

מאמר	הסולם	וילכו אחיו לרעות
מתקיים והוא אינו יודע, או שאינו מתקיים כלל.	צה)	וילכו אחיו לרעות את וגו': ר' שמעון אמר, לרעות צאן אביהם היה צריך לומר, למה אומר את צאן אביהם. ומשיב המלה את מנוקדת מלמעלה, והוא לרבות עמהם השכינה כי השכינה נקראת את כנ"ל בראשית ב' אות רמ"ו) שהיתה שורה עמהם. משום שהיו עשרה, ובכל מקום שיש עשרה שורה בהם השכינה, כי יוסף לא היה עמהם, ובנימין הקטן הוא בבית, ומשום זה היו עשרה, וכשהלכו היחה השכינה ביניהם, ועל כן מנוקד מלמעלה על המלה את.
אמר ליה אתקיים וכו': אמר לו, שהפירוש הוא שמתקיים והוא אינו יודע. כי החלום כח תלוי עליו, ומוכרח שיתקיים, אלא שלא נודע לו ואינו יודע אם נתקיים החלום או לא נתקיים. דהיינו הדמיון לאגרת שלא נקראה.	צד)	והוא לך מלה וכו': ואיך לך דבר בעולם, שאינו תלוי בחלום או בידי כרוז עוד מטרים שבא לעולם. כי למדנו, כל דבר דובר מטרים שבא לעולם, מכרוזים עליו ברקיע, ומשם מתפשט בעולם. והוא ניתן על ידי כרוז, והכל משום שכחוב, כי לא יעשה ה' אלקים דבר וגו', והיינו בזמן שהנביאים נמצאו בעולם, ואם לא, אע"פ שנבואה אינה שורה, הרי חכמים חשובים מנביאים, ואם לא יש חכמים, ניתן הדבר בחלום, ואם לא ניתן בחלום נמצא הדבר בצפרי השמים, וכבר בארוה.
צו) ובג"כ בזמנא דזבינו וכו': ומשום זה, בשעה שמכרו את יוסף נשתתפו כולם עם השכינה, ושתפו אותה עמהם בעת שעשו את השבועה והחרם שלא לגלות המעשה ממכירת יוסף, וע"כ עד שנחגלה הדבר ומכירת יוסף, לא שרתה השכינה על יעקב.	דמו"י דף קס"ג ע"ב)	ואי

צז) ואי תימא דשכינתא לא אשתכחת עמהון, ת"ח, דכתיב "ששם עלו שבטים שבטי" א"ה עדות לישראל להודות לשם יי, כלהו צדיקי וחסידי, קיומא דכל עלמא, קיומא אינון לעילא ותחא.

צח) פתח ואמר ב שמחתי באומרים לי בית יי נלך. האי קרא ב אוקמוה, דדוד הוה עם לביה למבני ביתא, כד"א ב ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יי ב וגו'. ולבתר מה כתיב, ד רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היוצא מחלצין הוא יבנה הבית לשמי, וכך ישראל הוו ידעי דא, ד והוו אמרו, אימתי ימות דוד, ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא, וכדין ה עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ב כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין.

צט) ועם כל דא, אע"ג דהוו י אמרו אימתי ימות ז סבא דא, כדין שמחתי וחדוה הוה לי, בגין ברי, דהוו אמרי דברי ח יקום תחותי, למגמר פקודא למבני ב ביתא, כדין שרי ושבת לה, ואמר י ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

ק) תנו, יכ עבד קב"ה ירושלים לתתא, כגוונא דלעילא, ודא מתתקנא, י לקבל דא, דכתיב י מכוון לשבתך פעלת ד יי. הבנויה: דומין קב"ה, לנחתא סו לה ירושלים סז דלעילא כדקא יאות, ובגין כך הבנויה. י שחברה לה יחדו, י" והא אוקמוה, שחברה שחברו מבעי ליה. אלא דאתחברת אמא בברתא, והוו כחדא, ואוקמוה.

מסורת הזהר

א) ויצא צ"ו ציון ה'. ב) (תהלים קכ"ב) ח"א קנא. ג) מלכים א' ח'. ד) שם. ה) תהלים קכ"ב. ו) בהקס"ז י"א ציון ב'. ז) בהקס"ז צ' ציון ג'.

חלופי גרסאות א"ה וגו'. כ מוסיף אוקמוה חכרייא. ג ליג וגו'. ד ואמרו ס וכדין נסק. ו אמרי ז דוד וליג סבא דא. ח יקיים. ט מוסיף ביתא תחתי (אה"ל). י הבנויה וגו'. יא תנא. יכ עכיד. יג מוסיף דא לקבל. יד ה' וגו'. טו ליה. טז לעילא; מלעילא (אה"ל). יז מוסיף כעיר שחברה. יח דהא (אה"ל).

ירושלים הבנויה

הסולם

מאמר

צז) ואי תימא דשכינתא וכו': ואם תאמר, שהשכינה לא היתה עמהם, עם השבטים, בוא וראה, שכתוב, ששם עלו שבטים וגו', הרי שכולם היו צדיקים וחסידים, וקיומם של כל בני העולם, שהעולם כולו היה כחיים בזכותם, קיום של מעלה ומטה. דהיינו של עולמות העליונים ועולם החחתון.

ק) תנו, עבד וכו': למדנו, עשה הקב"ה את

ירושלים של מטה, שהיא רנוקבא, כעין ירושלים של מעלה, שהיא בינה, וזו מתתקנת לנגד זו. שהנוקבא מתתקנת בכל התקונים שבבינה, שכתוב, מכוון לשבתך פעלת ה'. הבנויה, פירושו, שעתיד הקב"ה להוריד את ירושלים מלמעלה בניה כראוי, ומשום זה אומר הבנויה.

שחברה לה יחדיו: וכבר בארנו, ושאל, כתוב שחברה, שחברו היה צריך לכתוב, בלשון רבים, ומשיב, אלא שנתחברה אמא שהיא

מאמר ירושלים הבנויה

צח) פתח ואמר, שמחתי וגו': מקרא זה בארוה, שדוד היה עם לבבו לבנות הבית, כמש"א, ויהי עם לבב דוד וגו' ואחר כך מה כתוב, רק אתה לא תבנה הבית וגו', וכל ישראל היו יודעים את זה, והיו אומרים, מתי ימות דוד, ויקום שלמה בנו, ויבנה הבית, ואז, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כי אז נעלה ונקריב קרבנות.

(גמ"ר דף קס"ג ע"ב)

קא) ואתמר. ששם עלו שבטים, אלן אינון קיומא דעלמא, ותקונא דעלמא ח תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי, אלא אפילו דעלמא עלאה, דכתיב שבטי יה עדות לישראל, לישראל דייקא, בגין דאינון קיומא תתא, סהדותא אינון לעילא, וכלא להודות לשם יי, לאודאה שמיה דקב"ה, ככ סטרין, דכתיב להודות לשם יי.

קב) * וימצאהו איש והנה י תועה בשדה י וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. * מה כתיב לעילא, י ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים י בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב שלימא, דהוה רחים ליה ליוסף מכל י בנוי, והוה ידע דכל אחוי הו י סנאין ליה, אמאי שרר ליה לגבייהו, אלא איהו י לא חשיד עלייהו, דהוה ידע דכלהו הו זכאין, ולא חשיד לון, אלא ח גרים קב"ה כל דא, י בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים.

קג) אשכחנא בספרי קדמאי, דבעיין אלן בני יעקב, לשטאה י עלי, עד לא יחות למצרים, דאילו הוא יחות למצרים ואינון לא שלטו ביה בקדמיתא, יכלי מצראי לשטאה לעלמין עלייהו דישראל, י ואתקיימא ביה ביוסף, דאזדבן לעבדא, ואינון שלטו עלי, ואעיג דיוסף הוה מלכא לבתר, ומצראי הו עבדין ליה, אשתכחו ישראל דשטו על כלהו.

קד) ת"ח. דיוסף דאיהו ברית עלאה, כל זמנא דאתקיים ברית, שכינחא

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ז) ח"א קסד. ב) שם.

חלופי גרסאות א) ל"ג תתאה. ב) תועה וגוי (אה"ל). ג) ליג מן וישאלהו עד מה. ד) בשכם וגוי. ה) מוסיף בנוי כי בן זקונים הוא לו (אה"ל). ו) שנאין. ז) מוסיף לא הוה. ח) קב"ה גרים. ט) ל"ג בגין. י) עליה. יא) לאתקיימא (אה"ל).

וימצאהו איש

הכולם

מאמר

שכולם הם צדיקים ולא חשד אותם. אלא הקב"ה סבב כל זה. כדי לקיים הגזירה שגזר לאברהם אבינו בין הבתרים.

קג) אשכחנא בספרי וכו': מצאתי בספרי הראשונים, שצריכים היו בני יעקב למשול על יוסף טרם שירד למצרים, שאלו ירד למצרים והם לא היו שולטים עליו מתחילה, יכלו המצרים לשלוט לעולם על ישראל, ולא יכלו לצאת משם. ע"כ, נתקיים ביוסף, שנמכר להיות עבד על ידי אחיו, והם שלטו עליו למכרו לעבד, לכן, אע"פ שיוסף היה אחר כך מלך, שהמצרים המליכוהו, נמצאים ישראל שכבר שלטו על כולם. כי מאחר שכבר שלטו על מלכם יוסף למכרו לעבד, מכל שכן ששלטו או על המצרים עצמם, ובוה נחלש כחם של המצרים, ויכלו להשתחרר מהם.

קד) ת"ח דיוסף וכו': בוא וראה, יוסף שהיה ברית עליון, דהיינו יסוד הו"א, כל זמן שהברית שהוא יוסף היה קיים, השכינה נתקיימת בישראל

בינה, בבתה, שהיא הנוקבא, והיו כאחת. ע"כ כתוב שחברה בלשון יחיד, ובארוהו.

קא) ואתמר, ששם ערו שבטים: אלו הם קיומו של העולם והתקון של עולם התחתון, ולא תאמר תקון עולם התחתון בלבד, אלא אפילו של עולם העליון, שכתוב, שבטי יה עדות לישראל, לישראל בדיוק, משום שהם קיומו של העולם למטה, הם עדות למעלה בעולם העליון, והכל הוא להודות לשם ה', דהיינו להודות לשמו של הקב"ה בכל הבחינות, שכתוב להודות לשם ה'.

מאמר וימצאהו איש

קב) וימצאהו איש וגו': מה כתוב למעלה, ויאמר ישראל וגו' לכה ואשלחך אליהם. ושואל, וכי יעקב השלם, שאהב את יוסף מכל בניו, וזויה יודע שכל אחיו שונאים אותו, למה שלח אותו אליהם. ומשיב, אלא, הוא לא חשד אותם, שהיה יודע

(דמויי דף קס"ג ע"כ * דף קס"ד ע"א)

אתקיים בהדייהו דישראל בשלם, כדקא יאות, כיון דאסתלק יוסף ברית עלאה מעלמא, כדין ברית, א שכינתא, וישראל, ב כלהו בגלותא ג נפקו, והא אוקימנא דכתיב, א ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, וכלא הוה מעם קב"ה, כדקא יאות.

קה) ת"ח, וימצאהו איש, דא גבריאל, ואוקמוה כתיב הכא ד וימצאהו איש, וכתיב התם ב והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון ד בתחלה. והנה תועה, בכלא תועה, דאבטח על אחוי, דהוה ו מתבע אחוה דלהון, ולא אשכח, ותבע להו, ולא אשכח. ועל דא תועה בכלא, ועל דא וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. קו) ויאמר את אחי אנכי מבקש וגוי. ד ויאמר האיש נסעו מזה וגוי ז ר' יהודה פתח, ח מי יתנך כאח ט לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי. האי קרא פ אוקמוה חבריא, אבל האי קרא, כנסת ישראל י אמרו למלכא דשלמא דלילה, מי יתנך כאח לך, כיוסף על אחוי, דאמר י ועתה אל תיראו אנכי יא אכלכל אתכם ואת טפכם, יי יהב לון מזונא, וזון ליה בכפנא. בגין כך מי יתנך כאח יי לי.

קז) ד"א מי יתנך כאח לי, דא יוסף יי לגבה דשכינתא, דאתאחד עמה ואתדבק בהדה. יונק שדי אמי, יו דהא כדין אחוה ושליו בהדייהו. אמצאך בחוץ, גו גלותא, יי דאיהי בארעא אחרא. אשקך, בגין לאתדבקה רוחא ברוחא. גם לא יבוזו לי, אף על גב דאנא בארעא אחרא.

מסורת הזהר

(א) ח"ב ה: ה: ה: טו: (ב) ב"ב ק"ו ציון ב'. (ג) (בראשית ל"ז) ח"א קמנ: (ד) שם. (ה) (שיר השירים ח') ח"ב יח: (ו) (בראשית נ') ז"ח מ"ו טב שיג.

חלוסי גרסאות א ושכינתא (אה"ל). ב בגלותא כלהו; כלהו נפלו בגלותא (אה"ל). ג נפלו. ד ליג וימצאהו. ה מוסיף בחלה מועף ביעף. ו אתבע ז מוסיף הא אוקמוה מכלל אחוה דייב שבטין כחשבון זיח (הרמ"ק). ח לי וגוי. ט מוסיף הא אוקמוה. י אמר. יא אכלכל וגוי. יב דיהב (אה"ל). יג מוסיף לי וגוי. יד לגבי שכינתא. טו דיהא. טז דאיהי.

מאמר בישראל בשלום כראוי, כיון שנסתלק יוסף ברית העליון, מן העולם, כי נמכר לעבר, אז הברית והשכינה וישראל יצאו כולם בגלות. וכן בארונה, שכחוב, ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, שזה יורה שנתבטל מעלתו ויצא לגלות, והכל היה מן הקב"ה כמו שהיה ראוי להיות.	הסולם קו) ויאמר את אחי וגוי נסעו מזה וגוי: ר' יהודה פתח, מי יתנך כאח לי וגוי. מקרא זה בארוהו החברים. אבל מקרא זה, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אמרה אותו אל המלך שהשלום שלו, שהוא ז"א, מי יתנך כאח לי, היינו כמו יוסף על אחיו, שאמר, ועתה אל תיראו וגוי שנתן להם מזונות וזון אותם בימי רעב. משום זה, אמרה כנסת ישראל לז"א, מי יתנך כאח לי, דהיינו כמו יוסף לאחיו.

קה) ת"ח, וימצאהו איש: זהו גבריאל, ובארוה, כתוב כאן וימצאהו איש, וכתוב שם, והאיש גבריאל וגוי, ולמדים נזירה שוה, שאף איש הנאמר כאן הוא גבריאל. והנה תועה, בכל היה תועה: שבטח על אחיו והיה מבקש האחוה מהם ולא מצא. גם בקש אותם עצמם ולא מצא. וע"כ בכל היה תועה. וע"כ וישאלהו האיש לאמר מה תבקש.

(דמוסי קפ"ד ע"א)

שלו

קח) תא חזי, דיוסף אע"ג דאחוי לא הוו ה ליה כאחין, כד נפל בידיהו, איהו הוה לון כאחא, כד נפל בידיה, והא אוקמוה דכתיב * וינחם אותם וידבר על לבם, בכלא דבר על לבייהו.

קט) ותא חזי מה כתיב, ויאמרו איש אל אחיו, דא שמעון ולוי, דאינון הוו אחין ודאי בכלא, בגין כ דקא אתו מסטרא דדינא קשיא, ובגין כך, רוגזא דלהון, איהו רוגזא דקטלא בעלמא, כד"א ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה. י

קי) ת"ח רזא דמל"ה, אית רוגזא ואית רוגזא. אית רוגזא דאיהו ז מברכא מעילא ומתתא, ואקרי ברוך, כמה דאתמר דכתיב י ברוך אברם לאל עליון ה קונה שמים ו וארץ, והא אוקמוה. ואית רוגזא, דאיהי אתלטיא לעילא ותתא, כמה דאתמר דאקרי ארור, דכתיב ה ארור אתה מכלל הבהמה ומכלל חית השדה. ארור אפם כי עז.

קי"א) ועל רזא דא, אית תרין טורין, דכתיב י ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל, לקביל אלין תרין דרגין, ועל דא, דא אקרי ארור ודא אקרי ברוך, ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא קשיא, ומן סטרא דדינא ה קשיא תקיפא, י נפקת רוגזא דאתלטיא. קי"ב) ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא, י"א נפקי י רוגזא לתרי סטרין. חד

מסורת הזהר

א שם. ב) (שם ל"ז) ח"א ר: ח"ג סב: ג) (שם מ"ט) ח"ג שג. ד) לך ס"ה ציון א'. ה) ב"א ר"מ ציון ג'. ו) דברים י"א.

חלופי גרסאות ה כאחין ליה. כ ל"ג דקא אתו. ג מוסיף אהלם ביעקב וגו'. ד מתברכא (אה"ל). ה ל"ג קונה שמים וארץ. ו מוסיף וארץ דעביד דינא ברשיעיא. ז הבהמה וגו'. ח על. ט מוסיף קשיא ומן סוסטיחא דדינא קשיא (אה"ל). י נפקא. י"א נפקין. י"ב תרין רוגזין לתרין.

הסולם

מאמר
גם לא יכוון לי, אף על פי שאני בארץ אחרת.
קח) תא חזי דיוכף וכו': בוא וראה, שיוסף אע"פ, שאחיו לא היו לו כאחים כשנפל בידיהם, הוא היה להם כאח כשנפלו בידו, ובארוה, שכתוב, וינחם אותם וידבר על לבם, בכל הצדדים דבר על לבם, עד שהאמינו לו.

מאמר אית רוגזא ואית רוגזא

קי"א) ועל רזא דא אית וכו': ועל סוד הזה י"ש ב' הרים, שכתוב, ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל, שהם כנגד אלו ב' המדרגות שאחא נק' ברוך, ואחא נקראת ארור כנ"ל ועל כן גם ב' ההרים זה נקרא ארור, וזה נקרא ברוך. ושמעון ולוי הם מצד דין הקשה, ומן צד דין הקשה והחזק יוצא הכעס שנתקלל, הנקרא ארור כנ"ל.

קי"ב) ת"ח רזא דמל"ה וכו': בוא וראה סוד הדבר, יש כעס ויש כעס: יש כעס שהוא מבורך מלמעלה ומלמטה, ונקרא ברוך,

(דפוסי דף קט"ד ע"א)

קי"ב) ותא חזי מסטרא וכו': ובוא וראה, מצד דין הקשה יוצא הכעס לשני צדדים,

אחד

ה' דאתברך, וחד דאתלטיא. * חד ברוך, וחד ארור. כגוונא דא, מסטרא דיצחק, נפקו תרין בנין, חד מבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא, דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה, דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה בטורא דשעיר, דכתיב * איש יודע ציד איש שדה. דא אתריה ד באתר דמדברא ד וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא כגונא דאצטריך.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין אינון: ברוך וארור, דא לסטריה, ודא לסטריה, מהאי נפקין כל ו ברכאן דעלמין ד לעילא ותתא, וכל טיבו, וכל נהירו, וכל פורקן, וכל שזבותא. ומהאי נפקין כל לוטין, וכל חרבא, וכל דמא, וכל שממא, וכל בישין, וכל מסאבו דעלמא.

קיד) ר"ש פתח ואמר, ד ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה', האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח רזא דמלה הכא, דהא לך בר נש בעלמא, דלא טעים טעמא דמותא בליליא, ורוח מסאבא שריא על ההוא גופא, מאי טעמא. בגין דנשמתא קדישא, אסתלקת מניה דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא, ואסתאב.

קטו) וכד נשמתא ד אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא ד זוהמא, והא אתמר דידי דבר נש, זוהמא דמסאבו אשתאר בהו, ועל דא לא יעבר ידוי על עיניו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עליו, עד דנטייל לון, וכד נטייל ידוי כדקא חזי, כדן אתקדש, ואקרי קדוש.

מסורת הזהר

(א) תולדות ל"ג ציון א'. (ב) תהלים כ"ו.

חלופי גרסאות א' דמברך. ב מבורך. ג ל"ג דא; ל"ג דא אתריה. ד ל"ג באתר (ד"א). ה וחרבא. ו ברכן, ז דלעילא. ח פורקן. ט בישין וכל שממה. י ורוחא. יא ונפק. יב אהרת. יג מוסיף זוהמא מסאבו. יד פין (אה"ל). טו ל"ג כרעא חזי. טז הא; מוסיף הא כדון.

מאמר

הסולם

אית רונזא ואית רונזא

קיד) ר"ש פתח ואמר ארחץ בנקיון וגו': מקרא זה בארוהו אבל בוא וראה, סוד הדבר כאן. הוא, כי אין לך אדם בעולם שלא יטעם בלילה טעם מות, ורוח הטומאה שורה על גוף ההוא. מה הטעם, הוא משום שהנשמה הקדושה נסתלקה מן האדם ויצאה ממנו ומשום שהנשמה הקדושה נסתלקה ויצאה מן האדם, שורה רוח הטומאה על גוף ההוא. והוא נטמא.

קטו) וכד נשמה אתהדרת וכו': וכשהנשמה חוזרת אל הגוף, נסתלקת זוהמא ההוא, ולמדנה שידיו של האדם, זוהמת הטומאה נשאר עליהם, וע"כ לא יעביר ידיו על עיניו, כי רוח הטומאה שורה עליהם עד שרוחן אותם, וכשנוטל ידיו כראוי, אז נתקדש ונקרא קדוש.

והיך

אחד שנחברך ואחד שנתקלל, אחד ברוך ואחד ארור, כעין זה מצד יצחק יצאו שני בנים, אחד מבורך, ואחד שנתקלל למעלה ולמטה, זה נפרד לצד שלו, וזה נפרד לצד שלו, זה דירתו בארץ הקודש, וזה דירתו בהר שעיר. שכתוב, איש יודע ציד איש שדה, זה מקומו במקום מדבר וחרובן ושממה, וזה יושב אהלים. והכל כמו שצריך להיות.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין וכו': ומשום זה, שתי מדרגות הן, ברוך וארור, זו אל הצד שלה וזו אל הצד שלה, מזו יוצאות כל הברכות שבעולם שלמעלה ושלמטה, וכל טוב, וכל הארה, וכל גאולה, וכל הצלה, ומזו יוצאות כל הקללות, וכל חרבה, וכל דם, וכל שממה, וכל רע, וכל הטומאות שבעולם. (דפו"י דף קפ"ד ע"א *) דף קפ"ד ע"ב)

קטז) והיך בעי לאתקדשא. בעי חד כלי לתתא, וחד כלי מלעילא, ה בגין דיתקדש מההוא ב דלעילא, וההוא דלתתא דיתב י בווהמא דמסאבו ביה, ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, ד דא ברוך, ודא ארוך, ולא בעיין אינון מין דווהמא, לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש, דהא בהו מתכנשי סטרא דלהון, ה ויכיל לקבלא נוקא מאינון מין מסאבין. קיז) ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי, לא יברך, ו ואוקימנא. ובגין כך, בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא, כיון דאתקדש אקרי טהור, ובגין כך, לא יטול, אלא מן ידא דאדכי בקדמיתא, דכתיב * והזה הטהור על הטמא דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

קיח) בגין כך, חד כלי לעילא, וחד כלי לתתא, דא קדישא, ודא מסאבא. ומאינון מין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון, באתר דבני נשא לא עברין עלייהו, ולא ה) : י בית ה לון בביתא, דהא כיון דאתושדן בארעא, רוחא מסאבא אשתכח תמן, ויכיל לנזקא, (ג) ו אי חפר לון מדרון תחות ארעא, דלא יתחזון, שפיר.

קיט) ולא יהיב לון לנשי חרשיא. דיכלון לאבאשא בהו לבני נשא, בגין

מסורת הזהר
(א) במדבר י"ט.

דרך אמת

ה) לא יליגס נכית, (ב) ולא חצר חסירה שכוף מדרון ר"ל שיפוע שאין דבר יוכל לעמוד שם במקום אחד אלא יורד וטפל ממנו למטה.

חלוסי גרסאות א ליג בגין. ב מוסיף מסאבו דלעילא. ג זוהמא. ד ודא. ה ויכיל. ו ואוקמוה. ז ישרי. ח לו. ט מוסיף ואי אית; ואי אית אחר מדרון (אה"ל).

אית רונזא ואית רונזא

הסולם

מאמר

קדוש, וזה טמא. ומאלו המים אסור לעשות בהם דבר, אלא צריכים לשפוך אותם במקום שבני אדם לא יעברו עליהם. ולא ילין אותם בבית, כי כיון שנשפכו על הארץ, רוח הטומאה נמצא שמה, ויכול להזיק. ואם חפר להם מורד למתחת הארץ שלא יתראה, טוב הוא.

קיט) ולא יהיב לון וכו': ולא יתן אותם לנשים מכשפות, שיכולות להזיק עמהם בני אדם. משום שהם מים המאריים, והקב"ה רצה לטהר את ישראל, ושיהיו קדושים, שכתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים וכו'.

ביאור המאמר. כי יש ב' בחינות דין, (א) הנעשה מכח עלית המלכות לבינה, שאז נופלים ממנה אהון אל"ה דאלקים, ונשארת משום זה ב"ק בלי ראש. (ב) הם הדינים הנמשכים מקו שמאל כל עוד שלא נכלל בקו ימין, שה"ם הדינים של נקודת השורק. (נג"ל דף כ"ה ד"ה ואלו).

וזה אמרו (באות ק"י) אית רונזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא, רונזא היינו דין, וה"ס

קטז) והיך בעי לאתקדשא וכו': שואל, ואין צריכים להתקדש בנטילת ידיים, ואומר, צריכים שיהיה כלי אחד מלמטה, וכלי אחד מלמעלה, כדי שיתקדש מהכלי שלמעלה, והכלי שלמטה יושבת בווהמא שטומאה בו, וזהו כלי לקבל הטומאה, דהיינו מיהר חיצה, וזהו שלמעלה, הוא כלי להתקדש ממנו, שממנו שופכים המים על הידים, זהו שלמעלה ברוך וזהו שלמטה ארוך. ולא צריכים לשפוך אלו המים של זוהמא, בבית, כדי שלא יקרב אליהם אדם, כי בהם מתאספים הצד שלהם, שהם הרוחות המזיקים, והאדם יכול לקבל נזק מאלו מים הטמאים.

קיז) ועד דיתעבר וכו': ועד שיעביר זוהמא מידינו. לא יברך, ובארוה, ועל כן האדם, טרם שקדש ידיו בבוקר, נקרא טמא, כיון שקידש ידיו נקרא טהור, ומשום זה, לא יטול ידיו אלא מן יד שנטהר מקודם, שכתוב, והזה הטהור על הטמא, זה שכבר נטל ידיו נקרא טהור, וזה שעוד לא נטל ידיו נקרא טמא.

קיח) בגין כך חד כלי וכו': משום זה כלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה

(דפו"י דף קס"ד ע"ב)

דאינון מיין דאטלטיין, וקב"ה בעי לדכאה לון לישראל, ולמהוי קדישיין, דכתיב * וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גזולתיכם אטהר אתכם.

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל ל"ו) ח"ב רטו: ח"ג לה: מט. סט: קב: קנג. קפא.

מאמר	הסולם	איח רוגזא ואית רוגזא
וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכת עלית המלכות לבינה, ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה. אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן. דכתיב ברוך אברהם וכו', כי ב' הקוין ימין ושמאל הם מבינה, וע"כ הם נק' ברוך, אצל אברהם, שהוא קו ימין. שבדינים הללו הכה המלכים. ואית רוגזא דאיהו אתרטיא לעילא ותתא, שה"ס הדינים הנ"ל שבחינה ב', הנמשכים משליטת קו השמאל שאינו נכלל בימין, והיא נחלקלה, במיתה הנמשך מנחש הקדמוני, בסוד לא זכי הא רע, שאם אינו זוכה, דהיינו שממשיך מקו שמאל ממעלה למטה, שזה היה החטא דעצה"ד, אז מחגלה הנקודה דמנעולא, שה"ס המלכות דצמצום א' במסך דבחי"ד, שאינה ראויה לקבל אורות החיים וע"כ האדם מת עם התגלותה, שז"ס ביום אכלך ממנו דהיינו שתמשיך הארת השמאל ממעלה למטה, מות תמות. כי תתגלה נקודת המלכות דמדת הדין שבצמצום א', וכל אורות החיים יסתלקו, הרי שרוגזא זה, שהוא הדינים דהארת השמאל נתקללו בקללת נחש הקדמוני שנאמר עליו ארור אתה מכל הבהמה וגו' שסופן מיתה. ועל בחינה זו, שהיתה ג"כ בשמעון ולוי, נאמר, ארור אפס כי עז, וע"כ יש ברוגזא שלהם רציחה, דהיינו הריגת אנשי שכם, כי הוא רוגזא דאתלטיא, המביא מיתה.		

וז"ש מסטרא דדינא קשיא וכו', מסטרא דיצחק, נפקו תרין בנין, חד מבורך, וחד דאתלטיא וכו'. יצחק ה"ס קו שמאל דז"א, ששליטתו בטני עצמו בלי ימין הוא דינא קשיא, וממנו יצאו שני בניו, שהם ב' בחינות רוגזא הנ"ל, יעקב היא בחינה א', אבל מתוך שאינו בחינת בינה, כמו אברהם, אינו נקרא ברוך אלא מבורך, כנ"ל. כי ה"ס קו אמצעי (רש"י דף קפ"ד ע"ב)

דו"א, ועשו ה"ס הדינים דבחינה ב' הנ"ל דאתלטיא.

והנה בלילה, כשהאדם ישן, יש בו ג"כ הדין דבחי"ב הנ"ל שהיא רוגזא דאתלטיא. כי הלילה ה"ס שליטת קו שמאל, שע"כ מסתלקים או האורות, וע"כ מסתלקת נשמתו של אדם. אמנם הסתלקות האורות הללו אינם מיתה ממש, כמו בגילוי נקודת המלכות דצמצום א' הנ"ל, אלא נבחן לשינה, ועכ"ו יש בו בחי' התכללות ממיתה ג"כ, והוא מכת הקללה דעצה"ד, אשר שליטת השמאל תגלה אותה נקודה הממיתה לאדם. וע"כ יש בה ג"כ אחד מששים ממיתה.

וזה אמרו (באות קיד) ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, דהיינו מכת שליטת השמאל בלי ימין, שריא רוחא מסאבא עך היהוא נופא, דהיינו טומאת נחש הקדמוני שסופן מיתה, וכד נשמתא אתהדרת לנופא, אתעבר ההוא וזהמא, והא אתמר דידוי דבר נש וכו', פירוש, כי ידים של אדם ה"ס הכלים של הג"ר, שה"ס חג"ת הנעשים בעת גדלות לחב"ד, ועם ביאת הנשמה בבקר, מקובלת רק בחינת ו"ק אל הגוף, ולא ג"ר, וע"כ נבחן שהידים עוד לא נטהרו מזהמתן שקבלו בלילה, וכד נטיל ידוי כדקא חזי, דהיינו שהמשיך הג"ר, אתקדש ואקרי קדוש, כי מוחין דג"ר נמשכים מאו"א, הנקראים קדושיכ, וע"כ נקרא גם האדם קדוש, שז"ס שאו ידיכם קודש וגו'. טהרה, נופל על שלמות הכלים, שמקודם לכן כשהיה המלכות כלולה בבינה, היה כח הצמצום שבמלכות מעורב בכל הכלים של הבינה, ולא היתה ראויה משום זה לג"ר, ואח"כ, שע"י הארה עליונה שלמה, מורידה הבינה את כח הצמצום הזה למקומו, וג' אתוון אליה חוזרים אליה, נבחן שהכלים שלה נטהרו מכת הצמצום וראוים לג"ר, קדושה, נופל על המוחין שמקבלת מאו"א עלאין שהם נק' קודש.

והורדת המלכות מן הבינה למקומה באה ע"י הארה עליונה מן ע"ב ס"ג דא"ק שאין צמצום ב' נוהג שם, וע"כ הארתו בכל מקום

קכ) * ויקחהו וישליכו אותו הבורה והבור רק אין בו מים. רבי יהודה פתח ^ה ואמר, ^ב תורת ה' תמימה משיבת נפש. ^ג כמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא, דכל מאן ^ד דאשתדל באורייתא, להוי ליה ^ז חיים בעלמא דין, ובעלמא דאתי, וזכי ^ס בתרין ^י עלמין, ואפילו מאן דאשתדל באורייתא, ולא ^י ישתדל בה לשמה, כדקא יאות, זכי לאגר טב ^פ בעלמא דין, ולא ^ק דיינין ליה בההוא עלמא.

קכא) ותא חזי, כתיב ^א ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים, בההוא דאשתדל באורייתא לשמה, דאית ליה ארך ימים בההוא עלמא, דביה אורכא דיומין, ואינון יומין, אינון יומין ודאי, ^ב תמן איהו ^ג רחצנו ^ד דקדושא דלעילא, דאתרחין בר נש בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא, לאתתקפא בההוא עלמא, * בשמאלה עושר וכבוד, אגר טב ושלוח אית ליה בהאי עלמא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ח"א קפה. ח"ג רעט. ת"ו המ"ח פה. חס"ד צו. ז"ח ל"ג טר שלז. ב) הקדמת ספר הזהר קי"ו ציון ב'. ג) וישלח דף ל"ה ציון ג.

ה) הכנסה.

חלוסי גרסאות א) ליג ואמר ב מוסיף מאן דבטיל מלי דאורייתא כאלו חריב עלמא שלימ, כמה ג דישתדל. ד חין, ה בתרי, ו מוסיף עלמין בעלמא דין ובעלמא דאתי ז אשתדל ח בהאי עלמא. ט דיינין. י ודאין (אהיל). יא כמה. יב רוחצנו. יג וקדושה עלאה.

אית רוגזא ואית רוגזא

הסולם

מאמר

לקבלא מסאכו ודא לאתקדשא מניה. כי כח הורדת המלכות מבינה בא מכלי עליון. שע"ז מקבלים החג"ת מוחין הנקראים קדושה. ומקום ירידת המלכות וכחות הצמצום והדין והטומאה היא כלי התחתון. וזהו שמסיים בסוד הכתוב. וזרקתי עליכם מים טהורים. דהיינו שפע השלם הבא מכלים טהורים שכן הצמצום כבר הורד מהם. שבכל מקום בואו מוריד כח הצמצום מכלים דבינה אשר שם והם נטהרים. והיינו וטהרהם מכל טומאותיכם וגו', כנ"ל.

מאמר ורבור רק אין בו מים

קכ) ויקחהו וגו' רק אין בו מים: ר' יהודה פתח ואמר, תורת ה' תמימה משיבת נפש. כמה יש להם לבני אדם, להשתדל בתורה. כי כל מי שמשתדל בתורה יהיה לו חיים בעולם הזה ובעולם הבא, והוא זוכה בשני עולמות. ואפילו מי שמשתדל בתורה ואינו משתדל בה כראוי, הוא זוכה, לשכר טוב בעולם הזה, ואין דנים אותו בעולם האמת.

קכא) ותא חזי כתיב וכו': ובוא וראה כתוב אורך ימים בימינה וגו'. ארך

ימים הוא לאותו המשתדל בתורה לשמה, שיש לו אורך ימים באותו העולם שבו אריכת ימים, דהיינו בעולם הנצחי. ואלו הימים שבו המה ימים בודאי, כלומר, שהמה טובים וכדאים לשמם, שם הוא

בטחון

שכאה מורידה משם כח המלכות והצמצום מן הבינה למקומה דהיינו למלכות. כמ"ש לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף ט"ז ד"ה ואגליף) כן אחר שנשלמו ונטהרו הכלים דבינה. הנה השפע שלה שלם ובכל מקום שהשפע שלה באה מורידה כח הצמצום מהכלים דבינה אשר שם, והם נעשים ג"ר.

וזה אמרו, והיך בעי לאתקדשא, בעי חדר כלי וכו', כי כלי העליון ה"ס בינה, אשר הכלים שלה כבר נטהרו מכח הצמצום של המלכות שנתערבה בה. המים ה"ס השפע השלם שבבינה זו הטהורה. והידיים של האדם. ה"ס הכלים דחג"ת שצריכים להטהר מכח הצמצום וזוהמת הנחש שקבלו בלילה בעת שינה. וכלי התחתון, ה"ס המלכות הבלתי נמתקת בבינה, שהיא שבויה בקליפות דבי"ע.

ועל ידי המים מכלי העליון, שהם שפע נכילים הטהורים דבינה, הנשפכים על הידיים, שהם כלים דחג"ת, יורד משם כח הצמצום של המלכות שנתערב בהם, למקומו, דהיינו אל המלכות הבלתי נמתקת, שהיא כלי התחתון. ונמצא כל כח הצמצום והדינים יורדים לכלי התחתון והכלים דחג"ת של האדם שהם הידיים מטהרים עתה מכל כח צמצום ודין וטומאה, ומקבלים מוחין שלמים דג"ר הנקראים קדושה. והכלים דחג"ת נעשים לחב"ד, ונ"ש, ודא כלי

(דפ"י דף קפ"ד ע"ב *) דף קפ"ה ע"א

קכב) וכל מאן ה' דישתדל באורייתא לשמה, כד נפיק מהאי עלמא, אורייתא ב' אזלא קמיה, ג' ואכרות קמיה, ואגינת עליה, דלא יקרבו בהדיה מאריהון דינא. כד שכיב גופא בקברא, היא נטרית ליה. כד נשמתא ז' אזלא לאסתלקא למיתב לאתרה, איהי ה' אזלא קמה דהיא נשמתא, וכמה תרעין אתברו ו' מקמה דאורייתא, עד ז' דעאלת לדוכתה, וקיימא עליה דב"ג, עד ס' דיתער, בזמנא ט' דיקומון י' מתייא דעלמא, ואיהי י"ב מלפא י"ג סניגורא עליה.

קכג) הה"ד * בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלכך תנחה אותך, כמה דאתמר. בשכבך תשמור עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא, אתדן גופא בקברא, וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך, כמה דאתמר, בזמנא דיתערון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך, למהוי סניגוריא י"ג עלך.

קכד) רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי י' היא תשיחך. בגין, דאע"ג דהשתא יקומו מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון, דהא כדין ינדעון כלל היא אורייתא דשבקו, כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא, ותיעור במעייהו כמלקדמין, ואיהי תמלל במעייהו.

קכה) וכל מלין מתתקנן יתיר מכמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין, דאיהו לא יכיל לאדבקא לון כדקא יאות, ואיהו אשתדל בהו, ולא

מסורת זוהר

(א) וישלח דף ס"ב ציון א.

חלופי גרסאות א' דאשתדל. ב' אזלת. ג' ומכרות. ד' אזלת. ה' אזלת. ו' קמה. ז' דאזלת. ח' דאתער. ט' דיקומון. י' מתי. י"ב מלפא. י"ג סניגוריא. י"ד עליה. י"ה ל"ג היא.

מאמר הסולם והבור רק אין בו מים

השמור עליך, הוא בשעה שהגוף שוכב בקבר, כי אז בזמן ההוא נדון הגוף בקבר, והתורה מגנת עליו. והקיצות היא תשיחך. הוא כמו שאמרנו לעיל, שהוא בזמן שיקצו מתי העולם להחיה מן העפר. היא תשיחך, ללמד זכות עליך. קכד) רבי אלעזר וכו': ר"א אמר, היא תשיחך, מהו היא תשיחך. ומשיב, הוא משום, שאע"פ שעתה קמו מעפר, התורה שלמדו מטרם שמתו, לא נשכחה מהם, כי ידעו אז כל התורה שהניחו בעת שנסתלקו מעולם הזה, תורה זו שמורה להם מאותו הזמן, ונכנסת במעיהם כמקודם לכן, והיא תדבר במעיהם, כלומר שלא תחזור להם לאט לאט כשבע הבא במחשבה, אלא תבוא כולה בבת אחת בדרך התלבשות, כשבע הבא במעיהם.

קכה) וכל מלין מתתקנן וכו': וכל הדברים ברורים יותר ממה שהיה בתחילה, מטרם שמתו, כי כל אלו הדברים שהוא לא יכול להשיג אותם כראוי, והשתדל בהם אז ולא

השיגם

בטחון הקדושה של מעלה, כלומר שכר המקווה. שהאדם בוטח בו בעולם הזה להשתדל בתורה כדי להיות מאושר בעולם ההוא הנצחי. בשמאלה עושר וכבוד: שיש לו שכר טוב ושלוה בעולם הזה.

קכב) וכל מאן דישתדל וכו': וכל מי שעוסק בתורה לשמה, בעת שנפטר מעולם הזה, התורה הולכת לפניו, ומכרות לפניו, ומגנת עליו שלא יקרבו אליו בעלי הדין. כשהגוף שוכב בקבר, היא משמרתו. כשהנשמה הולכת להסתלק ולשוב למקומה, היא הולכת לפני הנשמה, והרבה שערות סתומים, נשברים מלפני התורה. עד שמביאה את הנשמה למקומה. והתורה עומדת על האדם בשעה שיתעורר לחתית המתים בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת זכות עליו.

קכג) הה"ד בהתהלכך וגו': בהתהלכך תנחה אותך, הוא כמו שאמרנו לעיל,

שהתורה הולכת לפניו בעת הפטירה, בשכבך (דפו"י דף קפ"ה ע"א)

אתדבק בהו, כלהו עאלין במעוי מתתקנו, ואורייתא תמלל ביה, הה"ד והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעמא דאתי, והא אתמר.

קכו) ת"ח, ההוא ב"נ דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, כד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה, ועאלין ליה לגיהנם, אתר תתאה, דלא יהא מרחם עליה, דאקרי (ח) בור שאון, טיט היון, א כד"א, * ויעלני מבור שאון מטיט י היון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

קכז) ובגין כך, ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ואתטנף בטנופי עלמא, מה כתיב, ויקחהו וישליכו אותו הבורה, דא הוא גיהנם, אתר דדינין להו, לאינון דלא אשתדלו באורייתא, והבור רק, כמה דאיהו הוה רק, מ"ט, בגין דלא הוה ביה מים.

קכח) ותא חזי כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא י לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבקו מינה, הה"ד, י מי האיש החכם ויבן את זאת וגו', על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עוזם את תורת י וגו'. רבי יוסי אמר מהכא, י לכן גלה עמי מבלי דעת.

קכט) בגין כך, כלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה, אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין, עילא ותתא, דכתיב, י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

דרך אמת

מסורת הזהר (א) (תהלים מ') ח"א רלח: ח"ב רסה. (ב) לעיל ל"ח ציון א. (ג) (ירמיה ט') ח"ב נח: ח"ג טו: רטו: רסה. (ד) (ישעיה ה') ח"ב רי: ה) ב"א דף קצ"ג ציון ג'.

חלופי גרסאות א' ליג מן כריא ער ובג"כ. ב' היון וגו'. ג' דלא. ד' מוסף אשר נתתי לפנים וכו'.

מאמר

הסולם

השיגם, כולם באים עתה במעיו ברורים, והתורה תדבר בו, וי"ש, והקיצות היא תשיחך. ר' יהודה אומר, כעין זה, כל מי שהשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה לעסוק בה לעולם הבא, וכבר בארוה.

קכו) ת"ח ההוא ב"נ וכו': בוא וראה, האדם שלא זכה לעסוק בתורה בעולם הזה, ותוא הולך בחשך, כשהוא נסטר מעולם הזה, לוקחים אותו ומכניסים אותו לגיהנם, במקום תחתון שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא, בור שאון טיט היון, כמו שאתה אומר, ויעלני מבור שאון מטיט היון וגו'.

קכז) ובגין כך הדוא וכו': ומשום זה, אותו שאינו משתדל בתורה בעולם הזה, ונטנף בטנופי עולם הזה, מה כתוב עליו, (דברי ידף קס"ה ע"א)

קכח) ותא חזי כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא י לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבקו מינה, הה"ד, י מי האיש החכם ויבן את זאת וגו', על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עוזם את תורת י וגו'. רבי יוסי אמר מהכא, י לכן גלה עמי מבלי דעת.

קכט) בגין כך, כלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה, אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין, עילא ותתא, דכתיב, י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

קכו) ת"ח, ההוא ב"נ דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, כד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה, ועאלין ליה לגיהנם, אתר תתאה, דלא יהא מרחם עליה, דאקרי (ח) בור שאון, טיט היון, א כד"א, * ויעלני מבור שאון מטיט י היון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה רמו, על⁶ דארמיאו ליה לגו מצראי, אתר דלא אשתכח רוא ברהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי י נחשין ועקרבין הוו ביה, אמאי כתיב בראובן, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חייש ראובן להאי, דהא אינון נחשין ועקרבין ינזקין ליה, י ואיך אמר להשיבו אל אביו, י וכתוב למען הציל אותו.

קלא) אלא, חמא ראובן, דנוקא אשתכח בידיהו ד דאחוי, בגין דידע כמה שנאין ליה, ורעותא דלהון לקטלא ליה, אמר ראובן, טב למנפל ליה ו לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי, דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו, י יפיל ב"נ גרמיה לאשא, או⁶ לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא ד שנאוי.

קלב) * כגין, דהכא פ אתר דנחשים ועקרבים, י אי איהו צדיקא, קב"ה ירחיש ליה י ניסא, ולומנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לב"נ, וישתזיב מנייהו, אבל כיון דיתמסר בידא דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא. קלג) ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא, אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות, ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם.

דרך אמת
(6) לכו.

חלופי גרסאות א דארמיו. כ נחשים ועקרבים. ג והיך. ד ליג וכתוב למען הציל אותו. ה ליג דאחוי. ו ליג. ז יפול. ח מוסף דשנאוי, דועירין אינון דיכלין לאשתזבא ובגין אמר למען הציל אותו מידם. ט ליג אתר דנחשים ועקרבים. י קב"ה אי איהו צדיקא. יא נסא.

הסולם

מאמר

והבור רק אין בו מים

ראובן, מוסב להפילו לתוך הבור שיש בו נחשים ועקרבים, ולא יהיה נמסר ביד שונאיו שאינם מרחמים עליו. מכאן אמרו, יפיל אדם את עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים, ולא ימסור את עצמו ביד שונאיו.

קלב) כגין דהכא אתר וכו': מפני שכאן במקום נחשים ועקרבים, אם הוא צדיק, הקב"ה עושה לו נס, ולפעמים זכות אבותיו עומדת לאדם, וינצל מהם, אבל כיון שנמסר ביד שונאיו, מועטים הם היכולים להנצל.

קלג) ובגין כך אמר וכו': ומשום זה אמר, למען הציל אותו מידם, מידם הוא בדיוק, שלא כתוב למען הציל אותו, ולא יותר אלא שכחוב מידם, אלא אמר ראובן, ינצל מהם, ואם ימות מוסב שימות בבור, כמ"ש לפנינו, ומשום זה כתוב וישמע ראובן ויצילהו מידם, דהיינו שהצילו שלא ימות חתת ידם, אלא אם ימות יהיה זה בבור.

ת"ח

על קיומו, אלא בתורה, שהיא קיום העולמות למעלה ולמטה, שכתוב, אם לא בריתי וגו'.

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה: זה רמז על שהשליכו אותו אח"כ לתוך מצרים, שלא נמצא בהם כלל סוד האמונה. סירוש. מים ה"ס אמונה, וכשאומר והבור רק וגו', היינו, שאין שם סוד האמונה.

ר' יצחק אמר וכו': ר"א, אם היה בו בכור נחשים ועקרבים, דהיינו כמו שדרשו ח"ל (שבת כ"ב.) מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. למה כתוב בראובן למען הציל אותו מידם וגו', וכי לא פחד ראובן לזה, אשר הנחשים והעקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב, למען הציל אותו.

קלא) אלא חמא ראובן וכו': ומשיבו, אלא ראובן ראה, שהנזק הוא ודאי, כשהוא בידיהם של אחיו, כי ידע כמה הם שונאים אותו, ורצונם הוא להרוג אותו. אמר (נשוי דף קפ"ה ע"א י) דף קפ"ה ע"ב)

קלד) ת"ח, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דידע, דשמעון ולוי, שותפותא א' וחכימותא וחברותא דלהון קשיא אינון, דכד אתחברו בשכס, י קטלו כל ד כורא, ד לא די לון, אלא י דנטרין נשין וטף, וכספא ודהבא, וכל בעירי, וכל מאני ו דיקר, וכל מאן דאשתכח בקרתא, ולא די כל דא, י אלא י דאפילו כל י מה דבחקלא נטלו, דכתיב * ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

קלה) אמר, ומה קרתא רבתא כי י האי, לא אשתזיב מנהון, אלמלא רביא דא יפול בידיהו, לא ישארון מניה י' אומצא י' בעלמא, י ועל דא אמר, י טב לאשתזבא מנייהו, דלא י' ישארון מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין.

קלו) י' והכא, אי ימות, לא יכלין ליה, וישתאר כל גופיה שלים, י' ואתיב ליה לאבא שלים, ועל דא למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, אע"ג דימות התם. ובגין כך אמר הילד י' איננו, ולא אמר איננו חי, אלא י' אמר איננו אפילו מת.

קלז) ת"ח, מאי י דעבד, דאיהו בחכמתא כ' הוה, שתיף גרמיה בהדייהו, דכתיב י לא נכנו נפש, ולא כתיב לא תכוהו, ואיהו לא הוה תמן, כד אודבן יוסף, דהא כלהו משמשי לאכוהון, כל חד וחד יומא חד, וההוא יומא דראובן הוה, וע"ד בעא, דבההוא יומא דהוה שמושא דיליה, לא יתאכיד יוסף, ובג"כ כתיב, וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור י' ויקרע את בגדיו. והנה אין יוסף דייקא, י' אפילו י' מית, מיד י' וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ד. (ב) שם ל"ז. (ג) שם.

חלופי גרסאות א' ליג וחכימותא. ב קטילו. ג מוסיף דכורא והא דקטלו כל דכורא. ד ולא. ה דנטלו. ו יקר. ז ליג אלא. ח אשילו. ט מאן. י כהאי וליג כי. יא אשתארותא. יב ליג בעלמא (אה י'). יג ליג מן ועל ער ולא. יד מוסיף טב ליה. טו ישתארין. טז מוסיף והכא בבור. יז לאתיב; וייתי; ואייתי. יח מוסיף איננו אפילו מת. יט ליג אמר. כ עבר. כא ליג הוה. כב ליג ויקרע את בגדיו; וגו'. כג מוסיף אפילו חי או. כד כי מת.

הסולם

מאמר

והבור רק אין בו מים

קלו) והכא אי ימות וכו': וכאן, בבור, אם ימות לא יוכלו לו אחיו, וישאר כל גופו שלם, והשיבותי אותו שלם לאבי, וע"כ, אוהיב, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, אף על פי שימות שמה, אוכל להשיבו לאביו, ומשום זה אמר הילד איננו, ולא אמר איננו חי, אלא אמר, איננו, אפילו מת.

קלז) ת"ח מאי דעבד וכו': בוא וראה מה שעשה. כי בחכמה היה משתף עצמו עמהם, שכתוב לא נכנו נפש, ולא כתוב לא תכוהו נפש, והוא לא היה שם בעת שנמכר יוסף, כי כולם היו משמשים לאביהם כל אחד ואחד מהם יום אחד, ואותו יום של ראובן היה, וע"כ רצת, שביום השמוש שלו לא יאבד

קלד) ת"ח כמה וכו': בוא וראה כמה הוא חסידותו של ראובן, כי משום שידע ששמעון ולוי, שותפותם, וערמתם, והתחברותם, הוא קשה, כי כשנחברו בשכס, הרגו כל זכר, ולא היה זה די להם. אלא שלקחו נשים וטף, וכסף וזהב, וכל בהמה, וכל כלי יקר, וכל מה שנמצא בעיר, ולא די להם כל זה, אלא שאפילו כל מה שבשדה לקחו, שכתוב ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

קלה) אמר ומה קרתא וכו': אמר, ומה עיר גדולה כזו לא נצלה מהם, אם ילד הזה יפול בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם. ועל כן אמר טוב להצילו מהם, כי לא ישאירו ממנו שום שיעור בעולם, ואבי לא יראה ממנו כלום בעולם.

(רמזי דף קפ"ה ע"ב)

קלח) ואפילו ראובן, לא ידע מההוא זבינא דיוסף, והא אוקמוה
 ח דאשתתיף בהו שכינתא, וע"ד, לא ידע ראובן, מההוא זבינא דיוסף, ולא
 אתגלייא ליה, עד ההוא זמנא, דאתגלי יוסף ב לאחיהו.
 קלט) ת"ח, כמה גרים ליה לראובן, בגין דאיהו אשתדל לאחייא ליה
 דיוסף, מה כתיב, * יחי ראובן ואל ימות וגו'. דהא בגין דא אע"ג דידע
 דאשתקי' בכירותיה מניה, ואתיהיב ליוסף, אשתדל לאחייא ליה, וצלי משה
 ואמר, יחי ראובן ואל ימות, ואחקיים בעלמא דין, ואתקיים ד בעלמא
 דאתי. מאי טעמא, בגין דא, ובגין דעבד תשובה מההוא עובדא. דכ' מאן
 דעביד תשובה, קב"ה קיים ליה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.
 קמ) ת"ח, מה כתיב ב ויקחו את כתנת יוסף וגו', הא אוקמוה, דבגין
 דדמא דשעיר, ה דמיא לדמא דבינא. אבל ת"ח, ו אע"ג ד דמלה אתיא כדקא
 חזי, ה קב"ה מדקדק ב בהו בצדיקיא, אפילו י כחוט השערה.
 קמא) יעקב עבד עובדא כדקא יא יאות, במאי בגין דאקריב לגבוי אבוי
 שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא, ועם כ' דא, י בגין דאיהו אקריב י שעיר,
 ואכחיש ליה לאבוי, דאיהו סטרא י דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא,
 דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.
 קמב) טו באיהו טז כתיב, ג ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל

מסורת הזהר

(א) (דברים ל"ג) ח"א רלה. (ב) בראשית ל"ז. (ג) (שם כ"ז) ח"ב קט.

זלופי גרסאות ח דאשתתיף; דאשתתיף. ב לאחוי. ג מוסיף ימות וגו'. ד ובעלמא ול"ג ואתקיים. ה דמי.
 ו ל"ג מן אע"ג עד קב"ה. ז מוסיף דמלה לא. ח דקב"ה. ט עד צדיקיא. י כחוטא דשערא.
 יא חזי. יב ל"ג בגין. יג ל"ג שעיר. יד מוסיף דיליה דעשו. טו איהו כתיב ביה; דהא דיליה איהו דכתיב ביה
 (אח"ל). טז ל"ג כתיב.

מאמר יוסף וע"כ כתוב וישב ראובן אל הבור וגו', והנה אין יוסף הוא בדיוק דהיינו שאינו אפילו מת, מיד וישב אל אחיו וגו'. קלח) ואפילו ראובן וכו': ואפילו ראובן לא היה יודע ממכירה זו של יוסף, ובארוה, שנשתתפה עמהם השכינה, בהחרם שעשו שלא לגלות מכירת יוסף, וע"כ לא ידע ראובן ממכירה זו של יוסף, ולא נתגלה לו עד אותו זמן שנתגלה יוסף לאחיו. קלט) ת"ח כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה גרם לראובן, מה שהשתדל להציל חיי יוסף, מה כתוב, יחי ראובן ואל ימות, כי משום זה, אע"פ שידע שנטלה הבכורה ממנו ונתנה ליוסף, מכל מקום השתדל להציל את חייו, וע"כ התפלל משה, ואמר יחי ראובן ואל ימות, ונתקיים בעולם הזה ובעולם הבא, מהו הסעם, הוא משום זה, שהציל חייו של יוסף, ומשום שעשה תשובה על אותו מעשה של חלול (נפרטי דף קפ"ה ע"ב)	הסולם והבור רק אין בו מים יצועי אביו, שכל מי שעושה תשובה, הקב"ה מחיה אותו בעולם הזה ובעולם הבא. קמ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויקחו את כתנת יוסף וגו', ובארוה, שהוא משום שדם שעיר דומה לדם אדם, אבל בוא וראה, אע"פ שהדבר בא כראוי, דהיינו שאין בו עבירה, הקב"ה מדקדק עם הצדיקים, אפילו כחוט השערה. קמא) יעקב עבד עובדא וכו': יעקב עשה מעשה כראוי כמה שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד דין הקשה, ועם כל זה, משום שהקריב שעיר, והחליש את אביו כדון קשה שלו, משום שהוא הצד שלו, כי גם יצחק הוא בחינת דין קשה, וע"כ נאחו בו הדין שבשעיר, ע"כ נענש יעקב בשעיר אחר שבניו הקריבו אליו הדם שלו. קמב) באירוהו כתיב וכו': בו ביעקב כתוב, ואת עורות גדיי העזים וגו'. משום זה כתוב

חלקת צואריו, בגין כך ויטבלו את הכתנת בדם, אקריבו ליה כתונחא, לאכחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים א דכתיב * ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, בגין כך גרמו ליה, דחרד חרדה, בההוא זמנא, דכתיב הכר נא הכתנת בנך היא אם לא.

קמג) * רבי חייא אמר, ביה כתיב, י האתה זה בני עשו אם לא. י ליה י כתיב, ז הכתנת בנך היא אם לא. ובג"כ, קב"ה מדקדק בהו בצדיקיא, בכל מה דאינון עבדין.

קמד) י רבי אבא אמר, כיון דחמו כלהו שבטין, ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו ו וודאי, ז ויהיבו גרמייהו עליה דיוסף, ח דיפדון ליה, אלמלא ישכחון ליה, כיון דחמו דלא יכילו, אהדרו ט לגביה דיהודה, י ואעברו ליה מעליהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו, יא אעברוהו יב מעליהו, מה כתיב י ויהי בעת ההיא וירד י יהודה וגו'.

קמה) רבי יהודה פתח ז ואמר, י וירעם בשמים יי ועליון יתן יו קולו ברד וגחלי אש. ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, יא אתקין ליה יי שבעה ב) סמכין, על מה דקיימא, וכלהו יב סמכין, קיימי בחד סמכא יחידאי, יג והא אוקמוה דכתיב ה חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלין כלהו, יד אינון קיימי בחד דרגא מנייהו, יא דאקרי י צדיק יסוד עולם.

דרך אמת
ה) עמודים.

מסורת הזהר

א) תולדות דף ס"ב ציון ו'. ב) (שם) ח"א קמב:
ג) (שם ל"ח ז"ח כ"ה סד שיז. ד) תהלים י"ח.
ה) לך נ"ב ציון ב'. ו) ב"א רפ"ו ציון ג'.

חלופי גרסאות א ל"ג דכתיב (אה"ל), ב ביה. ג מוסיף מה כתיב. ד מוסיף הכר נא הכתנת. ה איר אבא. ו וראי. ז ויהיבו. ח ויפדון. ט לגבי. י ואעברא. יא אעברו; דאעברוהו; מוסיף וכדין אעברוהו; וכיון דאעברוהו. יב מוסיף ליה מעליהו. יג מוסיף יהודה מאת אחיו ויס עד איש ערומי וגו'. יד ל"ג ואמר. טו קולו וגו'. טז אתקן. יז שבע. יח סמכין. יט ל"ג והא אוקמוה. כ ל"ג אינון (אה"ל). כא דאיהו; מוסיף ואוקמוה דאיהו; ואוקמוה דאיהו צדיק דכתיב וצדיק.

מאמר

הסולם

והבור רק אין בו פים

שאינם יכולים לפדותו, חזרו אל יהודה, שנתן להם עצה למכרו, והעבירו אותו מעליהם, כי הוא היה מלך עליהם, וכיון שהעבירוהו מעליהם, מה כתוב, ויהי בעת התוא וירד יהודה וגו'.

מאמר ציון וירושלים

קמה) ר' יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, וירעם בשמים ה' וגו', בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, דהיינו כשהאציל את הנוקבא הנקראת עולם, התקין לו שבעה עמודים, שהאיר לה מו' ספירות חג"ת נה"מ דו"א, וכל העמודים עומדים על עמוד אחד יחידי דהיינו יסוד דו"א, וביאורו במה שכתוב, חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלו כולם עומדים על מדרגה אחת מהם, שנקראת צדיק יסוד עולם. שהוא יסוד דו"א.

ועלמא

כתיב בבניו, ויטבלו את הכתנת בדם, הקריבו לו הכתנת להחליש אותו, והכל היה זה כנגד זה, הוא גרם שכתוב, ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, משום זה גרמו לו בניו, שחרד חרדה, באותו הזמן שכתוב, הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא.

קמג) ר' חייא אמר וכו': רח"א, בו כתוב, האתה זה בני עשו אם לא, ואליו כתוב, שאמרו לו, הכתנת בנך הוא אם לא, והוא משום שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

קמד) רבי אבא אמר וכו': רא"א, כיון שראו כל השבטים אותו הצער של אביהם, התחרטו ודאי על מכירת יוסף, ונתנו נפשם על יוסף לפדותו, אם ימצאו אותו, כיון שראו (וסו"י דף קס"ה ע"ב י) דף קס"ו ע"א)

וישב

מה

קמו) ועלמא כד אתברי, מההוא אתר אתברי, דאיהו (ה) שכלולא דעלמא ותקוני, דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיתא דכלא, ומאן איהו, ציון, דכתיב * מזמור לאספ אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממורח שמש עד מכואו. ומאן אתר, מציון, ה דכתיב מציון מכלל יופי אלהים הופיע, מההוא אתר, דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות, וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד, ומגויה כל עלמא אתון.

קמו) ות"ח, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ו גו, כיון דאמר וירעם בשמים ה' אמאי כתיב ועליון יתן קולו, ה הא הכא רוא דמהימנותא ה דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא מניה אתון, בגין דתרין דרגין אינון, ואינון חד, ו אינון: ציון וירושלם, דא דינא, ודא רחמי, ותרוייהו חד, מהכא דינא ומהכא רחמי.

קמח) מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, ו לבתר דההוא קול נפקא ואשתמע, ה נפקי דינין, ו וארחי דדינא ורחמי נפקין ו ומתפרשן מתמן,

דרך אמת

(ה) יסוד העולם.

מסורת הזהר

(א) (תהלים נ') ח"ג סד : סה: ת"ז ת"ע קבו.

חלופי גרסאות א ל"ג דכתיב (אה"ל). ו מוסיף והשחא ישראל אחתקפו ביה ברזי דסקודי אורייתא בגין דכל יומא ויומא אחתקף ביג בציצית דאתעטף בית וציון. ובר"א כתב ועיין קמ"א א' כי שם מקומו. ג ברר ונחלי אש ול"ג וגו'. ד א"א. ה מוסיף ועל מה דאמינא; עלמא דאמינא. ו ציון וחד ירושלם ול"ג אינון (אה"ל). ז לבר. ח מוסיף כרין נפקי; נפקין. ט וארחי; וארחין. י נפקי. יא ומתפרשן.

מאמר

הסולם

ציון וירושלים

קמו) ועלמא כד אתברי וכו': והעולם כשנברא. נברא מאותו מקום. שהוא שכלול העולם ותקוניו. שהוא נקודה אחת של העולם ושהיא אמצעית הכל, ומי היא. הוא ציון, שהיא יסוד הפנימי דנוקבא, שכתוב מזמור לאספ אל אלהים הוי"ה דבר ויקרא ארץ ממורח שמש עד מכואו. ומאיזה מקום דבר, מציון, שכתוב. מציון מכלל יופי אלקים הופיע. מאותו מקום. שהיא בחינת השכלול של אמונה השלמה כראוי. וציון היא חוקתו. שה"ס הארת החכמה. ונקודתו. שה"ס הארת החסדים. של כל העולם, ומאותו מקום נשתכלל ונעשה כל העולם, דהיינו בחכמה שבה, ומתוכה כל העולם ניוון. דהיינו בחסדים שבה.

קמו) ות"ח וירעם בשמים ה' וגו': ושואל.

כיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו, והוא מיותר, ומשיב. אלא כאן סוד האמונה שאכרחי שציון. הוא השכלול והיופי של העולם, והעולם מסנו ניוון. דהיינו שיש בה ב' בחינות. חכמה וחסדים. כנ"ל. הוא. משום ששתי מדרגות הן, והן אחד, שהן ציון (וסו"י דף קפ"ו ע"א)

וירושלים, זו דין וזו רחמים, ושתייהם הן אחת, מכאן דין ומכאן רחמים. פירוש. ציון וירושלים שתייהן הן בחינת יסוד הנוקבא. אלא ציון ה"ס פנימיות היסוד, וה"ס מלכותא דרוד, שנמשכת ממנה החכמה, (עי' לעיל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא) והיא בחינת רחמים כלפי ירושלים. וירושלים ה"ס חצוניות היסוד דנוקבא, ששם המסך וע"כ הוא דין. וז"ש ותרוייהו חד, ששניהם הם בחינת יסוד דנוקבא, מהכא דינא, היינו מירושלים, ומהכא רחמי היינו מציון. ולפיכך, ציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא. היינו רק אחר שהחכמה שבה מתלבשת בחסדים של ירושלים, ונסא שם"ש. דעלמא מניה אתון, היינו מירושלים שבה החסדים, היוצאים על המסך.

קמח) מעילא לעילא נפקא וכו': ממעלה ולמעלה דהיינו מבניה, יוצא קול הנשמע, שהוא עמוד האמצעי המכריע בבניה, ואחר שקול ההוא יוצא ונשמע, שמכריע גם בנוקבא, ותאורות זימין ושמאל נשמעים, דהיינו שמאירים, כמ"ש לעיל, (פרשת לך דף ד' ד"ה בשעתא עש"ה).

יוצאים

וירעם בשמים ה', דא ה' בי דינא ב' ברחמי. ועליון : אע"ג דלא אשתכח ולא אתיידע, כיון דההוא קול ד נפיק, כדין אשתכח כלא, דינא ורחמי, הה"ד ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו, כדין ברד וגחלי אש, מיא ו ואשא. קמט) ת"ח בשעתא דאתיליד יהודה, מה כתיב, * ותעמוד מלדתי בגין ד דא הוא יסודא רביעאה מאינון ארבע, דאינון רתיכא עלאה, סמכא חד, מאינון ארבע סמכין, מה כתיב ביה, ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו דהוה מלכא עלייהו, מאי טעמא, בגין דיוסף נחתו ליה למצרים כדקאמרן. קנ) וירא שם יהודה בת איש כנעני. וכי כנעני הוה, אלא ה' הא אוקמה חברייא. ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, תלת בנין הוו ליה ליהודה, ולא ה' אשתארו מנייהו בר חד, ודא הוא שלה.

מסורת הזהר

(א) ויצא ע' ציון ב'. (ב) בראשית ל"ח.

חלוסי גרסאות א' מב; ברינא וליג בי (אה"ל). ב' ברחמי. ג' מוסיף ועליון יתן קולו. ד' נקא. ה' מוסיף מיה, כדין. ו' מוסיף ואשא כלא דינא ורחמי. ז' ליג הא. ח' אשתארו.

מאמר יוצאים הדינים מן הנוקבא. ודרכי דין ורחמים יוצאים ומפורשים משם. פירוש. הדינים מסתלקים בסבת הכרעת קו אמצעי, והמוחין מאירים בדרכים של דין ורחמים שביסוד דנוקבא. שבדרכי הרחמים שבציון מאירה החכמה, ובדרכי הדין שבירושלים מאירים החסדים. וירעם בשמים ה' וגו' : זהו בית דין ברחמים, דהיינו בחינת הדינין שבציון שהם דינין דשמאל, שכלפי דינין שבירושלים הוא רחמים, ועליון, דהיינו בינה, אע"פ שאינו נמצא ואינו נודע מטרים ביאה קו אמצעי, מחמת הדינין שבשמאל, כיון שאותו הקול יוצא ומכריע בין ימין ושמאל, אז נמצא הכל בדין ורחמים. דהיינו שמקיים הארת ב' הקיין ימין ושמאל. וזהו שכתוב, ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו כיון שהעליון שהיא בינה נותן קולו אל הנוקבא ומכריע בב' קוין שלה, אז ברד וגחלי אש, שהם מים ואש. פירוש, עם ביאת הקול, שהוא קו אמצעי, מבינה אל הנוקבא, מסתלקים הדינים ומתגלים המוחין על דרכי הדין ורחמים שבה, כנ"ל, לדרכי הרחמים שהם בציון מכונים ברד, ושם מתגלה החכמה. ודרכי הדין שהם בירושלים, מכונים גחלי אש. ששם מתגלים החסדים.	הסולם יסודות, הנקראים חסד וגבורה ות"ת ומלכות, שהם מרכבה עליונה, אל הבינה, והוא רגל אחד מאלו ארבע רגלים של הכסא, שהוא המיכור, כמ"ש לעיל (וירא דף ה' ד"ה ואע"ג ע"ש ועל כן כתוב בו ותעמוד מלדתי, להיותו ספירה אחרונה, מלכות, מה כתוב בו, ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו, כי היה מלך עליהם להיותו ספירת המלכות, ואחר מכירת יוסף ירד מגדולתו, מה הטעם, הוא משום שהורידו את יוסף למצרים כמו שאמרנו. פירוש, כי יוסף הי"ס קו אמצעי המאיר אל המלכות שה"ס יהודה, וכשהוא מאיר בה מסתלקים הדינים מיסוד שלה הנקרא ציון וירושלים, והמוחין מאירים על דרכי הדין ורחמים שלה שבציון מאירה החכמה ובירושלים החסדים כנ"ל, אבל כשנמכר יוסף למצרים, ואינו מאיר לה אז חזרה המלכות לבחינת שמאל, והדינין שבציון המכונים ברד שולטים בה, וע"כ כתוב וירד יהודה, כי ירד מגדולתו ונפל לבחינת הדינין דברד.

מאמר ויקרא את שמו ער

קנ) וירא שם יהודה בת איש כנעני: שואל, וכי כנעני היה. הלא האבות לא היו מתחתנים בכנענים. ואומר, הלא כבר בארנו החברים. אשר כנעני פירושו כוחר. (עי' מסחים ג.) ותהר ותלד בן ויקרא וגו' : ג' בנים היו לו ליהודה, ולא נשאר מהם רק אחד, וזהו שלה. כלומר, שהוא בכלל הכתוב וירד יהודה, כי הוליד בנים וקברם שהוא ירידה גדולה ועונש.

קמט) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שנולד יהודה מה כתוב, ותעמוד מלדתי, משום שזה, הוא יסוד הרביעי מארבע (דפרי דף קפ"ו ע"א)

קנא) רבי אלעזר, ורבי יוסי, ורבי חייא, הוּו אזלי בארְחא. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אמאי כתיב ^א בבנוי דיהודה ^ב בקדמאה, ויקרא את שמו ער, ובתרין אחרנין כתיב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה. קנב) א"ל תא חזי, האי פרשתא רוא עלאה איהו, וכלא איהו כדקא חזי. וירד יהודה מאת אחיו, דהא אתכסיא סיהרא, ונחתת מדרגא דתקנא, לגו דרגא ^ג ואחרא דאתחבר ^ד ביה חויא, כד"א ויט עד איש ^ה עדלמי ושמו חירה. קנג) * ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, ואיהו רע, וכלא חד, דאתיא מסטרא דיצר הרע. ובגין כך כתיב, ויקרא את שמו, ולא כתיב ויקרא ושמו * ^ו ביעקב כתיב, ויקרא שמו, דקב"ה קרא ליה יעקב, והכא 'א"ת, לאסגאה דרגא אחרא ^ז דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע, וכלא חד. קנד) לבתר לא אתבסם אתרא, עד דאתא שלה, ^ח דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב ^ט ויהי ער בכר יהודה רע ^י בעיני ה', כתיב הכא רע, וכתיב התם, ^{יא} כי יצר לב האדם רע ^{יב} מנעוריו. רע: דאושיד ^{יג} דמין, ^{יד} אושיד ^{יז} זרעא על ארעא, ובגין כך וימיתוהו ה', מה כתיב בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

קנה) ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך ^{טו} וגו'. רבי שמעון פתח ^{טז} ואמר ^{יח} העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו

דרך אמת

(א) על סוף כלאסיס וריש גח מזה.

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) ב"א רי"ג ציון א'. (ג) (בראשית ח') ח"א סט : (ד) (ישעיה מ"א) ח"ב רעה : ז"ח ל"ז טב שכה.

חלופי גרסאות א' בכריה. ב קדמאה. ג אחרא. ד בה. ה עדלמי וגו'. ו מוסיף שמו אלא את שמו. ז ל"ג א"ת. ח דבוהמא. ט דהוא. י ל"ג בעיני ה'. יא ל"ג מנעוריו. יב ל"ג דמין אושיד; דמא יג ל"ג אושיד. יד זרעא. טו ויבם אותה והקם זרע לאחיק ול"ג וגו'. טז ל"ג ואמר.

טאמר

הסולם

ויקרא את שמו ער

קנא) ר' אלעזר וכו': ר"א ור' יוסי ור' חייא היו מהלכים בדרך. אמר ר' יוסי לר' אלעזר, למה כתוב בראשון מבניו של יהודה, ויקרא את שמו ער, בלשון זכר, ובשני בנים האחרים כתוב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה, בלשון נקבה.

קנב) א"ל תא חזי וכו': אמר לו בוא וראה, פרשה זו היא סוד עליון והכל הוא כמו שראוי להיות. וירד יהודה מאת אחיו, כי הלבנה, שהיא הנוקבא, נתכסה וירדה ממדרגה הישרה, לתוך מדרגה אחרת שהנחש נתחבר בה. כמו שאתה אומר, ויט עד איש עדלמי ושמו חירה. פירוש, שפירש עצמו מאחיו בית ישראל שהם הקדושה ונתחבר באיש נכרי שלא מבית ישראל הוא, שהנחש דבוק בו, שלא פסקה הזוהמא שלו מן הנכרים.

קנג) ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער: והוא רע, והכל אחד, כלומר, אשר ער זרע אוחיותיהם שוות, כי בא מצד היצר הרע. (דפו"י דף קפ"ו ע"א * דף קפ"ו ע"ב)

בוא

מאמר בא אל אשת אחיך ויבם אותה קנה) ויאמר יהודה לאונן וגו': ר' שמעון פתח ואמר, העירותי מצפון ויאת וגו'

א חמר וכמו יוצר ירמס טיט. ת"ח, כמה אינון בני נשא טפשיין, דלא ידעין ולא מסתכלין למנדע ארחוי דקב"ה, דהא כלוהו ניימין, דלא מתערי, שינתא בחוריהון.

קנו) ת"ח, קב"ה עכד ליה לבר נש, כגוונא דלעילא, כלא איהו בחכמתא, דלית לך שייפא ושייפא בב"נ, דלא קיימא ב בחכמתא עלאה, דהא כיון דאתתקן כל גופא, בשייפוי כדקא יאות, קב"ה נ אשתתף בהדיה, ואעיל ביה נשמתא קדישא, בגין לאולפא ליה לבר נש, למהך בארחוי דאורייתא, ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן ב"נ כדקא ב יאות.

קנו) וובגין דאית ביה נשמתא קדישא, מבעי ליה לבר נש, לאסגאה דיוקנא דמרכא עלאה בעלמא. ורוא דא, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, לא פסקן מימיו לעלמין, ועל דא מבעי ליה לבר נש, דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא. וכל זמנא דבר נש לא יצלח בהאי עלמא קב"ה עקר ליה, ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

קנח) ת"ח מה כתיב, העירותי מצפון ויאת, העירותי: דא אתערותא, דזווגא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתערותא מסטרא דצפון. ויאת: דא היא נשמתא קדישא, דאתיא מלעילא, וקב"ה משדר ליה מלעילא, ואתיא בהאי עלמא, ועאלת בגו בני נשא, כדקאמרן.

קנט) ממזרח שמש: דא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק,

חלופי גרסאות א חמר ונר. ב בחכמה. ג אתתקף. ד בארחי. ה מוסיף יאות בארחי דאורייתא. ו ובעור; ובגין דא בעור. ז מוסיף עלמא. ח נהר רמו לקיימא קדישא דחתים בבשריה דאיהו דוגמא דההוא נהר רוא דצריק דאתתבר בצוק כהרא לעילא בניב. ט בעי ליתא לאתחברא באחתיה בקרושה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא, וברפויי כתב עין גליון. ואה"ל כתב ארליג; מוסיף עלמא, דאי פסיק מקורא דיליה קב"ה עקר ליה (הרמיק). ח ועיד כר בני; ואי לא ולג מן וכל ער קב"ה. ט ל"ג וקב"ה משדר ליה מלעילא. י ליה. יא מוסיף ויאת אתיא.

מאמר

הסולם

בא אל אשת אחיך ויבם אותה

העליון, מימיו אינם נפסקים לעולם, ע"כ צריך גם האדם, שלא יפסיק הנהר והמקור שלו. בעולם הזה, אלא שיוליד בנים.

וכל זמנא וכו': ותמיד בזמן שהאדם אינו מצליח בעולם הזה, להוליד בנים, הקב"ה עוקר אותו מעולם הזה, ונוטע אותו שנית כנחחילה הרבה פעמים. דהיינו שמת ומתגלגל שנית לבא בעולם הרבה פעמים, עד שמצליח להוליד בנים.

קנח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, זהו התעוררות הזווג של האדם בעולם הזה, שהוא התעוררות מצד צפון, דהיינו משמאל, כי התעוררות הזווג משמאל בא, ויאת, זו היא נשמה הקדושה הבאה מלמעלה, שהקב"ה שולח אותה מלמעלה ובאה בעולם הזה, ונכנסת בבני אדם, כמו שאמרנו.

קנט) ממזרח שמש: זה הוא מקומו של אותו

כפה הם כסילים בני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לרעת דרכיו של הקב"ה, כי כולם ישנים שלא תמוש שינה מחורי עיניהם.

קנו) ת"ח קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה את האדם כעין של מעלה, הכל בחכמה, כי אין לך אבר ואבר בבן אדם, שאינו עומד בחכמה העליונה, שכל אבר רומז על מדרגה מיוחדת. כי אחר שנתקן כל הגוף באבריו כראוי, הקב"ה משתתף עמו, ומכניס בו נשמה קדושה, כדי ללמד האדם ללכת כדרכי התורה, ולשמור מצותיו, כדי שיתוקן האדם כראוי. דהיינו ע"ד הכתוב, נשמת האדם תלמדנו.

קנו) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו נשמה קדושה הוא ראוי להוליד בנים בצלמו ודמותו ית', וע"כ צריך האדם להרבות הדמות של מלך העליון בעולם, וזה סוד, כי להיות אותו הנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד (דפו"י דף קפ"ו ע"ב)

וישב

מט

ה) דמתמן נפקת ה' נשמתא, ואתנהירת. ויבא י' סגנים. אלין אינון חילין
ז' דעלמא, דאתיין ז' בגין ההוא אתערותא דנשמתין. י' כמו חומר כגוונא
דאתער ב"ג, בגופא.

קס) דהא בגין דא, קב"ה עביד זווגין, ואטייל נשמתין בעלמא, וחברותא
אשתכח לעילא ותתא, ומקורא דכלא י' הוא ז' ברוך. ובג"כ, קב"ה עבד ליה
לבר נש, בגין לאשתדלא בארחוי, ולא יפסיק מקוריה ומבועא דייליה
לעלמין.

קסא) ח' וכל מאן דפסיק י' מקוריה, כד נפיק מהאי עלמא, ההוא בר נש
לא עאל בפרגודא, ולא נטיל חולק בההוא י' עלמא. * ת"ח, כתיב י' לא תהו
בראה לשבת יצרה, דקב"ה בגין דא עבד ליה לבר נש י' כדקא יאות,

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) (לעיל י"ב ב, ג) בגואל סגו סהוא לחיו ועי' פ' כי (א) איוב י"ד, (ב) קהלז א', (ג) ויקרא כ"ב,
סגו רס"ב ב, ג) יכיו מכיסו כו כען סהוא ועי' זה (ד) דברים כ"ה, (ה) שם כ"ו, (ו) ב"א קס"ב
יחליל הען להעלות להב שלח לך קס"ו ב.

חלופי גרסאות ה' שמשא. ז' מוסיף סגנים כמו חמר. ז' ל"ג מן דעלמא עד דנשמתין; ל"ג דעלמא. ז' בגו.
ה' ל"ג כמו חומר. ז' יהי; ז' בריך. ח' ואי איהו פסיק דא ברא נפיק מקוריה (הרמ"ק);
ואי איהו פסיק דא כד (אה"ל). ט' מוסיף מקוריה מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאחפסקא לעילא
כרין א) או"ו מיס מני ים ונהר יתרב ויבש הואיל וב"ב אתקם לחתא כדוגמא דלעילא מאן דמקוריה ימיש מלמעבד
פירין כגון דין דלא בעא למיסב אחתא או נסיב לה דאשתרף ולא יכיל אלו דתרין הפכין אינון דא מרא (או) (ההוא)
דימיש מלמעבר פירין ליה ליה חקנה לעולם ב) מעוות לא יוכל לחקין בגין דלא בעא למיסב אחתא ולאשתדלא
בפריה ורביה וההיא דאשתרף ונסיב אחתא ולא יכיל דא מתתקן ז) בפריקיה דקריב ליה דהוא אחוי וההוא דמית בלא
בגין [בנ]. ואה"ל כתב עין אדל"ג ובר"א מצויין. י' מוסיף עלמא ונשמתיה לא אתכלילת [אתכלילו אה"ל] באתר
דכל נשמתין אתכלילו ואתגור דיוקניה מתמן הה"ד ג) ונכרתה הנפש ההיא מלפני הואיל וברין הוא ברא ליה קב"ה פריק
דיפרוק ליה מירא דמתכלין ורא אחוי דקריב ליה שנאמר ד) כי ישבו אחים יחדיו וגו' וכתוב בא"ל אשת אחיק יובס
אותה וגו' בגין דנשמתיה לא עאלת קמיה [קס"ו] קב"ה אלא היא קיימא לבר בגין דלא זכה לאנהרא בהאי עלמא בחתוא
גופא מאן דלא זכה בהאי אתר יהך לאתר אחרא ויזכי ביה [בה] כגוונא דא אעא דרליק ונהורא לא סליק ג) יבששון
ליה ויטליק נהורא ביה וינהיר, אעא הוא אדם דכתיב ה) כי האדם עץ השדה ר"ל ב"ב כד איהו בהאי
עלמא ואזיל ותיב ואזיל ויבש ויבש באחתא ולא זכי לבגין דא הוא אעא דרליק ונהורא לא סליק כלומר
נשמתיה לא זכאת בההוא גופא לאתנהרא אלא איהי בחשוכא. וכתב בדי"א מן ונשמתיה עד בחשוכא מצויין. ובאה"ל
כתב אדל"ג אמנם הרמ"ק גרים ליה, ובדי"א כתב בשם הרמ"ק מן הוא אדם עד חית אינו מהוהר. י"ל ל"ג
כדקא יאות.

מאמר

הסולם

כא אל אשת אחיק ויבס אותה

ברוך. ועל כן עשה הקב"ה את האדם כדי
שישתדל בדרכיו, ולא יפסיק מקורו ומעיינו
לעולם, אלא שיוליד בנים.

אותו הנהר הנמשך ויוצא, דהיינו ת"ח
שהוא מקומו של היסוד, שמשם יוצאת ונולדת
הנשמה ומאירה, כי הנשמות מוונג חו"מ באוה.
ויבא סגנים אלו הם צבאות העולם, שהוא
הנוקבא, הנק' עולם, וצבאותיה הם המלאכים, הבאים
עם התעוררות הנשמות כלומר הגולדים עמהם יחד.
(כנ"ל בהקדמת ספר הזהר אות ר"כ ע"ש). כמו
חומר, היינו כמו שתעורר האדם בגוף שלו,
המכונה חומר.

קסא) וכל מאן דפסיק וכו': וכל מי שפסק
מקורו, שלא הוליד בנים, כשנפטר
מעולם הזה, לא יכנס אדם ההוא במחיצתו של
הקב"ה, ואינו נוטל חלק באותו העולם. בוא
וראה, כתוב, לא תהו בראה לשבת יצרה, משום
זה עשה את האדם כעין של מעלה וכו' כראוי
כמו שאמרנו (לעיל אית קניו) כי הקב"ה עושה
חסד עם העולם.

קס) דהא בגין דא וכו': כי משום זה עושה
הקב"ה זווגים ומטיל נשמות בעולם,
ההוונג נמצא למעלה ולמטה, ומקור הכל הוא
(רמ"ז דף קס"ו ע"ב) * דף קס"ו ע"א

ת"ח

כדאמרן, וקב"ה ענד טיבו עם עלמא. תא חזי, מה כתיב, * ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, רזא, דנשמתא אתת לאתתקנא, כמלקדמין.
 (קסב) תא חזי, ההוא גופא, מה כתיב, * וה' חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלה. וה' חפץ דכאו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי חפץ, בגין דיתדכי. אם תשים אשם, אם ישים אשם מבעי ליה, מאי אם תשים. אלא לנשמתא אהדר מלה, אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא כדקא יאות, יראה זרע, בגין דההיא נשמתא אזלת ושאטת, ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע, דאתעסק בה בר נש בפריה ורביה, וכדין יאריך ימים, וחפץ ה' דא אורייתא, בידיה אצלח.
 (קסג) ת"ח, אע"ג דבר נש אשתדל באורייתא וימא ויליליא, ומקוריה ומבויעיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר ה' לאעלא לפרגודא, והא אתמר, דבירא דמיא, אי ההוא מקורא ומבויעא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא כחדא אינון, ורזא חדא איהו ואוקימנא.
 (קסד) * כתיב, * שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנה. ת"ח, כמה חביבין אינון מלי דאורייתא, דכל מלה ומלה דאורייתא, אית י"ב ביה רוזין עלאין קדישין, והא אתמר, דכד יהב קב"ה אורייתא

דרך אמת (א) לכנס למחיה של עולם הבא, (א) חיי שרה נ"ו ציון ה' (ב) (ישעיה נ"ג) ח"א קמ. ח"ב קסה. רמד: ח"ג נו: (ג) תהלים קכ"ז.

חלופי גרסאות א' ל"ג כדאמרן: כדאמרן. כ מוסף עלא הוא ימחל וישבוק חלבנא ויהיב לנא חילא לאתעסקא בהאי מקורי קדישא לאסגאה גיזעא טבא בעלמא ולאחעסקא אנן ונועא דילן בסקודא אורייתא בשלימו וכן יהי רצון מקמי עתיק יומין (הרמ"ק). ג ימים וגוי. ד זרע וגוי. ה ושטאת. ו יומי. ז ויליליא. ח לאגנא. ט כמה דכתיב. י לחם וגוי. יא בה.

מאמר מסורת הוהר

ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, הוא סוד, שהנשמה באה ככתחילה בגוף כדי להתתקן. פירוש. אברהם ה"ס הנשמה אשה ה"ס גוף, ואמרו ויוסף אברהם ויקח אשה. פירוש, שאחר שהנשמה יצאה מגוף הוסיפה לבא בגוף. והוא כדי להתתקן, מה שלא נתחקנה בהיותו בגוף הא'.

קסב) ת"ח האי גופא וכו': בוא וראה, גוף ההוא מה כתוב בו, וה' חפץ דכאו החלי אם תשים וגוי, וה' חפץ דכאו, מקרא זה יש להסתכל בו, למה חפץ ה' כך, ומשיב, כדי שיטתה. אם תשים אשם, שואל, אם ישים אשם, היה צריך לומר, בלשון זכר, למה אומר אם תשים, בלשון נקבה. ומשיב, אלא המלה סובבת על הנשמה, ופירוש, אם הנשמה רוצה להתתקן כראוי, יראה זרע, משום שהנשמה הולכת ומשוטטת, שאין לה מקום מנוחה, והיא עתידה

קסד) כתיב, שוא לכם משכימי קום וגוי: בוא וראה כמה חביבים הם דברי תורה, שכל מלה ומלה שבתורה, יש בה סודות עליונים הקדושים, ולמדנו, כאשר נחן הקב"ה את

מסורת הוהר (א) חיי שרה נ"ו ציון ה' (ב) (ישעיה נ"ג) ח"א קמ. ח"ב קסה. רמד: ח"ג נו: (ג) תהלים קכ"ז.

חלופי גרסאות א' ל"ג כדאמרן: כדאמרן. כ מוסף עלא הוא ימחל וישבוק חלבנא ויהיב לנא חילא לאתעסקא בהאי מקורי קדישא לאסגאה גיזעא טבא בעלמא ולאחעסקא אנן ונועא דילן בסקודא אורייתא בשלימו וכן יהי רצון מקמי עתיק יומין (הרמ"ק). ג ימים וגוי. ד זרע וגוי. ה ושטאת. ו יומי. ז ויליליא. ח לאגנא. ט כמה דכתיב. י לחם וגוי. יא בה.

לישראל, כל גניזין עלאין קדישין, כללהו יהב להו ב באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל, בשעתא דקבילו אורייתא ב בסיני.

קסה) ת"ח, שוא לכם משכימי קום, אלין אינון ב יחידים דאשתכחו דלאו אינון דכר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו, כמה דאת אמר, " יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת: מאחרין נייחא, כמה דאת אמר, כי בו שבת, בגין דאתתא לגבי בר נש, איהי נייחא לגביה ודאי.

קסו) אוכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים, דכד בר נש אית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה, וברעותא דלכא, וההוא דלית ליה בנין, ההוא נהמא ד דאכיל, איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

קסז) כן יתן לידידו שנה, מאי יתן ב לידידו, דא הוא דמקוריה מברך, דקב"ה יהב ליה שינה בההוא עלמא, כד"א ב ושכבת וערבה שנתך. בגין דאית ליה חולקא ו בעלמא דאתי, בגין דההוא בר נש שכיב, ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

קסח) יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד: דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא. לאו יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זווגא. ואין שני: ה דלית ס עמיה סמך. גם בן דיוקים שמיה בישראל לא שבק. י ואח דאייתאה ליה ב לתקונא.

מסורת הזהר

א) קהלת ד' ב) (משלי ג') ז"ח פיר טא שו.

חלופי גרסאות א ביה; מוסיף וכלהו באורייתא; ב) וכלהו באורייתא (אה"ל). ג בשורא דסיני. ג דיחידין אשתכחו. ד מוסיף דאכיל אכיל ליה בעציבו. ה מוסיף לידירו שנה. ו בההוא עלמא. ז מוסיף גם בן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו' ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה וגו'. ח מוסיף דלית ליה. ט סמך עמיה. י מוסיף ואת אין לו (אה"ל). יא מוסיף לתקונא דנפשיה.

הסולם

מאמר בא - ויבט אותה

את התורה לישראל כל סודות עליונים הקדושים כולם נתן להם בתורה, וכולם ניתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

קסה) ת"ח, שוא לכם משכימי קום וגו': אלו הם יחידים שאין להם אשה, שנמצאים שאין הם זכר ונקבה כמו שצריכים, והם משכימים בכקר למלאכתם. כמו שאתה אומר, יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת, מאחרים המנוחה, דהיינו שמאחרים לשאת אשה, כי שבת פירושו מנוחה, כמו שאתה אומר כי בו שבת, כי האשה אל האיש נחשבת ודאי אליו למנוחה.

קסו) אוכלי לחם העצבים וגו': שואל, מהו לחם העצבים, ומשיב, כי כאשר יש לאדם בנים, הלחם שאוכל אוכל אותו בשמחה בחפץ לב, ואותו שאין לו בנים, הלחם

(רמב"ם דף קפ"ז ע"א)

ואין

קסט) ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר, דאקדים יממא ודיליא. גם עינו לא תשבע עשר, ה' ולית ליה לבא לאשגחא, י ולמימר למי אני עמל, ומחסר את נפשי * מטובה. ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר, ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי, דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה, מטיבו י דנהורא דעלמא דאתי, בגין דדא י היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת כדקא יאות. ת"ח, כמה חס קב"ה על עובדוי, בגין דקא בעי י דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי, כדקאמרן.

קע) רבי חייא בעא, האי דאיהו זכאה שלימא, ואשתדל באורייתא יומי ודילי, וכל עובדוי י לשמא דקב"ה, ולא י זכה לבנין בהאי עלמא, י כגון דאשתדל בהו ולא זכה, או דהו ליה ומיתו, מה אינון לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, עובדוי, וההיא אורייתא, קא מגינן עליה, דההוא עלמא.

קעא) אמר רבי יצחק, עלייהו, י ועל אינון זכאי י קשוט, עלייהו כתיב, * כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את י"ב שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי, מה כתיב בתריה י ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב י מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת, בגין דאלין אית לון חולקא י לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, יאות הוא ושפיר.

קעב) ת"ח, זכאה שלים דהו כל אלין ביה, ואשתלים כדקא יאות, ומית בלא בנין, והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא, אתתיה י בעיא ליבומי, או לא. אי תימא יו דלבעי ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא ירית בההוא עלמא.

מסורת הוהר

דרך אמת

א) (ישעיה נ"ו) ח"ב פט. ח"ג פכ. ז"ח פ"ט טב שה. ב) (שם) ח"ב פכ : פט : קט.

חלופי גרסאות א' דלית. ב' ולימא. ג' מוסיף דנהורא עלאה. ד' איהי. ה' ליתתקן : דאתתקן. ו' מוסיף אינון לשמא. ז' זכאן. ח' בגין. ט' דאינון וליג ועל. י' מוסיף קשוט א' כגון ר' יוחנן דהו ליה בנין ומיתו וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר, וכתיב אה"ל והוא ממדרש רות מהוהר ; קשוט דהו להו בנין (אה"ל). יא' שכחותי וגו'. יב' מבנים וגו'. יג' בעלמא. יד' בעי. טו' דבעי.

בא - ויכמ אותה

הסולם

מאמר

קסט) ואין קץ לכל עמלו שהוא עומל תמיר, שמקדים עצמו ביום ובלילה. גם עינו לא תשבע עשר, ואין לו לב להסתכל ולומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם חאמר, שהוא עמל בכדי שיאכל וישתה ביותר, ויעשה משתה בכל יום תמיד, אינו כן, שהרי הנפש אינה נהנית מזה, אלא ודאי, שהוא מחסר את נפשו מטובה של אור העולם הבא. משום שהיא נפש בעלת חסרון, שלא נשלמה כראוי. בוא וראה, כמה מרחם הקב"ה על מעשיו, דהיינו שמביאו לגלגול להחלקן, משום שרוצה שיחתקן ולא יאבד מאותו עולם הבא, כמו שאמרנו.

קע) ר' חייא בעא וכו' : ר' חייא שאל, מי (רסויי דף קמ"ו ע"א י') דף קמ"ו ע"ב)

בא - ויכמ אותה : אר"י עליהם ועל אלו צדיקי אמת, עליהם כתוב, כה אמר ה' לסריסים וגו'. מה כתוב אחריו, ונתתי להם בביתי ובחומותי וגו'. כי אלו יש להם חלק לעולם הבא. א"ל ר' יוסי טוב הוא ויפה. כלומר שהסכים עמו.

קעב) ת"ח זכאה וכו' : בוא וראה, צדיק גמור שכל אלו המעלות הנ"ל היו בו ונשלם

קעג) אלא, ודאי בעיא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי הוה שלים בעובדוי אי כ לאו. י והיא אי אתייבמת, לא הוה בריקניא, בגין דאתר אית ליה לקביה, דהא ד בר נש הוה בעלמא, ומית בלא בנין, ופורקא לאו הוי ליה בעלמא, כיון דמית האי זכאה שלים, ואתתיה אתייבמת, ואיהו אתריה ירית, אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא, ובין כך ובין כך, קב"ה אתר זמין ליה לעלמא, עד דיימות האי זכאה שלים, וישתלים איהו בעלמא, והה"ד כי בעיר מקלטו ישוב עד מות הכהן הגדול וגו'.

קעד) ודא הוא דתנינן, בנין יא זמינן אינון לצדיקא במיתתהון, בחייהון לא זכו, ובמיתתהון זכו, י ובגין כך כל עובדוי דקב"ה כלהו קשוט וזכו, י וחיים על כלא.

קעה) פתח ואמר י טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא, לאולדא י בנין, דאינון בנין דשבקו, בגיניהון אית י לון אגר טב י בהאי עלמא, ובגיניהו ירתין אבהן דלהון, חולקא בההוא עלמא, ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א במדבר ל"ה. ב) קהלת ד'.

חלוסי גרסאות א איהו. ב לא. ג ואי היא; דהא אי; דהא אי לאו דהא אי (אה"ל). ד לבינ דהוה בעלמא (אה"ל). ה ופרוקא. ו הוה. ז י"ג קב"ה (אה"ל). ח בעלמא (אה"ל). ט ואשתלים. י פתח ואמר. יא דומינן (אה"ל) יב בנין דכל עובדוי (אה"ל) יג ליג כלהו. יד וחיים. טו כן גירסת אה"ל ונ"א י"ג פתח ואמר. טז בנין. יז להון. יח בההוא.

בא — ויכנס אותה

הסולם

מאמר

פירוש. כי מי שאין לו בנים, הוא ממעט הדמות, ודומה להורג אנשים בשוגג. והמקום שהקב"ה מכין לאותו שאין לו בנים ואין לו אח, ה"ס עיר מקלט. שיושב שם עד שמת אותו צדיק גמור, שה"ס כהן גדול. ואז יורד ונתתקן ע"י אשתו.

ונשלם כראוי, ומת בלי בנים, והרי הוא יורש מקומו בעולם הבא, כנ"ל, שואל אשתו צריכה יבום או לא. ואם תאמר שצריכה יבום, הרי לריק הוא, כי אינו צריך שאחיו ישלים אותה, כי כבר ירש מקומו בעולם הבא.

קעד) ורא הוא דתנינן וכו': וזה הוא שלמדנו, עתידים להיות לצדיקים בנים במיתתם, דהיינו הבנים של היבום, המתקנים יוחו שכת בלי בנים ואין לו אח כנ"ל, בחייהם לא זכו ובמיתתם זכו. ועל כן כל מעשיו של הקב"ה כולם אמת וצדק, ומרחם על כל. דהיינו גם על מי שאין לו אח.

קעג) אלא ודאי בעיא וכו': ומשיב, אלא ודאי שצריך ליבם את אשתו, משום שאין אנו יודעים אם היה שלם במעשיו אם לא. ואשתו אם נתיבמה, אינה לריק, אפילו אם היה שלם, משום שיש מקום אל הקב"ה בשביל אותם שמתו בלי בנים וגם אח ליבם אשתו אין להם. כי אדם שהיה בעולם ומת בלי בנים, וגואל אין לו בעולם, כיון שמת צדיק גמור הוה, ואשתו נתיבמת והוא כבר ירש מקומו, ואינו צריך לחקון היבום, בא אותו האדם שלא הניח גואל, ונשלם ביבום הוה של אשת הצדיק, ובינתים הקב"ה מכין מקום, להאיש שאין לו גואל, שיהיה שם, עד שימות צדיק גמור הוה וישתלם הוא בעולם. וה"ס כי בעיר מקלטו ישוב עד מות הכהן הגדול וכו', נראה לי של"ג כאן פתח ואמר, והוא שייך להלן (אות קע"ה) לפני הכתוב, טובים השנים מן האחד.

ואין לשאול, מה קמשמע לנו, הרי כל המתים בלי בנים כן, שיש להם בנים לאחר מיתתם ע"י היבום. אמנם עיקר הרבואה היא כאן, במה שאומר לצדיקים, כי המתים בלי בנים המה בעלי חסרון ולא צדיקים, (כנ"ל באות קס"ט) ולפיכך הוצרך לתירוץ הנ"ל.

קעה) פתח ואמר, טובים השנים מן האחד וגו': אלו הם המשתדלים בעולם

(דפו"י דף קס"ז ע"ב)

הזהר

קעו) ת"ח, קב"ה נטע אילנין בהאי עלמא, אי אצלחו יאות, לא אצלחו, אעקר לון, ושתל לון, אפילו כמה זמנין, ובגין כך, כל ארחוי דקב"ה, כלהו לטב ולאתקנא עלמא.

קעו) * בא אל אשת אחיך ויבם ^ב אותה, דהא יהודה וכלהו שבטין, הו ידעי דא, ועקרא דמלתא, והקם ^ב זרע, בגין דהווא זרע, אצטריך ^ב לאתתקנא מלה, ולמגלם גולמא, לתקונא, דלא יתפרש גזעא משרשיה כדקא יאות, הה"ד ^ב ואדם על עפר ישוב.

קעח) וכד ^ד מתתקן לבתר כדקא יאות, אלין ^ה משתבחין בהווא עלמא, בגין דקב"ה אתרעי בהו, ובגין כך כתיב, ^ה ושבח אני את המתים שכבר מתו ^ו דייקא, מן החיים אשר המה חיים ^ז עדנה. מאי עדנה, כד"א ^ז אחרי בלותי היתה לי עדנה. וכתיב ^ח ישוב לימי עלומי.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ח) ח"א קפו: (ב) (איוב ל"ד) תק"ח קי"ד טג שב. (ג) (קהלת ד') ח"א קפח: ח"ב עה. קה: ח"ג ע: עא: קסב. שח: (ד) וירא מ"ד ציון ב. ה) (איוב ל"ג) ח"ב קא. ח"ג קעה. רטו: רמה. רפא. ת"ז חס"ט קב:

חלופי גרסאות א אותה וגו'. ב מוסיף זרע לאחיק. ג לאתקנא. ד מתתקן. ה מוסיף משתבחין חמן. ו מוסיף שכבר מתו דייקא. ז ל"ג עדנה.

בא — ויבם אותה

הסולם

מאמר

כל אדם כמו טבעת אחת בשרשרת החיים, המתחילה מאדם הראשון ונמשכת עד לתחילת מ. לנצחיות, בלי הפסק, וכל עוד שלא נפסק לאדם שלשלת החיים, כי מניח אחריו בן, אין המיתה פועלת עליו שום פירוד מהנצחיות. וכעודו חי דומה.

וזה אמרו, דלא יתפרש גזעא משרשיה כי המת בלי בנים צריך תקון שלא יפרד משורשו הנצחי מחמת המיתה, כי נפסק לו שלשלת החיים כנ"ל. ועל זה צריכים ב' תקונים (א) אצטריך לאתתקנא מדה, דהיינו לתקן דבר הפירוד השורה עליו מחמת המיתה בלי בנים. (ב) ולמגלם גולמא לתקונא, שצריך לעשות גולם, דהיינו גוף, שיתלבש בו נפש המת ויחזור ויתחבר בשלשלת החיים.

קעח) וכד מתתקן לבתר וכי: וכשנתתקן לאחר כך כראוי על ידי הגלגול הנזכר, הם משובחים בעולם הבא, כי הקב"ה חפץ בהם ועל כן כתוב, ושבח אני את המתים שכבר מתו, בדיוק, מן החיים אשר המה חיים עדנה, כדיוק על ידי מה שמתגלגלים בחיים וחזרו לימי עידון, מהו עדנה. הוא כמ"א אחרי בלותי היתה לי עדנה, וכתוב, ישוב לימי עלומי, דהיינו ימי עידון ונעורים, שחזר להם בסבת הגלגול.

הזה להוליד בנים. כי אלו הבנים שהניחו, בשבילם יש להם שכר טוב בעולם הזה, ובשבילם יורשים אבותיהם חלק לעולם הבא.

קעו) ת"ח קב"ה וכו': בוא וראה הקב"ה נוטע אילנות בעולם הזה, אם מצליחים, טוב, אם לא הצליחו, עוקר אותם ושותל אותם במקום אחר, אפילו הרבה פעמים, וע"כ כל דרכיו של הקב"ה כולם הם לטוב ולתקן העולם. פירוש, אם האדם אינו זוכה להשתלם בפעם הראשון בחייו, אז הוא בא בגלגול בעולם הזה פעם שנית, וכן הרבה פעמים עד שמשתלם.

קעו) בא אל אשת אחיך וגו': לא היה צריך לומר לו את זה, כי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה, אלא עיקר הדבר שאמר לו, הוא והקם זרע משום שזרע ההוא, נצרך, כדי שהדבר יתקן, ולהכין גולם שיקבל תקון כראוי, שלא יפרד הגזע משורשו, וי"ש ואדם על עפר ישוב.

פירוש אע"פ שנגזר מיתה על האדם, המפרידה אותו משורש הנצחי ית', מ"מ לא נסדר לגמרי, כי על ידי הבנים שכל אחד מוליד, נשאר כל אחד דבוק בשורשו הנצחי, ית', כי כל בן הוא חלק מגוף האב, ובוה נמצא

(רמב"ם דף קמ"ו ע"ב)

קעט) ה' * טוב משניהם את אשר עדן לא י היה אשר לא ראה את המעשה י הרע אשר נעשה תחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דלא שב לימי עלומיו, ולא אצטריך לאתקנא, ד ולא סביל חובין י קדמאי, בגין דקב"ה * יהב ליה אתר מתקנא בהווא עלמא, כדקא יאות.

קפ) ת"ח, ומה כתיב, י ובכן ראיתי רשעים קבורים י וגו', כמה דאתמר, בגין דקב"ה עכיד טיבו, ולא בעא י לשצאה עלמא, אלא כמה דאתמר, י וכל ארחי כלהו י קשוט וזכו, י לאוטבא להו בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. זכאה חולקהון דצדיקיא, דאינון אזלי בארח י קשוט, עלייהו כתיב, י צדיקים ירשו י ארץ.

קפא) י וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו. רבי חייא פתח י בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך י וגו'. ת"ח, כמה יו אתחזי ליה לב"נ, לאודהרא י מחובי ולאודהרא בעובדוי קמי קב"ה, בגין דכמה שליחן וכמה ממנן י אינון בעלמא, דאינון יי אזלין יו ושייטן, וחמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין י עלוי, וכלא בספרא כתיבין.

קפב) ות"ח, בכל אינון חובין דאסתאב בהו ב"נ בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה ב"נ יתיר כ' בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, מאן דאושיד כ' זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא, בידא או ברגלא ואסתאב ביה, כד"א י כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע.

מסורת הזוהר

א) (קהלת ד') ח"ג קפב: ב) חיי שרה ס' ציון א'. ג) לך כצו ציון ה'. ד) בראשית ל"ח. ה) קהלת י"א. ו) ב"א ר"ח ציון ב'.

חלופי גרסאות ה' מוסיף וכתיב וטוב. כ מוסיף היה דלא שב לימי עלומיו. ג הרע וגו'; ל"ג מן אשר עד דלא. ד ולמסכב ול"ג ולא. ה קדמאין. ו ל"ג מה ז ל"ג וגו'. ח לאשחצאה. ט דכל. י קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עלייהו כתיב וצדיקים (אה"ל). יא ל"ג מן לאוטבא עד זכאה. יב מוסיף קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עלייהו (הרמיק). יג ארץ וגו'. יד מוסיף כי אינון יודע אי זה יכשר וגו'. טו אית (אה"ל). טז מן חובי. יז ל"ג אינון. יח אזלי. יט ושטאן. כ עלייהו. כא בעלמא דין. כב זרעא.

הסולם

מאמר

כא אל אשת אחיך ויבם אותה

קעט) וטוב משניהם וגו': וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דהיינו שלא שב לימי עלומיו, שלא נתגלגל, כי הוא צדיק גמור, שאינו צריך להתקן בגלגול, ואינו סובל מעונות הראשונים, כי המתגלגל סובל מעונות שעשה בגלגול הקודם. כי הקב"ה נתן לו מקום מתוקן בעולם הבא כראוי.

מאמר וירע בעיני ה'

קפא) וירע בעיני ה' וגו': רבי חייא פתח, בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקב"ה. משום שכמה שליחים וכמה ממונים הם בעולם. ההולכים ומשוטטים ורואים מעשי בני אדם, ומעידים עליו, והכל כתוב בספר.

קפב) ות"ח בכל אינון וכו': ובוא וראה, בכל החטאים שאדם נטמא בהם בעוה"ז, חטא זה הוא החטא שאדם נטמא בו ביותר בעולם

קפ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כחוב, ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וגו' שהוא כמו שאמרנו, שכאו בגלגול להתקן. משום שהקב"ה עושה חסד ואינו רוצה לכלות העולם, אלא כמו שאמרנו, שהרשעים מתחננים על ידי גלגול, וכל דרכיו אמת וחסד לחטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי

(דושי' דף קפ"ו ע"ב *) דף קפ"ח ע"א

קפג) ב' בג"ד, לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן, י כתיב הכא לא יגורך רע, וכתיב * ויהי ער בכור יהודה רע י בעיני ה', ובג"כ כתיב, י ידיכם דמים מלאו. זכאה חולקיה דב"נ דדחיל למאריה, ויהא נטיר מאורח בישא, וידכי גרמיה, לאשתדלא בדחילו דמאריה. קפד) ת"ח, בבקר זרע את זרעך, האי קרא אוקמוה, בבקר: דא הוא, בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה, ויהא בעולימו, כדין י אשתדל לאולדא בנין, ו באיתתא דחויא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך. קפה) דהא כדין זמנא ו' איהו, ח כד"א, י כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, בגין דיכיל למילף להו ארחוי ט דקב"ה, ויהא ליה אגרא טבא לעלמא דאתי, דכתיב י אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא י יבשו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו בההוא עלמא, בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרגא יא עלוי, דלית לך אגרא טבא בההוא עלמא, כההוא דאוליף ליה לבריה דחילו דמריה, י בארחוי דאורייתא. קפו) ת"ח, י מה אמר באברהם דכתיב י כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו י אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ועל דא ההוא זכו קיימא ליה בההוא עלמא, לגבי כל מאריהון דדינא.

מסורת הזהר

א) ב"א ר"ג ציון א'. ב) (ישעיה א') ח"א רמד. ח"ב רסה: ג) תהלים קכ"ו. ד) (שם) ח"א כד. קטו: רננ. ח"ג שח. ז"ח פ"ט טא שכה. תק"ח ק"ח טר שיב. ה) חיי שרה פ"ו ציון ב'.

חלופי גרסאות א' ל"ג בג"ד (אה"ל). ב' דכתיב ול"ג הכא. ג' ל"ג בעיני ה'; רע וגו'. ד ואיהו. ה' ישחדל. ו' בגין דכתיב ול"ג באתתא דחויא ליה ואה"ל. ז' מוסיף דאתכשר איהו. ח' כמה דכתיב. ט דאורייתא. י יבשו וגו'. יא עליה. יב וארחוי. יג מאברהם ול"ג מה אמר (אה"ל) יד אחרינו וגו'.

מאמר הסולם וירע בעיני ה'

בעולם הזה ובעולם הבא: מי ששופך זרעו לבטלה, ומוציא זרעו בחנם ביד או ברגל, ונטמא בו. כמש"א. כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. קפג) בנ"ד לא עאל וכו': משום זה, אינו נכנס למחיצתו של הקב"ה, ואינו רואה פני עתיק יומין. כמו שלמדנו, כתוב כאן. לא יגורך רע, וכתוב, ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה', שפירושו שאינו רואה פני ה', אף כאן אינו רואה פני ה'. וע"כ כתוב ידיכם דמים מלאו, שפירושו, על המוציא זרעו לבטלה ביד, שהוא כשופך דמים. אשרי חלקו של אדם הירא את ה' והוא נשמר מדרך הרע, ומטהר עצמו לעסוק ביראת רבונו. קפד) ת"ח בבוקר זרע את זרעך: מקרא זה בארוהו. בבקר, זהו בזמן שאדם עומד בכחו והוא בימי עלומיו, ישתדל אז (דטו"י דף קפ"ח ע"א) ובג"כ

להוליד בנים באשה הראויה לו, שכתוב, בבקר זרע את זרעך. קפה) דהא כדין זמנא וכו': כי אז הזמן, להוליד בנים, כמו שאתה אומר, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, משום שיכול אז ללמד אותם דרכי הקב"ה, ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא. שכתוב, אשרי הגבר וגו' לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו, בעולם האמת, בזמן שבעלי הדין יבואו לקטרג עליו, כי אין לך שכר טוב בעולם ההוא, כשכרו של המלמד לבנו יראת ה' בדרכי התורה. קפו) ת"ח מה אמר וכו': בוא וראה מה אמר באברהם. שכתוב, כי ידעתיו למען וגו', וע"כ זכות ההיא עמדה לו בעולם ההוא כנגד כל בעלי הדין.

קפז) ובג"כ בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך אפילו ביומי דוקנה, דאיהו זמנא דסיב א ב"נ, מה כתיב אל תנח ירך, לא ישבוק מלאודא בהאי עלמא, מאי טעמא, בגין דלא תדע איזה יכשר הזה או זה לפני האלהים, בגין דיקומון בגיניה בההוא עלמא.

קפח) ועל דא כתיב, * הנה נחלת ה' בנים, י דא צרורא דנשמתא, סטרא דעלמא דאתי, ולהאי נחלה. מאן זכי ליה לבר נש לאעלא בההוא נחלת ה', בנים. אינון בנין, זכאן ליה לנחלת ה', ועל דא זכאה ההוא בר נש, דזכי לון י דיוליף לון ארחוי דאוריחא, כמה דאתמר.

קפט) וחסר בגדי אלמנותה מעליה וגו', תא חזי, תמר בת כהן הות, י וכי ס"ד דאיהי י אזלא ו בגין לאזנאה עם חמוה, דהא איהי צניעותא אשתכחת בה תדיר. אלא איהי צדקת הות, ו בחכמה עבדת האי, דהא איהי לא אפקרת גרמה י לגכיה, אלא בגין דידיעה ידעת, ו חכמתא אסתכלת, וע"ד איהי אתת לגביה, למעבד טיבו וקשוט, ועל דא י אתת ואשתדלת י בעסקא דא.

קצ) תא חזי, בגין דאיהי י ידעת ידיעה, ואשתדלת בעסקא דא, קב"ה צבד סיועא תמן בההוא עובדא, ואתעברת מיד, וכלא הוה * מניה. ואי תימא, אמאי לא אייתי קב"ה אינון בנין י מאתתא אחרא, אמאי מן דא. אלא, ודאי איהי אצטריכא לעובדא דא, ולא אתתא אחרא.

מסורת הזהר

(א) וירא קכ"ז ציון ב'. (ב) (כראשית ל"ח) ח"ב ריח. ח"ג עא : עב.

חלופי גרסאות א מוסיף ביג, לא יימא כבר אשתדלית ודי לי או כבר אשתדלית ולא יכילנא והשתא דאנא סיב לית אנא בעי ועב ד. ב מוסיף מאן נחלת ה' דא. ג ויוליף. ד לטג וכי. ה אזלת. ו ליג בגין (אה"י). ז ובחכמתא. ט בחכמתא ואסתכלת. י מוסיף למעבד עמיה. יא מוסיף אתת להדיה : אתת בהדיה; אתת בתריה (אה"ל). יב לעסקא. יג יודעה ידעת. יד מן אתתא אחרא.

הסולם

מאמר

ותסר בגדי אלמנותה

קפט) וחסר בגדי אלמנותה וגו' : בוא וראה, תמר, בת כהן היתה, וכי יעלה על דעתך שהלכה לזנות עם חמיה, הרי צניעות היתה בה תמיד. ומשיב, אלא היא צדקת היתה, ובחכמה עשתה זאת. כי לא היתה מפקרת עצמה אליו. אלא משום שירעה ידיעה והסתכלה בחכמה וראחה מה שעמיו לצאת מזה, ועל כן באה אצלו לעשות חסד ואמת, וע"כ באה והשתדלה בעסק הזה.

קפז) ובג"כ בבקר וגו' : וע"כ כתוב, בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך, אפילו בימי הזקנה, המכונים ערב, שהאדם זקן, מה כתוב, אל הנח ירך, לא ינוח מלהוליד בעולם הזה, מה הטעם. הוא משום, כי אינך יורע איזה יבשר, הוה או זה, לפני האלקים, דהיינו שיגיגנו עליו בעולם האמת.

קפח) ועל דא כתיב וכו' : וע"כ כתוב, הנה נחלת ה' בנים, זהו צרור החיים של הנשמה, בסו"ה והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים, שהיא בחינת עולם הבא, ולזה קורא הכתוב נחלה. מי מזכה להביא את האדם בנחלת ה' הזו, בנים, הבנים מזכים אותו לנחלת ה', ועל כן, אשרי האדם שזכה לבנים, שילמד אותם דרכי התורה, כמו שלמדנו.

קצ) ת"ח בנין דאיהו (כו') : בוא וראה, משום שהיא ידעה ידיעה, מה שעמיד לצאת מזה, והשתדלה בעסק הזה, הקב"ה נתן עזרה שם בפעולה ההוא, ונתעברה מיד, והכל היה ממנו. מן הקב"ה.

ואי תימא אמאי וכו' : ואם תאמר, למה לא הביא הקב"ה בנים האלו מאשה אחרת,

(דפרי רף קס"ח ע"א * רף קס"ח ע"ב)

למה

קצא) תרין נשין הוו, דמנייהו אתבני זרעא דיהודה, ואתו מנייהו דוד
 א מלכא, ושלמה מלכא, ומלכא משיחא. ואלין תרין נשין, דא כגוונא דדא,
 חמר ורות, דמיתו בעלייהו בקדמיתא, ואינון אשתדלו לעובדא דא.
 קצב) תמר אשתדלת לגבי חמוה, דאיהו קריב יתיר לבנוי דמיתו, מאי
 טעמא איהי אשתדלת לגביה, ב דכתיב כי ראתה כי גדל שלה והיא לא
 נתנה לו לאשה. ובגין דא, ג אשתדלת בעובדא דא, ד לגבי חמוה.
 קצג) רות מית בעלה, ולבתר אשתדלת בעובדא דא, ה לגביה י דבעז,
 דכתיב, ו ותגל מרגלותיו ותשכב, ואשתדלת בהדיה, ולבתר אולידת ליה
 לעובד. ואי תימא אמאי לא ו נפיק עובד מאתא אחרא, אלא ודאי ו היא
 פ אצטריכת ולא אתתא אחרא. ומתרין אלין אתבני ואשתכלל זרעא דיהודה,
 ותריוויהו בכשרות עבדו, י למעבד טיבו עם אינון מיתייא, לאתתקנא
 עלמא לבתר.

קצד) ודא הוא כמה דאתמר, ז ושכח אני את המתים שכבר מתו, דהא
 כד הוו חייך בקדמיתא לא הוה בהו ח ט שכחא. ותריוויהו אשתדלו למעבד
 טיבו וקשוט עם אנון מיתייא, וקב"ה סייע בהווא עובדא, וכלא הוה כדקא
 יאות. זכאה איהו מאן דאשתדל באורייתא יב יממא וליציא, כד"א. יג והגית
 בו יומם יד ולילה, למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את
 דרכיך יז וגו'.

מסורת הזהר

א) (רות ג') ח"ב קיז: קכח: רוח. ת"ז חכ"א מו. תל"א עה. ת"ע. ב) לעיל דף נ"ד ציון ג. ג) בהקס"ז
 קמ"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א' ל"ב מלכא. ב בנין ול"ג דכתיב. ג אשתדל. ד לגביה. ה לגבי. ו בעז. ז נפק (אח"כ).
 ח איהי. ט אצטריכא. י ולמעבד. יא מוסף שכחא ולבתר [לבתר] הוה בהו שכחא. יב יומם.
 יג ולילה. יד וגו'. יז וזו תשכיל ול"ג וגו'.

מאמר

הסולם

ותסר בגדי אלמנותה

הוה אצל בעז. שכרוב ותגל מרגלותיו ותשכב,
 והשתדלה בו, ואח"כ הולידה את עובד. ואם
 תאמר, למה לא יצא עובד מאשה אחרת. ולא
 באופן כזה. ומשיב, אלא ודאי, היא נצרכה להולידו,
 ולא אשה אחרת. ומשתי אלה נבנה ונשתכלל
 זרע יהודה. ושתייהן עשו בכשרות, כדי לעשות
 טובה עם המתים, להתתקן אח"כ בעולם.

קצד) ודא הוא כמה דאתמר וכי': וזהו כמו
 שנאמר, ושכח אני את המתים
 שכבר מתו, כי כשהיו חיים בתחילה, בעליהן
 של תמר ורות, לא היה בהם שבת, ולאחר כך
 שמתו, ונתיכמו נשירם נתגלגל מהם מלכות דוד
 ושלמה ומ"ך המשיח. ושתייהן, תמר ורות, השתדלו
 לעשות חסד ואמת עם המתים, והקב"ה עזר
 להם באותו מעשה, והכל היה כראוי להיות.
 אשרי מי שמשתדל בתורה יום ולילה, כמש"א.
 והגית בו יומם ולילה למען וגו'.

ויוסף

למה הביאם מן זה, מחמרי, ומשיב, אלא ודאי,
 היא נצרכה למעשה הזו, ולא אשה אחרת.

קצא) תרין נשין הוו וכי': שתי נשים היו,
 שמתן נבנה זרע יהודה, ומהן
 באו דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח.
 ואלו שתי נשים היו זו כמו זו, כלומר שהיו
 שוות זו לזו, והן תמר ורות, שבעליהן מתו
 מחחילה, והן השתדלו למעשה זה.

קצב) תמר אשתדלת וכי': תמר השתדלה
 בחפיה שהוא הקרוב ביותר לבניו
 זמתו, הראוי ליכנס אותה, מה הטעם השתדלה בו.
 חשוב, כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה
 לו לאשה, ועל כן השתדלה במעשה הזה
 אצל חמיה.

קצג) רות מית בעלה וכי': רות, מת בעלה,
 כמו תמר, ואח"כ השתדלה במעשה

(דשו"י דף קפ"ח ע"ב)

וישב

נט

קצה) * ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו'. ^ה מאי הורד. דאסתכמ קב"ה בהוא עובדא, לקיימא גזרה דיליה דגזר בין הבתרים, ^י דכתיב = ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. ויקנהו פוטיפר ^ז לסטר חטאה קנה ליה. קצו) פתח ^י ואמר, האומר לחרס ולא יזרח ובעד ככבים יחתום. ת"ד שבעה ככביא עבד קב"ה ברקיעא, וכל רקיעא ורקיעא. אית ביה כמה שמשין ^י ממנין, לשמשא ליה לקב"ה.

קצו) בגין דלית לך שמשא, או ממנא, דלית ליה פולחנא ושמושא למאריה, וקיימי כל חד וחד, על ההוא שמושא דאתפקדא ביה, וכל חד ידע עבידתיה לשמשא.

קצח) מנהון משמשי בשליחותא דמריהון, ואתפקדן בעלמא על כל ^ה עובדיהון דבני נשא, ^ו ומנהון דקא משבחין ליה, ואינון ^ח אתפקדן על שירחא, ואע"ג דאינון אתפקדן בהאי, לית לך כל חילא בשמיא, וככבין ומזלי, דכלהו לא משבחין ליה לקב"ה.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) כל זה ליג מהרמ"ק: ב) כחתי כחוב כי מה שכתוב ביהודה ויהי בכזיב בלדה וכו' מה שלא נאמר כאלוהים להודיע שגד עכשו היה עומד נגדו כמדותו אחיו לסיק לא היו לו נשים כהונן ונכס העון ומתו אבל כשגלה שלה הלך לכזיב לשים את אחיו סיפורו נגדו והסיפורו ולסיק היה לשלם קיום. ג) קיא לענינה לאשכח זכור.

חלופי גרסאות ^א מוסיף ה) מה כתיב לעיל ויבר יהודה ויאמר [וגו'] איהו אמר לגבי אבוי הכר נא ורכנתה בנך היא וגו' ועד ויבר יהודה וכתיב והנה חאומים בבטנה חאומין הוו מקימת דנא אחין הוו. ר) חזקיה אמר לאו ולא אצ"ל אשתמע הכי. אלא בנין אחרין אתילירו. א"ר אבא כגיס אשתדלת לאשכחא אונדא דאחאביד. תיה מה כתיב ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ. רמו הכא פריצותא קדמאה דפריץ ההוא דמיה עליה משמע דכתיב פרצת עליך פריצותא בנין דאצטריכת לאטרחא למרך ובג"כ פריצותא תעביד בשאר עמין עעבוי. ועד ויקרא שמו פרץ ולבתר דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה [ואיהו] זבין ליה ליוסף ואיהו גרים [ליה] כלל האי דאי [ואי] יהודה הות אמר נהדר ליה לאכונא הוו עבדין ליה אחוי [הכי] ועל דא [הכי] כ) נתחו ליה אחוי משלסנותא דעליהו לבתר דאחגלי מאחוי ואתא עליה כל דא [נ"א מוסיף מיוסף] אהדר [הדר] ואמר ונ"א מוסיף מיוסף ויוסף הורד מצרימה. מאי. כ מוסיף כמה דכתיב. ג ממנין. ד רביה אחסיה. ה עובדיהו. ו מנהון [אה"ל]. ז משבחין. ח מוסיף הא אתפקדן.

מאמר

הסולם

ויוסף הורד מצרימה

קצה) ויוסף הורד וגו': שואל, מהו הורד, היה לו לומר ירד מצרימה, ומשיב, שחסכים הקב"ה באותו מעשה של מכירת יוסף למצרים, כדי לקיים הגזירה שלו שגזר בין הבתרים, שכתוב, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', וע"כ כחוב הורד, כלומר הורד מן השמים, ויקנהו פוטיפר, כדי לחטא עמו קנה אותה, דהיינו למשכב זכור.

קצו) פתח ואמר האומר לחרס וגו': בוא וראה שבעה כוכבים עשה הקב"ה ברקיע, כנגד ז' ספירות חג"ת נהי"ם, וכל רקיע ורקיע יש בו כמה משמשים ממונים לשמש את הקב"ה.

(רמזי רף קפ"ח ע"ב)

דחא

קצט) דהא בשעתא דעאל ליריא, כדין אתפרשן תלת סטרין משריין, תלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא, אלף אלפין, ורבוא, ה רבנן וכלהו ממנן על * שירתא.

ר) תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו, וקיימא עלייהו, וכלהו קא משבחן ליה לקב"ה, עד דאתי צפרא, כז אתי צפרא, כל אינון דבסטר דרום, וכל ככביא דנהרי, וכלהו משבחן, ואמרי שירתא לקב"ה, כד"א, א ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר, אלין ככביא דבסטר דרום, כד"א וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים, אלין אינון, דבסטר שמאלא, דאתכלילו בימינא.

רא) וכדין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא, ומשבחן ליה לקב"ה, ביממא, תלת זמנין ב ביממא, לקבל תלת זמנין דליריא, וקיימין אלין ו לקביל אלין, עד דיסתלק יקרא דקב"ה, ביממא ובדליריא כדקא - יאות, וקב"ה אסתלק ב בהו בשית אלין.

רב) ההוא חיותא קדישא, דקיימא עלייהו לעילא, ס קיימא על ישראל, תתא, בגין לאתקנא כלא כדקא יאות, מה כתיב בה, וחקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ותתן טרף לביתה אלין אינון יא משריין דלעילא. וחק לנערותיה, אלין משריין דישאל תתא, ובג"כ יקרא דקב"ה אסתלק מכל סטרין, מעילא ומתתא. ועל דא כלא י הוא ברשותיה קיימא, וכלא איהו ברעותיה.

מסורת הזהר

א) ב"ב כ"ט ציון ד'. ב) ויצא קמ"ה ציון א'. ג) ב"א ס"ט ציון ג'.

חלופי גרסאות א רבוין. ב מוסיף וכל אינון. ג כלהו. ד דסטר. ה כיומא. ו לקבל. ז קב"ה. ח ל"ג בחו (אה"ל). ט וקיימא. י ל"ג בה; ביה (אה"ל). יא משריין. יב ל"ג הוא; הוא; איהו.

ויוסף ורוד מצרימה

הסולם

מאמר

רא) וכדין צפרא נהיר וכו': ואז הבוקר מאיר, וישראל לוקחים השירה, ומשבחים אל הקב"ה ג' פעמים ביום, כנגד ג' פעמים, שהם ג' משמרות שבלילה. ועומדים אלו מול אלו עד שמתעלה כבוד הקב"ה ביום ובלילה כראוי. והקב"ה מתעלה בששה אלו. דהיינו ג' של יום וג' של לילה האבורים.

רב) ההוא חיותא קדישא וכו': אותה החיה העומדת עליהם למעלה (כנל אות

ר') שהיא הנוקבא, עומדת גם על ישראל למטה, כדי לתקן הכל כראוי. מה כתוב בה, וחקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'. ותתן טרף לביתה, אלו הם המחנות של מעלה, שהם תלת משריין הנ"ל. וחק לנערותיה, אלו מחנות ישראל שלמטה. ועל כן כבוד הקב"ה מתעלה מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה, וע"כ הכל ברשותו עומד והכל הוא ברצונו.

האומר

קצט) דהא בשעתא וכו': כי בשעה שבא לילה, מתחלקים אז ג' בחינות מחנות, לג' צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבי רבבות מלאכים, וכולם ממונים על השירה.

ר) תלת משריין אנון וכו': ג' מחנות מלאכים הם כנ"ל, וחיה אחת, שהיא הנוקבא, ממונה עליהם ועומדת עליהם, וכולם משבחים אל הקב"ה עד שבא הבוקר. כשבא הבוקר, כל אלו שבצד דרום, וכל הכוכבים, דהיינו המלאכים, המאירים, כולם משבחים ואומרים שירה להקב"ה. כמש"א, ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. ברן יחד ככבי בקר, הם הכוכבים שבצד דרום, דהיינו צד ימין חסד. כמש"א וישכם אברהם בבוקר. ויריעו כל בני אלקים, אלו הם הכוכבים שבצד שמאל שנכללו בימין.

(דטוי דף קס"ח ע"ב ט) דף קס"ט ע"א)

רג) * האומר לחרס ולא יזרח. רבי ה' שמעון אמר, דא יוסף. ובעד כוכבים יחתום, אלן אינון אחוי, דכתיב בהו, ואחד עשר כוכבים משתחויים לי. ד"א האומר לחרס, דא יעקב, בשעתא דאמרו לו הכר נא. ולא יזרח, בשעתא * דאסתלקת שכינתא מניה. ובעד כוכבים יחתום, בגין בנוי, אתחתם ואסתים נהורא זיליה, שמשא אתחשך, וככביא לא נהירו, בגין דיוסף אתפרש מאבוי. ות"ח מההוא * יומא דההוא עובדא דיוסף, אתפרש יעקב משמושא דערסא, ואשתאר אבלא, עד ההוא יומא דאתבשר בשורה דיוסף.

רד) * ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדונו * וגו'. רבי יוסי פתח, * כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את * חסידיו לעולם נשמרו. האי קרא אוקמוה באברהם, * את חסידיו, חסידו כתיב, והא אתמר. (רה) ת"ח, בכל * אתר דצדיקיא אזלי, קב"ה נטיר לון, ולא שביק לון. דוד אמר, * גם כי אלך בגיא * צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שנטך ומשענתך וגו', בכך אתר דצדיקיא אזלי, שכינתא אזלא עמהון, ולא שביק לון.

רו) יוסף אזל בגיא צלמות, ונחתו ליה למצריה, שכינתא הות עמיה, הה"ד, ויהי ה' את יוסף, ובגין דהות עמיה שכינתא, בכל מה דהוה עבדי, הוה מצלח בידיה. דאפילו * מאי דהוה בידיה, והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא, הוה מתהפך בידיה, לההוא גוונא * דרעותא י' דמאריה * הוה רעי

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ג' ציון ג. (ב) בראשית ל"ט. (ג) תהלים ל"ז. (ד) (שם כ"ג) ח"א נז. חלופי גרסאות א' אבא (אה"ל). ב' דשכינתא אסתלקת. ג' יומי. ד' המצרי ול"ג וגו'. ה' חסידיו וגו'. ו' ל"ג את חסידיו. ז' אחרא. ח' צלמות וגו'. ט' מאן. י' דרעותא (הרמ"ק). יא' דמארי. יב' דהוה (אה"ל).

מאמר

רג) האומר לחרס ולא יזרח: ר"ש אמר, זהו יוסף. בשעה שמכרוהו למצרים. ובעד כוכבים יחתום, אלו הם אחיו, שכתוב בהם ואחד עשר כוכבים משתחויים לי. פירוש אחר. האומר לחרס, זהו יעקב, בשעה שאמרו לו הכר נא הכמות נכך היא אם לא. ולא יזרח, בשעה שנסתלקה ממנו השכינה. ובעד כוכבים יחתום, בעד בניו נחתם ונסתם ממנו האור שלו. השמש נחשך. והכוכבים לא האירו, משום שיוסף נפרד מאביו. ובוא וראה, מיום שהיה אותו מעשה של יוסף. נפרש יעקב מתשמיש המטה. ונשאר אבל. עד היום שנתבשר בבשורת יוסף.

מאמר ויהי ה' את יוסף

רד) ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח, (דפו"י דף קפ"ט ע"א)

ויוסף הורד מצרימה

הסולם

כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו. מקרא זה בארוהו באברהם, ועל כן, את חסידיו, כחוב חסידו, בלשון יחיד, וכבר נתבאר.

(רה) ת"ח בכל אחר וכו': בוא וראה בכל מקום שצדיקים הולכים. שומר אותם הקב"ה ואינו עוזב אותם. דוד אמר, גם כי אלך בגיא וגו'. כי בכל מקום שצדיקים הולכים, השכינה הולכת עמם ואינה עוזבת אותם, יוסף הלך בגיא צלמות והורידהו למצרים, השכינה היתה עמו, וזהו שכתוב, ויהי ה' את יוסף, ומשום שהיתה עמו השכינה, כל מה שהיה עושה היה מצליח בידו, ואפילו אם כבר היה בידו, ורבונו דרש ממנו באופן אחר ממה שהיה, היה הדבר מתהפך בידו, לאותו אופן שרבונו היה רוצה בו. כמ"ש, אירא אדניו

ב'ה, כד"א א וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

(רז) ת"ח, וידע אדניו כי ז' אתו לא כתיב, אלא וירא א' אדניו, דהא בעיננו הוה חמי, עובדא דנסיין בכל יומא, דקב"ה עביד בידיה, ועל דא ב ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. קב"ה נטיר לון לצדיקא, ובגינהון נטר לון לרשיעא, דהא רשיעא מתברכין בגינהון דצדיקא. כגוונא דא, כתיב ב ויברך ה' את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלקים. (רח) צדיקא, אחרנין מתברכין בגינייהו, ואינון לא ב יכלו ב לאשתזבא בזכותיהו, והא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מניה, ולנפקא לחירו.

(רט) ולכתר אעיל ליה בבית הסהר, כד"א י ענו בכבל רגלו ד ברזל באה נפשו, עד דלכתר קב"ה אפיק ליה לחירו, ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובג"כ כתיב, ולא יעזוב את חסידיו לעולם * נשמרו, חסידו כתיב ואתמר, וקב"ה אגין עליהו דצדיקא, בעלמא דין ובעלמא דאתי, דכתיב וישמחו כל חוסייך בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך.

(רי) ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל ה' יוסף. רבי חייא פתח ו ואמר, ב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. ת"ח, כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחובו, ולמיהך בארח ו מתתקנא, בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ט. (ב) שם. (ג) שמואל ב' ו'. (ד) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. (ה) לך קמ"א ציון א'. (ו) בראשית ל"ט. (ז) הקסה"ו קס"ו ציון ד'.
 חלוסי גרסאות א ל"ג אדניו. ב יכלין; יכלי (אה"ל). ג לאחונא. ד ל"ג ברזל באה נפשו. ה מוסיף יוסף וגו'. ו ל"ג ואמר. ז מתקנא.

ויהי ה' את יוסף

הסולם

מאמר

אדניו וגו' ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

(רז) ת"ח וידע וגו': בוא וראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב. אלא וירא אדניו, ללמה, שהיה רואה בעיניו בכל יום, מעשה נסים שהקב"ה עשה בידו. וע"כ ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקב"ה שומר את הצדיקים, ובשבילם שומר גם את הרשעים, כי הרשעים מתברכים בזכותם של הצדיקים. כעין זה כחוב, ויברך ה' את בית עובד אדום וגו'.

(רח) צדיקא אחרנין וכו': הצדיקים, אחרים מתברכים בשבילם, והם עצמם אינם יכולים להנצל בזכותם. ובארוה. יוסף, נתברך רבנו בשבילו, והוא עצמו לא יכול להנצל ממנו בזכותו, ולצאת לחירות. (דט"י דף קט"ט ע"א *) (דף קט"ט ע"ב)

מאמר ותשא אשת אדניו את עיניה

(רי) ויהי אחר הדברים האלה וגו': רבי חייא פתח ואמר ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתיקן, כדי שלא ישטה אותו היצר הרע, שהוא מקטרג עליו כל יום ויום, כמו שלמדנו.

ובגין

ריא) ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה, באתר תקיפו, דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה, בגין דכד ב"נ א' אתקף עליה, כדין איהו בסטר גבורה, ו' ואתדבק ביה לאתתקפא, ובגין דההוא יצר הרע ב' תקיף, בעי ב"נ דיהא תקיף מיניה. ריב) ואלין בני נשא דאתקפו עליה, אקרון גבורי כת, לאשתכחא זינא עם זיניה, ואלין אינון מלאכיו דקב"ה, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו ה' מלאכיו, ז' כיוסף, דאקרי צדיק יוגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה. ריג) רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי ו' היא, הא אוקמוה, אחר ו' דא דיצה"ר ח' מקטרג, דאיהו ט' דרגא אחר הדברים. בגין דיוסף יהב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה י' יוסף מסלסל בשעריה, ואתקין גרמיה, וקשיט ליה, כדין אתיהיב דוכתא ליצה"ר לקטרגא, דאמר ומה אבוי דאיהו י"א מתאבל עליה, ויוסף י"ב מקשיט גרמיה, ומסלסל בשעריה, כדין אתגרי ביה דובא וקטריג ליה.

ריד) ויהי אחר הדברים האלה. תא חזי, בזמנא דקב"ה אשגח ב' ביה בעלמא, ז' למידן יתיה, ואשכח חייבין בעלמא, מה כתיב, * ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה, וכדין ואבדתם מהרה, דהא בגין חובין דבני נשא, שמיא וארעא אתעצרו, ולא נהגי נמוסיהון כדקא יאות.

מסורת הוהר

א) (דברים י"א) ח"ב כו: ח"ג קל"ח. רסב: ת"ז תס"ו צו.

חלופי גרסאות א' אחתקף (אה"ל). ב' ואתחקף בה ואתרבק בה בגין (אה"ל). ג' מוסיף איהו תקיף. ד' כיוסף נטר ול"ג דאקרי צדיק (אה"ל). ה' ליג וגבור. ו' הוה. ז' ליג דא (אה"ל). ח' מקטרגא. ט' מוסיף דרגא דיליה (אה"ל). י' ליג יוסף. י"א מצער ומתאבל. י"ב מקסט. י"ג ליג ביה. י"ד למיון.

הסולם

מאמר
ריג) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א, ויהי אחר הדברים האלה מהו פירושו. ואומר, הרי בארוה, מקום זה שהיצר הרע מקטרג שם היא המדרגה שנקרא אחר הדברים, פירוש. המלכות נקראת דברים, שהיא מדרגה אחרונה שבקדושה, ואחריה היצר הרע והקליפות, וע"כ אחר הדברים, הוא היצר הרע. (כנ"ל וירא דף קמ"ו אות תפ"ח).
בגין דיוסף וכו': משום שיוסף נתן לו מקום שיקטרג עליו. כי אמר היצר הרע, ומה אבוי, שהוא מתאבל עליו, ויוסף, הוא מפאר את עצמו ומסלסל בשערו. אז גירה בו הדוב, דהיינו אשת סוטיפר, וקטרג עליו.
ריד) ויהי אחר הדברים האלה: בוא וראה בזמן שהקב"ה משגיח על העולם לדון אותה, ומוצא רשעים בעולם, מה כתוב, ועצר וגו' ואבדתם מהרה וגו'. כי משום עונות בני

ריא) ובגין דאיהו מקטרגא וכו': ומשום שהוא מקטרג עליו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו, ולעלות עליו במקום מוצק, שהיצר הרע לא יוכל להויוו ממקומו, כי צריך להיות גבור ממנו, ולהתחבר במקום הגבורה, משום, כאשר האדם מתגבר עליו, הוא אז בצד הגבורה, ומתדבק, בצד ההוא, כדי להתחזק, ומשום שהיצר הרע הוא גבור, צריך האדם להיות גבור ממנו, ועל כן אלו האנשים המהגברים עליו נקראים גבורי כח, להיותם נמצאים מין עם מינו, משום שנתגברו על גבור כנ"ל, נעשו לבחינת גבורה כמוהו, ואלו הם מלאכיו של הקב"ה, דהיינו הצדיקים, הבאים מצד גבורה הקשה, כדי להתגבר עליו על היצר הרע, ונקראים גבורי כח עושי דברו. ברכו ה' מלאכיו, היינו הצדיקים כמו יוסף, שנקרא צדיק וגבור, ושמר ברית קודש שנרשם בו.
(רס"ו דף קפ"ט ע"ב)

רטו) ותא חזי, אינון דלא נטרו להאי ח קיימא ד דקודשא, גרמי פרישו בין ישראל לאבוהון דבשמיא, בגין דכתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. דהאי איהו ד כמאן דסגיד לאלהא אהרא, דמשקר בהאי את קיימא קדישא.

רטז) וכד ח קיימא קדישא ו אתנטיר בעלמא כדקא יאות, כדין קב"ה יהיב ברכאן לעילא, לאתרקא בעלמא, כד"א, * גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה. גשם נדבות, דא גשם דרעותא, כד אתרעי קב"ה בכנסת ישראל, ז ובעי לארקא לה ח ברכאן, כדין נחלתך ונלאה אתה כוננתה. ריז) נחלתך: ח אינון ישראל, דאינון אחסנתיה דקב"ה, כד"א, ז יעקב חבל נחלתו. ונלאה: דא כנסת ישראל, דאיהי נלאה י בארעא אחרא, דאיהי צחיא למשתי, וכדין איהי נלאה. וכד יא ההוא גשם דרעותא אתיהיב, כדין אתה כוננתה.

ריח) י ועל דא, שמיא וארעא, וכל חיליהון, כלשו קיימא על י קיומא דא, דכתיב ז אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובגין כך, בעי לאזדהרא י בדא, והא אוקמוהו. ובגין כך כתיב, י ויהי יוסף יפה טו תאר ויפה מראה, ובתריה כתיב ח ותשא אשת אדניו את עיניה אל טו יוסף. ריט) י ויהי כדברה י אליו יום יום. רבי אלעזר פתח ואמר, י לשמרך

מסורת הזהר

א) תהלים ס"ח. ב) ב"א קצ"ד ציון ד'. ג) ב"א קצ"ג ציון ג'. ד) (בראשית ל"ט) ח"ב מג. ה) שם. ו) (שם) ח"א קצ. ח"ג ריד. ז"ח ח' טג שס. ז) משלי ו'.

חלופי גרסאות א) מוסיף את קיימא (אה"ל) כ קדישא. ג וגו'; ל"ג וכתוב (אה"ל) ד מאן. ה מוסיף את קיימא. ו אחנטר. ז בעי. ח ברכן. ט אלין. י כארעא ול"ג אחרא (אה"ל) יא איהו. יב וכל. יג קיימא. יד ביה (אה"ל) טו תאר וגו'. טז מוסיף יוסף וגו'. יז אל יוסף.

הסולם

וחשא אשת אדוניו את עיניה

מאמר

שהם נחלת הקב"ה, כמש"א, יעקב חבל נחלתו ונלאה, זו היא כנסת ישראל, שהיא נלאה בארץ נכריה, שהיא צמאה לשתות, ואין לה, ואז היא נלאה, וכאשר ניתנו גשמי רצון, אז אתה כוננתה.

בני אדם נעצרים שמים וארץ, וחוקיהם אינם נוהגים כראוי.

ריח) ועל דא שמיא וכו': ועל כן שמים וארץ וכל צבאם, כולם עומדים על ברית הוה, שכתוב, אם לא בריתי וגו'. ומשום זה צריכים להזהר בזה, וכבר בארוה. ומשום זה כתוב, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, ואח"כ כתוב, ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף, כלומר, כיון שלא נשמר, והיה מפאר את עצמו שהיה מסלסל בשערו כנ"ל, והיה יפה תאר ויפה מראה, ע"כ וחשא אשת אדניו וגו'.

רטו) ותא חזי אינון וכו': ובוא וראה, אלו שאינם שומרים ברית קדש, גורמים פירוד בין ישראל לאביהם שבשמים. כי כתוב, וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. שוה, שאינו שומר ברית, הוא כמשתחוה לאל אחר, שמשקר באות ברית קודש.

רטז) וכד קיימא קדישא וכו': וכשברית קודש נשמר בעולם כראוי, אז הקב"ה נותן ברכות למעלה, שתהיינה מורקות בעולם, כמש"א, גשם נדבות תניף וגו', גשם נדבות, זהו גשמי רצון, בעת שהפך הקביה בכנסת ישראל, וחפץ להריק לה ברכות, אז, נחלתך ונלאה אתה כוננתה, נחלתך הוא ישראל,

(דסויי דף קמ"ט ע"ב)

מאמר ויהי כדברה אליו יום יום

ריט) ויהי כדברה אליו יום יום: ר' אלעזר פתח ואמר, לשמרך מאשת רע וגו'.

אשרי

א מאשת רע וגו', זכאין ואינן צדיקיא, זידעי ארחוי דקב"ה, למיזל בהו, בגין דאינן משתדלי באורייתא יממא ב וליליא, דכל מאן דאשתדל באורייתא יומי ולילי, אחסין תרין עלמין: עלמא י עלאה, ועלמא * ד תתאה. אחסין האי עלמא, אף על גב דלא אתעסק בה בר נש לשמה, ואחסין ההוא עלמא עלאה, כד אתעסק בה ב בר נש לשמה.

רכ) תא חזי, מה כתיב * ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ארך ימים בימינה, מאן דאזיל ו לימינא דאורייתא, ארכא דחין איהו לעלמא דאתי, דזכי תמן ליקרא דאורייתא, דאיהו יקרא וכתרא, לאתעטרא על כלא, דכתרא דאורייתא בההוא עלמא איהו. בשמאלה עשר וכבוד, בהאי עלמא, דאף על גב דלא אתעסק בה לשמה, זכי בהאי עלמא בעותרא ב ויקרא.

רכא) דהא רבי חייא, ב) כד אתא מהתם, ב לארעא דישראל י קרא באורייתא. עד דהו אנפוי נהירין כשמשא, וכד הו קיימין קמיה כל אינן דלעאן באורייתא, הוה אמר, דא אשתדל יא באורייתא לשמה, ודא לא אשתדל י לשמה, והוה צרי על ההוא דאתעסק לשמה, דליהוי הכי תדיר, ויזכי לעלמא דאתי, וצרי על ההוא י דלא אתעסק בה לשמה, דייתי לאתעסקא בה לשמה, ויזכי לחיי עלמא.

רכב) יומא חד, חמא חד י תלמיד, דהוה לעי באורייתא, ואנפוי טו מוריקן, אמר ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא, אחיד ליה לקמיה, ואמשיך טז עליה במלין דאורייתא, עד דאתיישב רוחיה בגויה, מן ההוא יומא ולהלאה,

דרך אמת

ה) כשכח מבבל,

מסורת הוהר

א) לעיל דף ל"ה ציון ג'.

חלוסי גרסאות א מאשה זרה. ב ולילי. ג דלעלא. ד עלא. ה דלחחא. ו ל"ג כ"ג. ז לימינה. ח אורכא. ט וביקרא. ט מוסיף כד סליק לארעא. י חרש (אה"ל). יא מוסיף בה באורייתא. יב מוסיף בה לשמה. יג דאתעסק (אתעסקן) בה שלא לשמה. יד תלמידא. טו מריקן; מריקין (אה"ל). טז ליה; לביה.

מאמר

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

שאף על פי שלא עסק בה לשמה, זוכה בעולם הזה בעושר וכבוד.

רכא) דהא רבי חייא וכו': כי ר"ח כשבא משם מבבל לארץ ישראל, קרא בתורה עד שפניו היו מאירים כשמש, וכשהיו עומדים לפניו כל אלו שלמדו תורה, היה אמר זה עסק בתורה לשמה, וזה לא עסק בה לשמה. והיה מתפלל על אותו שעסק בה לשמה, שיהיה כן תמיד, ויזכה לעולם הבא. והתפלל על אותו שלא עסק בה לשמה, שיבא לעסוק בה לשמה, ויזכה לחיי עולם.

רכב) יומא חד חמא וכו': יום אחד, ראה תלמיד אחד, שהיה לומד תורה ופניו מוריקים, אמר, ודאי, מהרהר בחטא הוא, זה החזיק אותו לפניו, והמשיך עליו בדברי תורה, עד שגתישב רוחו בו. מיום ההוא ולהלאה

אשרי הם הצדיקים היודעים דרכיו של הקב"ה, ללכת בהם, משום שהם עוסקים בתורה יום ולילה, שכל מי שמשתדל בתורה ימים ולילות נוחל שני עולמים: עולם העליון ועולם התחתון. נוחל עולם הזה אע"פ שלא עסק בתורה לשמה, ונוחל עולם העליון בעת שעסק בה לשמה.

רכ) תא חזי מה וכו': בוא וראה מה כתוב, ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים בימינה, היינו מי שהולך בימין התורה, דהיינו שעוסק בה לשמה יש לו אריכת ימים לעולם הבא, שהוא זוכה שם לכבוד התורה, שהוא כבוד וכתר להתעטר על כל, כי כתר התורה רק בעולם הבא הוא. בשמאלה עשר וכבוד, היינו בעולם הזה,

(דפוסי דף קפ"ט ע"ב י) דף ק"ז ע"א)

שוי על רוחיה, דלא ירדוף בחר א^ה אינון הרהורין בישינ, וישתדל באורייתא לשמה.

רכג) אמר רבי יוסי, י כד חמי ב"ג דהרהורין בישינ אתיין לגביה, יתעסק באורייתא, וכדין יתעברון מניה. אמר רבי אלעזר, כד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש, יהא משיך ליה לגבי אורייתא, י ויתפרש מניה.

רכד) תא חזי, דהא תנינן, דכד האי סטרא בישא, קיימא י קמיה י דקב"ה, לאסטאה על עלמא, בגין עובדין בישינ. קב"ה חס על עלמא, ויהיב עיטא לבני נשא, לאשתוכא מניה, ולא יכיל לשלטאה עליהון, ולא על עובדיהון, ומאי איהו עיטא, לאשתדלא באורייתא, וואשתזבו מניה, מנלן, דכתיב " כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר, י מה כתיב בתריה י לשמרך י מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

רכה) ודא הוא סטרא ט מסאבא, י סטרא אחרא, יא דאיהי קיימא תדיר י קמיה קב"ה, לאסטאה על חוביהון דבני נשא, וקיימא תדיר י לאסטאה לתתא לבני נשא. קיימא תדיר לעילא, בגין לאדכרא י חוביהון דבני נשא, ולאסטאה לון על טו עובדיהון, טו ובגין י דאתיהיבו ברשותיה, כמה דעכד ליה לאיוב.

רכו) וכן קיימא יח עלייהו לאסטאה, ולאדכרא חוביהון, בכל מה דעכדו, באינון זמנין דקב"ה קיימא עלייהו בדינא, כדין קאים לאסטאה לון, ולאדכרא

מסורת הזהר

א) (משלי ו') ח"א רסד. ח"ב קסו: קסו. ח"ג קנג. רטו: רמו: רפ: ת"ז תכ"א נה. תכ"ב סז: תמ"ד פכ: ת"ע קכו. ב) לעיל דף ס"ד ציון ז'.

חלוסי גרסאות א הנהו. ב מוסיף כד הוה. ג וחתפרש. ד קמיה. ה קב"ה. ו ואשתוכא. ז וכתיב. ח מאשה זרה וגו'. ט אחרא מסאבא. י ליג סטרא אחרא. יא דקיימא ול"ג דאיהי. יכ קמיה. יכ לתתא לאסטאה. יד חוביהו: חוביהון. טו עובדיהון. טז בגין. יז דיתיהיבו. יח מוסיף עלייהו ישראל; דישראל (אה"ל).

מאמר הסולם ויהי כדברה אל יוסף

וגו', ומה כתוב אחריו, לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה. הרי שהחורה משמרת מטני יצר הרע.

רכה) ודא הוא כטרא וכו': וזה הוא צד הטומאה, צד האחר, שהוא עומד תמיד לפני הקב"ה להסתיין על עונותיהם של בני אדם, ועומד תמיד להשטות למטה את בני אדם. ומפרש, הוא עומד למעלה, כדי להזכיר עונות בני אדם ולהשטין עליהם על מעשיהם, משום שנתנו ברשותו כמו שעשה לאיוב. שאמר הקב"ה אל השטן הגו בידך. (איוב ב').

רכו) וכן קיימא עלייהו וכו': וכן עומד עליהם, להסתיין ולהזכיר עונותיהם בכל מה שעשו, באלו הזמנים שהקב"ה נמצא עליהם בדין. דהיינו כראש השנה ויום הכפורים. אז הוא עומד

ולהלאה, שם על רוחו, שלא ירדוף עוד אחר הרהורים רעים, ויעסוק בתורה לשמה.

רכג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כשאדם רואה, שהרהורים רעים באים אליו יעסוק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר ר' אלעזר, כשאותו צד הרע בא לפתות את האדם, ימשיך אותו אל התורה, ויסרד ממנו.

רכד) תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי למדנו, כאשר צד הרע הזה, עומד לפני הקב"ה להשטין על העולם, על מעשים רעים שעשו, הקב"ה מרחם על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, שלא יוכל לשלוט עליהם, ולא על מעשיהם. ומהו העצה. הוא להשתדל בתורה, וינצל ממנו, ושואל, מאין לנו זה, ומשיבו, שכתוב כי נר מצוה ותורה אור (דמו"י דף ק"ז ע"א)

חוביהוֹן, וקב"ה חס עֲלֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, ויהב לון עֵיטָא לֵאשְׁתּוּבָא מְנִיה, ובמה בשופר ביומא דראש השנה, ^א וביומא דכפורי בשעיר המשתלח, דיהבין ליה, בגין לֵאשְׁפָרְשָׁא מְנִייהוּ, ולאשתדלָא בהווא חוֹלְקִיה, והא אוקמוה.

רכז) תא חזי, מה כתיב, * רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו. ^ב וברזא דמהימנותא מה כתיב ^ב דרכיה דרכי ^ג נועם וכל נתיבותיה שלום. ואלין אינון ארחין ושבילין דאורייתא, וכלָא חד, האי שלום, והאי מות, וכלא ^ד הפוכן דא מן דא.

רכח) זכאה חולקהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דאינון מתדבקין ביה בקב"ה כדקא חזי, ויהיב לון עֵיטָא לֵאשְׁתּוּבָא מְכַל סטרין אחרנין דעלמא, בגין דאינון עמא קדישא לאחסנתיה וחולקיה, ועל דא יהיב לון עֵיטָא בכלָא. ^ה זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רכט) ת"ח, כד האי סטרא בישא, נחת ושאת בעלמא, וחמי עובדין דבני נשא, דאינון כלהו ^ו סטאין ארחייהו בעלמא, סליק לעילָא, ואסטין ^ז לון, ואלמלא דקב"ה חייס על עובדי ידוי, לא ישתארוֹן בעלמא.

רל) מה כתיב ^ח ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה: * ^ה דסלקא וסאטי בכל יומא ויומא, ואמר קמי קב"ה, כמה בישין, כמה דלטורין, בגין לשיצאה בני עלמא.

רלא) מה כתיב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע

מסורת זוהר

א) ב"א שכ"ח ציון ב'. ב) (משלי ג') ח"א קצו. קצט. ח"ב לא. נו: ח"ג לה. קעו. תק"ח ק"ג טג שמג. ג) לעיל דף ס"ד ציון ו.

חלופי גרסאות ^א וביום הכפורים. ^ב ברזא. ^ג נועם וגוי. ^ד הפיכן. ^ה זכאה חולקהוֹן. ^ו סטאין. ^ז להו. ^ח דסאטי וסלקא.

מאמר	הסורם	ויהי כדברה אל יוסף
עומד להסטין עליהם ולהזכיר עונותיהם, והקב"ה מרחם על ישראל, ונותן להם עצה להנצל ממנו. ובמה. בשופר, ביום ראש השנה. וביום הכפורים, בשעיר המשתלח שנותנים לו, כדי שיפרוש מהם ויעסוק באותו חלק שנתנו לו, וכבר בארוה.	אחרים שבעולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל דבר ודבר. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.	אחרים שבעולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל דבר ודבר. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.
רכז) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, רגליה יורדות מות וגוי. ובסוד האמונה, מה כתוב דרכיה דרכי נועם וגוי. ואלו הם ארחות ושבילים של התורה, וכולם אחד. כלומר, כל הדרכים הן של הטומאה והן של הקדושה הם אחד: זה שלום, וזה מות, ולגמרי, הם בהפכיות זה מזה. שכל דרך ודרך של הטומאה, הוא בהפכיות מן הדרך שכנגדו בקדושה.	רכט) ת"ח כד האי וכו': בוא וראה, כשצד הרע הזה, יורד ומשוטט בעולם, ורואה מעשי בני אדם, שכולם הטו דרכיהם בעולם, עולה למעלה ומשטין עליהם, ואלמלא שהקב"ה מרחם על מעשי ידיו, לא היו נשארים בעולם.	רכט) ת"ח כד האי וכו': בוא וראה, כשצד הרע הזה, יורד ומשוטט בעולם, ורואה מעשי בני אדם, שכולם הטו דרכיהם בעולם, עולה למעלה ומשטין עליהם, ואלמלא שהקב"ה מרחם על מעשי ידיו, לא היו נשארים בעולם.
רכח) זכאה חולקהוֹן וכו': אשרי חלקם של ישראל, ונותן להם עצה להנצל מכל צדדים (דטו"י דף ק"צ ע"א * דף ק"צ ע"ב)	רל) מה כתיב, ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה היינו צד הרע, שעולה ומסטין בכל יום ויום, ואומר לפני הקב"ה, כי יוסף רומז על הקב"ה כמה רעות, כמה רכילות, כדי ללכות בני העולם.	רל) מה כתיב, ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה היינו צד הרע, שעולה ומסטין בכל יום ויום, ואומר לפני הקב"ה, כי יוסף רומז על הקב"ה כמה רעות, כמה רכילות, כדי ללכות בני העולם.
	רלא) מה כתיב, ולא וגוי: מה כתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה	רלא) מה כתיב, ולא וגוי: מה כתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה

אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה. בגין לנסבא שלטנו, שלטאה על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיהיב ליה רשו. רלב) ד"א לשכב אצלה: כד"א * ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה: למיהב לה רבו, וברכאן, וסייעתא, ה דאלמלא סיועא ב הוה ליה מעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד, אבל בגין דקב"ה חייס על עלמא, אשתאר עלמא בקיומיה.

רלג) ר' אבא אמר, כלא איהו ארחא ל חדא, אבל יצה"ר, הוא דקא אזיל ומפתי לון לבני נשא, בגין לאסטאה ארחיהו, ולא תדבקא בהו, בכל יומא יומא, ובכל עידן ועידן, סטי ליה לב"נ, מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה, מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

רלד) זכאה ו איהו, מאן דעביד ונטיר ארחוי ז ושבילוי, ס בגין דלא יתדבק ביה, היינו דכתיב ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה, ס כמה דאיהו אמרת ליה בכל יומא, דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי ליה לב"נ, בכל יומא, לשכב אצלה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה. רלה) תא חזי, כד ב"נ אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב

מסורת הזהר

(א) ויקרא ט"ו.

חלוסי גרסאות ה ואלמלא. כ דהוה. ג ליה. ד דא; חד ארחא (אה"ל). ס ערן וערן. ו מאי עבד נטיר; מאן דאיהו עבד. ז מוסיף ושבילוי דקב"ה. ח ולא ול"ג בגין (אה"ל). ט במה.

מאמר הסולם ויהי כדברה אל יוסף

עמה, ולא שמע אליה, משום שהקב"ה מרחם על העולם. לשכב אצלה, שואל, מהו לשכב אצלה, ומשיב כדי שתקבל ממשלה למשול על העולם, וממשלה אינה מושלת, עד שניתן לה רשות.

פירוש. לשכב אצלה, פירושו זווג. ומתמיה, היתכן שהקדושה תזווג עם הטמאה, ועל זה משיב, כי שפע קבלת הכח מן הקב"ה, שצד הרע מקבל כדי להעניש, נבחן כמו זווג, כי אין שפע נמשך רק ע"י זווג. וע"כ כתוב לשכב אצלה, כלומר, להשפיע לה שפע הממשלה.

רלב) ד"א לשכב וכו': פירוש אחר על הכתוב לשכב אצלה, הוא כמו שאתה אומר, ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה, היינו, לתת לה ממשלה וברכות ועזרה, כי אלמלא העזרה שהיה לה מלמעלה, לא נשאר בעולם אפילו אדם אחד. אבל משום שהקב"ה מרחם על העולם, ונותן עזרה לעולם ע"י הס"א, דהיינו, בשעה שהס"א מושלת בעולם, נשאר העולם על קיומו.

הפרש מפירוש הזה לפירוש הקודם. הוא, כי בפירוש הקודם, אומר שענין לשכב (וטויי דף קיז ע"ב)

אצלה, הוא השפעת שפע הממשלה ונתינת רשות לס"א להעניש. ופירוש הזה אומר, שלשכב אצלה סובב על שפע הנהגת העולם שניתנה לס"א בזמן שהיא מושלת בעולם. כדי שהעולם יתקיים, שז"ס ואיש אשר ישכב עם טמאה.

רלג) ר' אבא אמר וכו': ר"א, הכל הוא ענין אחד, דהיינו ב' הפירושים ונ"ל, אבל היצה"ר, הוא שהולך ומפתה בני אדם, כדי להטות דרכם ולהתדבק בהם, ובכל יום ויום ובכל עת ועת, מטה בני אדם מדרך האמת, כדי לדחוקם מדרך החיים, ולהמשיכם לגיהנם.

רלד) זכאה איהו מאן וכו': אשרי הוא, מי שעושה מעשים טובים, ושומר דרכיו ושבילוי כדי שלא יתדבק בו ביצר הרע, היינו דכתיב, ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה, שלא שמע מה שהיא אמרה לו בכל יום ויום, כי רוח הטמאה שהוא יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום ויום. לשכב אצלה, תוך הגיהנם, ולהיות נידון שם להיות עמה.

רלה) תא חזי כד וכו': בוא וראה, כשאדם מתדבק בצד ההוא, נמשך אחרת,

ונטמא

עמה בהאי עלמא, ^ה ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו, ^ב כדכתיב, * צא תאמר ל' לו, צואה ממש, וביה אתדן מאן דאסטי ארחוי ^ז מן אורייתא, וביה אתדנו אינון חייבין דעלמא, דלית לון מהימנותא ^י בקב"ה.

רלז) מה כתיב ^ב ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה: יומא דיצה"ר שלטא בעלמא, ונחתא לאסטאה לבני נשא. אימתי, יומא ^ו דאתי בר נש לאתבא בתיובתא על חובוי, או לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי ^ז דאורייתא, ^ח וכדין בההוא זמנא נחתא, ^ט בגין לאסטאה לבני עלמא.

רלז) ויבא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי ^ז דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא, וכיון ^ה דעבידתא דב"ג בהאי עלמא, הוא עבידתא דקב"ה, בעי ליה לב"ג, למהוי תקיפא ^י כאריא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא ^ז אחרא, ולא יכיל למפתי ליה, מה כתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא כדקא יאות.

רלח) מאי אורחיה ^ז דיצר הרע. כיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה, ולאגחא ביה קרבא, מיד, ^ב ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי. ותתפשהו בבגדו, בגין דכד שליט יצה"ר עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבשווי, ^{טו} מסלסל ^{טז} בשעריה, הה"ד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי: אתדבק עמי.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ל') ח"ב רנב. רסה: ח"ג רלח. (ב) (כראשית ל"ט) ח"א רכב. (ג) (שם) ח"ב מט. ר"ל: ח"ג ריג: ריד.

חלופי גרסאות ^ה ובעלמא וליג ואסתאב עמה. ^ז כריא. ^ג מוסיף לו לו. ^ד מאורייתא וליג מן. ^ה מוסיף ביה בקב"ה. ^ו דב"ג אחי. ^ז אורייתא. ^ח כדין. ^ט ליג בגין. ^י אורייתא. ^{יא} דעובדתא. ^{יב} כאריה. ^{יג} דא. ^{יד} ליג דיצר הרע. ^{טו} מוסיף מסלסל ליה. ^{טז} בשערוי.

מאמר	הסולם	מאמר
ונטמא עמה בעולם הזה, ונטמא עמה בעולם האחר.	רלז) ויבא הביתה לעשות מלאכתו: כדי לעסוק בחורה ולעשות מצות התורה, שהוא מלאכתו של האדם בעולם הזה. וכיון שמלאכתו של האדם בעולם הזה, הוא מלאכתו של הקב"ה, דהיינו העסק בחורה ומצות, צריך האדם להיות גבור כארי בכל צדדיו, כדי שלא ישלוט עליו הס"א, ולא יוכל לפתותו. מה כתיב, ואין איש: היינו, אין איש שיקום לפני היצה"ר, ויעשה עמו מלחמה כראוי.	תא חזי האי וכו': בוא וראה, צד הטומאה הזה הוא מנוול, הוא טנופת, כמו שכתוב צא תאמר לו, צואה ממש. וכו, בצואה זו, נידון, פי שמטה דרכיו מן התורה, וכו נידונו אלו רשעי עולם שאין להם אמונה בהקב"ה.
רלז) מה כתיב, ויהי כהיום הזה ויבא ונוי: ויהי כהיום הזה, היינו היום שיצה"ר שולט בעולם, ויורד להשטות בני אדם, ושואל מתי זה, ומשיב, זהו היום שאדם בא לשוב בתשובה על עונותיו, או שבא לעסוק בחורה ולעשות מצות התורה, ואז באותו זמן יורד יצר הרע כדי להשטות בני העולם, ולמנוע אותם מחשובה מעסק התורה, ומעשיית המצות.	רלח) מאי אורחיה דיצר הרע וכו': מהו דרכו של יצר הרע, כיון שרואה שאין איש עומד לנגדו, ולערוך עמו מלחמה, ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, ותתפשהו בבגדו, כי כשהיצר הרע שולט על האדם, ראשית מעשיו הוא מתקן ומסאר את בגדיו	(דטו"י דף ק"צ ע"ב)

רלט) מאן דאיהו זכאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא, מה כתיב, ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי.

רמ) אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא, למחמי ליצר הרע, כחד טורא רברבא, ויתמהון, ויימרון איך יכילנא לאכפיא, ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא, למחמי ליה ליצר הרע, דקיק כחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון, היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא ו כדא דקיק, אלין יבכו, ואלין יבכו, וקב"ה יבער ליה מעלמא, ויכוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון, כד"א, אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

רמא) * ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. ר' יהודה פתח הישאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביער, ת"ח כמה אית לון לבני נשא, לאשגחא בפולחנא דקב"ה, דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקב"ה, דחלתיה ואימתיה הוא על כלא.

רמב) דהא כד ברא קב"ה עלמא, ענד כל בריין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה כדקא חזי ליה, ולבחר ברא ליה לבר נש, בדיוקנא עלאה, ושלטיה על כלהו, בדיוקנא דא, דכל זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתכלין בדיוקנא עלאה דבר נש, כדין כלהו

מסורת הזהר

(א) ב"ב רכ"ח ציון ה'. (ב) בראשית מ'. (ג) עמוס ג'.

חלופי גרסאות א' מוסיף ואגח ביה קרבא ויערוק. ב מנה. ג מוסיף למחמי ליה. ד מוסיף רברבא עלאה. ה היר. ו דקיק כדא. ז מן עלמא. ח משקה וגו'. ט לו וגו'. י ל"ג הוא. יא ל"ג ליה.

ויהי כדברא אל יוסף

הכולם

מאמר

צדיקים וישמחו. כמש"א. אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

מאמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה

רמא) ויהי אחר הדברים וגו': ר' יהודה פתח הישאג אריה ביער וטרף אין לו וגו'. הישאג אריה ביער, בוא וראה כמה יש לבני אדם להשגיח בעבודת הקב"ה. כי כל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקב"ה, פחדו ואימתו מוטל על כל.

רמב) דהא כד ברא וכו': כי כשברא הקב"ה את העולם, עשה כל בריות העולם, כל אחד ואחד בצורתו כראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בצורה עליונה, והמשילו בכח צורה זו על כל הכריות, וכל זמן שהאדם עומד בעולם, כל הכריות, כשגושאים ראשם ומסתכלים בצורה העליונה של האדם, כולם

מפחדים

כנדיה, מסלסל בשערו, זהו שכתוב ותתפשהו בכגדו לאמר, שככה עמי, התדבק עמי.

רלט) מאן דאיהו זכאה וכו': מי שהוא צדיק, מתגבר כנגדו ועושה עמו מלחמה, מה כתוב, ויעזוב כגדו בידה וינס ויצא החוצה, יעזוב אותו ויחגבר לנגדו, וינס מפניו, כדי להנצל ממנו שלא ישלוט עליו.

רמ) אמר רבי יצחק וכו': עתידים הצדיקים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע,

כהר גבוה, ויתמהו ויאמרו, איך יכולנו לכבוש הר גבוה עליון הזה. ועתידים הרשעים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע, דק כחוט השערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הדק כזה, הללו בוכים והללו בוכים, והקב"ה יבער אותו מן העולם, וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלוט עוד בעולם, ויראו

(רס"ו דף ק"צ ע"ב * דף ק"צא ע"א)

דחלין זועין מקמיה, כד"א * ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית א הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מלי, כד מסתכלן וחמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

רמג) אמר ר' אלעזר, אע"ג דנשמתא לאו ביה, צדיקא לא משתניין, מכמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא, וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה, וכדין ג חיות ברא, דעופא דשמיא, יכלין לשלטא עליה, בגין דאתחלף ס ליה ו האי דיוקנא ד קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

רמד) ות"ח, קב"ה אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין דאתרייהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני ס דיוקניה, כד אפילו ליה בגובא ס דאריותא, ו בגין כך אשתויב. א"ר חזקיה, אי הכי, הא כתיב ג אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא ולא חבלוני, משמע דבגין יא מלאכא דאסגר לפומייהו, לא אתחבל.

רמה) א"ל, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה, ובגין כך, אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא י מתחקקן ביה, ואיהו אתקיף י דיוקני בי, ולא יכילו לשלטא ביה, וסגר פומייהו, וע"ד שלח מלאכיה ודאי.

מסורת הזהר

(א) הקסה"ז דף ק"פ ציון א' (ב) דניאל ו'.

חלופי גרסאות א הארץ וגו'. ב מוסיף דיוקנא עלאה. ג חיות (אה"ל) ד ועופי. ס פון. ו הוא. ז ליג פן קדישא עד דבר נש. ח מוסיף רעמיה ודיוקניה (אה"ל). ט דאריותא. י מוסיף בגין דאתחלף וראתקף) כאריה ובג"כ (רמ"ק ואה"ל). יא דמלאכא סגר פום אריותא. יב משחכין; משחכין (אה"ל). יג דיוקניה.

מאמר	הסולם	חסאי משקה מלך מצרים והאופה
מפחדים אז ורועדים מפניו, כמש"א ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'. והדברים נאמרים. רק כשמסתכלים ורואים בו צורה הזו. והנשמה נמצאת בו.	לשורשם, כמו שהיו מטרם החטא וצעה"ר. ובכדי שימצא רצונו בכל מעשי העולם. פירוש, של ירי העונשים, מתתקנים כל מעשי העולם, ואפילו הרחוקים ביותר.	דניאל לא אשתני וכו': דניאל, לא נשתנה צורתו כשהפילוהו בבור האריות, ומשום זה נצל. אמר ר' חזקיה, אם כן, הרי כתוב, אלקי שלח מלאכיה וגו', נשמע, שמשום שהמלאך סגר את פיהם לא נחבל, ולא משום צורתו הקדושה.
רמג) אמר ר' אלעזר: אר"א, אע"פ שאין בו הנשמה, הצדיקים, אין צורתם משתנה ממה שהיו בתחילה. וכשהאדם אינו הולך בדרכי התורה, נחלפת לו צורה הקדושה הזו, ואז, חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו, כי משום שנחלפה צורתו הקדושה, נחלפה והלכה ממנו צורת אדם, וקבל צורת שאר בעלי החי, וע"כ אין הבריות מפחדים עוד ממנו ויכולים למשול עליו.	רמה) א"ל בגין דא וכו': אמר לו, משום זה לא נחבל, כי אותו הצורה הקדושה של אדם צדיק, הוא מלאך ממש, שסגר פה האריות, וקשרם, לשמרו שלא יחבלו בו, ומשום זה אמר דניאל, אלקי שלח מלאכיה, היינו אותו המלאך, שכל צורות העולם נחקקות בו, והוא הגביר את צורתו בי, ולא יכלו האריות למשול	
רמד) ות"ח קב"ה אחלף וכו': ובוא וראה, הקב"ה מחליף המעשים למעלה ולמטה, דהיינו שמחליף צורה הקדושה שלמעלה ודמות אדם שלמטה כנ"ל, כדי להחזיר הדברים (דטוי' דף קצ"א ע"א)		

רמו) והאי מלאכא, ה' ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב * ידין בגוים מלא גויות, איהו דלא * אשתני קמיה כל דיוקנין דעלמא, ועל דא מבעי ליה לב"נ. לאסתמרא ארחוי ושבילוי, בגין דלא יחטא * קמיה ד דמאריה, ויתקיים בדיוקנא דאדם.

רמו) ת"ח, יחזקאל נטר פומיה ממאכלי דאיסורי, דכתיב * ולא בא בפי בשר פגול, זכה ואקרי בן אדם. דניאל מה כתיב ביה, * וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג * המלך וביין משתיו, זכה הוא, ואתקיים בדיוקניה ו דאדם, בגין דכל מלין דעלמא, כלהו דחלין מקמי דיוקנא דאדם, דאיהו שליטא על כלהו, ואיהו מלכא על כלא.

רמח) א"ר יוסי, בגין דא, אצטריך ליה לב"נ, * לאסתמרא מחובוי, * ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועם כל דא, בעי ליה לב"נ, למבדק בחובוי, * בכל יומא ויומא, דהא כד ב"נ קאים * מערסיה, תרין סהדין קיימין * קמיה, ואזלי בהדיה, * כל יומא.

רמט) * בעי בר נש למיקם, * אינון סהדי * אמרין ליה, בשעתא דאפתח עינוי, * עיניך לנכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך. קם ואתקין רגלוי למהך, אינון סהדין אמרין ליה, * פלס מעגל רגלך וגוי. ועל דא כד אזיל ב"נ, בכל יומא, בעי ליה לאסתמרא מחובוי.

רנ) בכל יומא ויומא, כד אתי ליליא, בעי לאסתכלא, ולמבדק, בכל מה

מסורת הזהר

א) ב"ב י"א ציון א'. ב) יחזקאל ד'. ג) (דניאל א') ח"ב קכה : ד) (משלי ד') ח"ג קעה : ה) (שם) ח"ג קעה : רצב.

חלופי גרסאות א' ל"ג ההוא. ב' אשתניו. ג' קמי. ד' מאריה. ה' המלך וגוי. ו' מוסיף דאדם דכתיב ואע"פ על פני ויאמר אלי הכן בן אדם. ז' לאסתמרא. ח' דלא. ט' כל. י' מן ערסיה. יא' עמיה (אה"ל) יב' בכל (אה"ל). יג' מוסיף כל יומא בעי (אה"ל) יד' מוסיף לקבליהון אינון. טו' אמרי.

מאמר
למשול ביי, וסגר את פיהם. וע"כ ודאי, ששלח מלאכו.

רמו) והאי מלאכא. ההוא וכו': ומלאך הזה. הוא אותו, שכל הצורות נחקקות בו, שה"ס הנוקבא. שנקראת מלאך, שממנה כל הצורות שבעולם, שכתוב ידין בגוים מלא גויות. שצורתיהם של כל הגויות לפניו, כי כל הצורות שבעולם אינון משתנות לפניו. וע"כ צריך האדם לשמור דרכיו ושביליו כדי שלא יחטא לפני רבונו ויתקיים בצורת אדם.

רמו) ת"ח יחזקאל וכו': בוא וראה. יחזקאל שמר את פיו ממאכלות אסורות. שכחוב, ולא בא בפי פגול, זכה ונקרא משום זה בן אדם. דניאל מה כתוב בו, וישם דניאל על לבו, אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו. ע"כ זכה הוא ונתקיים בצורת

(דמויי קצ"א ע"א)

הסולם

חטאו משקה מלך מצרים והאפה אדם. כי כל דברי העולם, כולם מפחדים מפני צורת אדם, שהוא מושל על כולם והוא מלך על כולם.

רמח) א"ר יוסי וכו': אר"י, משום זה צריך האדם להשמר מעונותיו, ולא יטה ימין ושמאל. ועם כל זה, אע"פ שומר את עצמו, צריך האדם לבדוק את עצמו מעונותיו בכל יום ויום. כי כשהאדם קם ממטתו, שני עדים עומדים לפניו, והולכים עמו כל היום.

רמט) בעי בר נש וכו': רוצה האדם לקום, אלו העדים אומרים לו, בשעה שפחה עינוי. עיניך לנכח יביטו וגוי. קם והכין את רגליו ללכת. אלו העדים אומרים לו, פלס מעגל רגלך וגוי. וע"כ כשהאדם הולך, צריך בכל היום להשמר מעונותיו.

רנ) בכל יומא ויומא וכו': בכל יום ויום כשבא הלילה, צריך להסתכל ולבדוק

בכל

דעבד כל ההוא יומא, בגין דייטוב מנייהו, ^ה ויסתכל בהו תדיר, בגין דייטוב קמי מאריה, כד"א * וחטאתי נגדי תמיד, בגין דייטוב מנייהו. רנא) ות"ח, בזמנא דהו ישראל בארעא קדישא, לא אשתכח בידייהו חובא, כמה ^ב דאוקמוה, בגין דאינון קרבנין, דהו מקרבין בכל יומא, * הו מכפרי עלייהו. השתא דאתגלון ישראל מארעא, ולית מאן דמכפר עלייהו, אורייתא ^ב היא מכפרא עלייהו, ועובדין דכשרן, בגין דשכינתא עמהון ^ד בגלותא, ומאן ^ה דאיהו לא מסתכל בארחוי דקב"ה, ^ו גרים לשכינתא לאתכפיא בגו עפרא, כד"א ^ב ישפילנה ^ז ישפילה עד ארץ וגו'.

רנב) א"ר יצחק, ^ח וכן מאן דאשתדל באורייתא, ובעובדין דכשרן, גרים לה לכנ"י, לארמא רישא בגו גלותא. זכאה חולקיהון, דאינון ^ט דמשתדלי באורייתא יממא ולילי.

רנג) ת"ח, גלגל קב"ה גלגלין בעלמא, בגין לארמא רישא דצדיקייא, דהא בגין דירים יוסף רישיה בעלמא, על דאשתכח זכאה קמיה, ארגיו רבונא על ^י עבדוי, כד"א חטאו משקה מלך מצרים והאופה ^י לאדוניהם למלך מצרים, וכלא בגין לארמא רישא דיוסף זכאה. ות"ח, על ידא דחלמא, אתכפייא ^י מעם אחוי, ועל ידא דחלמא ^ב אתרבי על אחוי, ואתרבי על כל עלמא. רנד) ^ב ויחלמו חלום שניהם איש חלומו בליה ^ב אחד איש כפתרון וגו', ת"ח, דהא אתמר דכל חלמין אזלין ^ב בתר ^ה פומא, יוסף כד פשר להו חלמא, אמאי פשר להאי ^{טו} פישרא טבא, ולהאי ^{טו} פישרא בישא. אלא, אינון חלמין

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) נהגל, ^ב אחר פתרון הפס. א) נח ק"י ציון ד', ^ב ישעיה כ"ו. ג) בראשית מ'. חלופי גרסאות א) וישתדל (אה"ל). ב) מוסיף דאוקמוה בכמה דוכתי. ג) איהו, ד מוסיף בגלותא ואחר, ה דלא וליג דאיהו; דאנהו, ו מוסיף גרים לה. ז מוסיף ישפילה ישפילנא (אה"ל). ח וכו'. ט דמשתדלין. י עבדויה (אה"ל). יא לאדוניהם וגו'. יב מן. יג אחר וגו'. יד פשרא דפומא. טו פשרא. טז פשרא.

מאמר

הסולם

בכל מה שעשה כל אותו היום, כדי שישוב בתשובה עליהם. ויסתכל בהם תמיד, כדי שישוב לפני רבונו, כמש"א, וחטאתי נגדי תמיד, כדי שישוב עליהם.

רנא) ות"ח בזמנא וכו': ובוא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדש, לא היה נמצא בידיהם עון, כמו שבארוה, משום שאלו הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום, היו מכפרים עליהם, עתה שנגלו ישראל מן הארץ, ואין מי שיכפר עליהם, התורה היא מכפרת עליהם, והמעשים טובים, משום שהשכינה עמהם בגלות, ומי שאינו מסתכל בדרכיו של הקב"ה, גורם לשכינה להשתוחח עד עפר כמש"א, ישפילנה ישפילה עד ארץ.

רנב) א"ר יצחק וכו': אריי, וכן מי שמתדל בתורה ובמעשים טובים גורם לכנסת ישראל שהיא השכינה, להרים ראשה תוך (דפווי דף קצ"א ע"א * דף קצ"א ע"ב)

הגלות. אשרי חלקם של המשתדלים בתורה יום ולילה.

רנג) ת"ח גלגל וכו': בוא וראה גלגל הקב"ה גלגולים בעולם כדי להרים ראשם של הצדיקים, כי כדי שירים יוסף ראשו בעולם על שהיה צדיק לפניו, הרגיו את האדון על עבדיו, כמש"א, חטאו משקה מלך מצרים והאופה לאדוניהם למלך מצרים. והכל היה כדי להרים ראש של יוסף הצדיק, ובוא וראה, על ידי החלום נשפל מאחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו, והתגדל על כל העולם. דהיינו ע"י חלום פרעה.

רנד) ויחלמו חלום שניהם וגו': בוא וראה, כי למדנו, שכל החלומות הולכים אחר הפה, ושואל לפייה, יוסף כשפתר להם החלום, לפה פתר לזה פתרון טוב ולזה פתרון רע, לפה לא פתר לשניהם פתרון טוב. ומשיב, אלא אלו

עליה דיוסף הוה, ובגין דידע מלה על^א עקרא ושרשא דילה, י בגין כך פשר חלמא להו כמה דאצטריך. לכך חד וחד פשר י להון י פישרא, לאהדרא מלה על אתריה.

רנה) מה כתיב * ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהים פתרונים ספרו נא לי, מאי טעמא, בגין דהכי מבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא י פישרא לקב"ה, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא י פישרא.
 רנו) ת"ח, הא אתמר, דדרגא י דחלמא י לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיחאה, בגין דהא מאתר דנבואה שריא, עד האי דרגא דחלמא, י שיתא דרגין אינון, וסלקא י פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, י ופישרא קיימא עליהו, י ופישרא קיימא י בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה, דכתיב הלא לאלהים פתרונים, הלא לאלהים ודאי.
 רנז) תא חזי מה כתיב י ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף י וגו'. רבי אלעזר פתח י ואמר, י ויהי בעברם ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. (ה) הכא אית לאסתכלא, והאי קרא י תוהא איהו, ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה י קיימא, והא י ברשותיה דקב"ה איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א. שם. ב) חלמא-נבואה: ויצא כ"ו ציון א'.
 (ג) (בראשית מ' ח"א קצב. ח"ג רלה. ד) מלכים ב' ב'.

(ה) כאן י"ב לט"ו.

חלופי גרסאות א עקרה (אה"ל). ז ובגין. ג לון. ד פשרא; מוסיף פשרא לטב ולביש כוקא יאות. ה פשרא, ו פשרא. ז איהו לתתא. ח שחא. ט פשרא. י ופשרא; ופשרא (אה"ל); מוסיף ופשרא איהו. יא ליג ופישרא קיימא. יב בדבורא. יג מוסיף ויאמר לו בחלומי וגו'. יד ליג ואמר. טו תוהא. טז מוסיף קיימא מלה. יז ברשותא.

חטאו משקה מלך מצרים והאפה

המולם

מאמר

ומפשרו, החלום היא מדרגה שלמטה, בכריאל, והפתרון עומד עליו, כי הפתרון תלוי בדבור, שהיא הנוקבא, ועל כן בדבור תלוי הדבר, שכתוב, הלא לאלקים פתרונים, הלא לאלקים, ודאי, שהיא הנוקבא הנקראת אלקים.

אלו החלומות, על יוסף היו, ומשום שידע הדבר בעקרו ושרשו, משום זה פתר להם החלום כמו שצריך, ופתר לכל אחד ואחד פתרון, כדי להחזיר דבר למקומו ושורשו.

מאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

רנה) מה כתיב, ויאמר וגו' לאלקים פתרונים וגו': שואל, מהו הטעם שאמר כן, ואומר, כי כן צריכים לפתור החלום, לתלות הפתרון בהקב"ה. כי שם הוא קיום הכל ובו נמצא הפתרון.

רנז) ויספר שר המשקים את חלמו וגו': ר' אלעזר פתח ואמר ויהי בעברם וגו' ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, כאן יש להסתכל, ומקרא הזה פליאה הוא, שכתוב, ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו הוא, הלא ברשותו של הקב"ה הוא, ועוד, שאלישע גם כן, היה יודע, שבקשה זו אינה ברשותו אלא ברשות הקב"ה, מהו הטעם, שאמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

רנו) ת"ח הא אתמר וכו': בוא וראה הרי למדנו, שמדרגת החלום הוא למטה, והוא מדרגת הששית לנבואה, משום, שממקום שהנבואה שורה עד מדרגת החלום, הן שש מדרגות, (כנ"ל ויצא דף כ"ו ד"ה ואמר ע"ש) ותפתרון עולה ממדרגת החלום, למדרגה אחרת,

(דשו"י דף קצ"א ע"ב)

אלא

רנח) אלא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא, וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא, ודאי אליהו, ושאר צדיקים, קב"ה עביד רעותהון דצדיקייא תדיר, דכתיב, " רצון יראיו יעשה, וכל שכן דההוא רוחא קדישא, די עליה, נ ירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה, י והא קב"ה א"ל ב ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך, ועל דא הוה ליה לאלישע לירתא ד ליה.

רנט) פי שנים ברוחך, מאי פי שנים ברוחך ה אלי, ו וכי י סלקא דעתך, דעל חד תרין ה שאיל, ט ומה דלא הוה ברשותיה, היך שאל י מיניה. אלא, איהו לא יא שאיל רוח יב על חד תרין, אלא י הכי שאל י מיניה, טו בההוא רוחא דהוה ליה, טז דיעביד י תרין נמוסין בעלמא, בההוא רוחא.

רס) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול אם תראה אותי לקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה. מאי טעמא אם תראה אותי. יא אלא, אמר ליה, אם

מסורת הזהר

(א) (תהליט קמ"ה) ח"א רנה : ז"ח כ"ו טג שז. כ"ט טב שיד. ב) מלכים א' י"ט.

חלופי גרסאות א צדיקיא. ב דירית (אה"ל). ג דהא (אה"ל). ד מוסיף ליה לנבואתיה; ז נבואתיה ולא כמה דשאל מני ויהי נא פי שנים ברוחך (אה"ל). ה ל"ג אלי. ו ל"ג וכי. ז דחר תרין ול"ג סיד דעל; ח סיד דחד תרין; וכי על חד תרין. ט שא"ל ט מה. י ל"ג מיניה. יא מוסיף שאיל מיניה. יב ל"ג על. יג איהו. יד ל"ג מיניה. טו ההוא (אה"ל). טז דעבר. יז מוסיף חד תרין. יח ל"ג אלא; הכי קאמר ליה; אלא הכי קאמר ליה (אה"ל).

מאמר הסולם ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

לך בשעה שלוקחתי ממך יהי לך כן, כי כל עיקרו של הרוח ההוא, הוא בעת שיסתכל בו, ברות, כשרואה את אליהו, שתהיה הדבקות בו כראוי.

פירוש, להיות, שאליהו הוא שורשו של הרוח, אין הרוח בכל שלמותו אלא כשהוא מחובר עם שורשו, שהוא אליהו. לפיכך, כשמסתכל ברוח, צריך לראות עמו את שורשו, שהוא צורת אליהו. והיינו דוקא, שיראה צורתו בו, בעת שהניח לו את הרוח, דהיינו בעת שלוקח ממנו, וזהו שאמר לו אליהו, אם תראה אותי לקח מאתך יהי לך כן, כי אז יפעל הרוח בכל שלמותו.

אבל יש לשאול על התירוץ הזה, שאומר, שבקש ממנו שיוכל לפעול באותו הרוח שלו פי שנים משפעל עמו אליהו. הלא סוף סוף בקש ממנו מה שאין לו, כי כיון שאליהו לא פעל הרי לא היה לו כח הפעולה ואיך יתן כח הזה לאלישע. ואם תאמר שכל אחד יכול לפעול עם הרוח כמה שרוצה, ואינו צריך לתוספת כח עליון, א"כ לא היה צריך כלל לבקש זה מאליהו, כיון שמעצמו היה יכול לפעול כמה שרוצה.

ולחבין זה צריכים להעמיק יותר בפנימיות הדברים. והענין הוא, כי נודע, שבשבירת הכלים נפלו ש"ך ניצוצין לקליפות.

שמכל

רנח) אלא ודאי מאן וכי: ומשיב, אלא ודאי, מי שנתאחד בשמים וארץ וכל העולם, איך לא יהיה זה ברשותו. ודאי הוא, שאליהו ושאר צדיקים, הקב"ה עושה רצונם של הצדיקים תמיד, שכתוב, רצון יראיו יעשה. וכל שכן, אותו רוח הקדוש שעליו, שירש אותו הצדיק אלישע, כי אלישע היה המשמש שלו, וראוי ליורשו, והרי הקב"ה א"ל, ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה, תמשח לנביא תחתך. וע"כ היה לאלישע לרשת אותו.

רנט) פי שנים ברוחך אלי: ושואל, מה פי שנים ברוחך אלי, וכי יעלה על דעתך, ששאל על אחד שנים דהיינו שיגדל רוחו פי שנים מרוחו של אליהו, איך שאל ממנו מה שלא היה ברשותו, כי אין לך נוחן מה שאין לו.

אלא אירו לא וכי: ומשיב, אלא הוא לא שאל רוח על אחד שנים, אלא כך שאל ממנו, שאותו רוח שהיה לו יעשה באותו הרוח, על אחד, שנים ניסים בעולם ממה שעשה עמו אליהו.

רס) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול וגו': שואל, מהו הטעם אם תראה אותי, למה חלה לו בקשתו בזה, ומשיב, אלא אמר לו, אם תוכל לעמוד על עיקרו של הרוח, שהנחתי

(רפויי דף קצ"א ע"ב)

תיכול למימקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך, בשעתא ה דאתנסיכנא מינך, יהא לך כדין, דהא כל ההוא עקרא דרוחא בשעתא דיסתכל ביה, כד חמי ליה לאליהו, נ יהוי דביקותא ביה, כדקא יאות. (רסא) * תא חזי, האי מאן דאסתכל במה דאוריף מרביה, וחמי ליה

חלופי גרסאות ה דאתנסיב; סוסיף דאתנסיב אנא (אה"ל). נ מוסיף יהוי ליה; דיהא ביה דבקווא.

מאמר

הסולם

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

ניצוצין. יעשה פי שנים, דהיינו שאותו הרוח יגלה לו גם האורות והפעולות של ל"ב העשירי, כי אין כלל רוח מיוחד לל"ב העשירי, אלא הוא מתגלה עם סיום וגמר בירור של רפ"ח ניצוצין, כנ"ל. ואע"פ שאלוהו עצמו לא גילה האורות והפעולות של ל"ב העשירי, אין זה נבחן שאינו ברשותו. אלא הוא משום שלא היה תפקידו אלא לגלות הבירור והתקון של ל"ב העשירי בכללו. ואלישע ביקש ממנו שמלבד הרוח דרפ"ח שלו, יוכה להשיג ממנו גם את תקון ל"ב העשירי, בכללו, וממילא יוכל הוא לגלות מעצמו הפעולות והאורות פי שנים, הן הארות הרפ"ח, והן הארות ל"ב האבן.

וזה אמרו מאי טעמא אם תראה אותי, למה תלה אליהו ההשגה של פי שנים, באם יראה אותו לוקח ממנו, ומשיב, אלא אמר ליה, אם תיכרך למימקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך בשעתא דאתנסיכנא מינך, יהא לך כדין, כי זמן הגילוי של תקון הרוח דל"ב העשירי, הוא ברגע האחרון של היותו בעולם הזה כי תכף אחר שגילה אותו עלה לשמים, כי נגמר תפקידו כנ"ל, וע"כ אמר לו אם תוכל לעמוד על עיקר הרוח, דהיינו הרוח דל"ב האבן, שהנחתי לך בעת שאהיה לוקח ממך, דהיינו בדיוק ברגע האחרון של היותי עמך בעולם הזה, אז יהי לך כן, פי שנים. אבל אם תפסיד רגע הזה מלראות אותי, לא תשיג פי שנים, כי הרוח דל"ב העשירי אינו מתגלה מקודם לכן. וז"ש, דהא כל ההוא עקרא דרוחא, דהיינו הרוח דל"ב העשירי, בשעתא דיסתכל ביה כד חמי ליה לאליהו, בשעה שאלישע יסתכל בו, להשיגו, בעת שראה את אליהו לוקח ממנו, יהוי דבקווא ביה ברקא יאות, יתדבק וישיג אותו כראוי, כי רק ברגע הזה שראה אותו לוקח ממנו אז שעת הגלותו, ולא מקודם לכן, כמבואר.

(רסא) תא חזי האי וכו': בוא וראה מי שמסתכל במה שלמד מרבו, ורואה אותו

שכל ספירה שבע"ס דנקודים, נפלו שמונה מלכים: דעת חג"ת נהי"מ, שבכל אחד ד' בחינות חו"ב תו"מ, דהיינו ל"ב בחינות מכל ספירה, ועשר פעמים ל"ב הן ש"ך בחינות. ורק רפ"ח ניצוצין מהם ניתנו לבירור ולתקון במשך שחא אלפי שני, שהם רק ט"ס ראשונות שבע"ס דנקודים, שט' פעמים ל"ב הם רפ"ח, אבל ל"ב ניצוצין שבמלכות שלהם, לא ניתנו לבירור ואסור לנגוע בהם, ונשארו מוטלים בקליפות בכל משך שחא אלפי שני דהו עלמא, עד לגמר התקון, ולפי שכל גוף, מעורב בו מל"ב העשירי הזה, שאין לו תקנה, לכן מוכרח כל אדם למות, ובגמר התקון כשיחבר ל"ב העשירי, אז נאמר, ובלע המות לנצח, כי כל הקליפות יתבטלו, וכל המאורות יתגלו.

ואין לשאול, כיון שאסור לברר ולנגוע בל"ב העשירי הזה המוטל בקליפות מומן שבירת הכלים, א"כ איך אפשר שיתוקן לעתיד. והאמת הוא, שאין צורך כלל לברר אותו ולחקנו, כי עם גמר בירורם יתקונם של כל רפ"ח ניצוצין, מתתקן ל"ב העשירי מאליו, ואינו צריך לשום בירור מיוחד.

והנה בחינת אליהו, הוא, להביא בחינת הסיום והגמר של בירור ותקון רפ"ח הניצוצין שעמו מתתקן תכף ל"ב האבן, וז"ס שאלוהו בגי' ב"ן שכל ענינו היה לתקן אח שם ב"ן, שהוא מדת המלכות ולהוציא ל"ב העשירי מן הקליפות, וכל צדיק וצדיק יש לו תפקידו, וכשגמר תפקידו תכף נסתלק למעלה, ולפיכך אע"פ שאלוהו הוא המגלה את תקון של ל"ב האבן, מ"מ אינו פועל מאומה בהאורות השלמים המתגלים על ידו, כי תכף נסתלק לשמים, כי נגמר תפקידו.

והן שמתרץ הזהר, איהו כא שאיל רוח על חר תרין, דהיינו שיהיה לו ב' רוחות, אחד מבחינת רפ"ח ניצוצין ואחד מבחינת ל"ב האבן, כי אין לך גותן מה שאין לו, אלא הכי שאק מניה כההוא רוחא דהוה ליה, דיעביד תרין נמוסין, כי בקש ממנו שאותו הרוח שהיה לו לאליהו, דהיינו הרוח מרפ"ח (וטויו דף קצ"א ע"ב *) דף קצ"ב ע"א)

בהוא חכמתא, ה יכיל לאתוספא בההוא ב רוחא יתיר. תא חזי, דהא יוסף בכל מה דאיהו עביד, הוי חמי ברוחא דחכמתא, ליההוא דיוקנא דאבוי, דהוה מסתכל. ובגין כך הוה מסתייעא ליה מלתא, ואתוספא ליה רוחא אחרא, ד בנהירו עלאה יתיר.

רסב) בשעתא דאמר ליה ההוא רשע, * והנה גפן לפני, אזדעזע יוסף, דלא הוה ידע על מה תיתי מלה, כיון דאמר ב ובגפן שלשה שריגים, מיד אתער רוחיה, ואתוסף בנהירו, ואסתכל בדיוקנא דאבוי, כדין אתנהיר רוחיה, וידע מלה.

רסג) מה כתיב, ובגפן שלשה שריגים. אמר יוסף, הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים: אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, כהני ליואי וישראל.

רסד) והיא כפורחת עלתה נצה, דהא בגיניהון, סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשכולותיה ענבים. אלין אינון צדיקיא דעלמא, דאינון כענבים מבושלים כדקא חזי. ד"א הבשילו אשכולותיה ענבים, דא הוה יין דאתנטיר בענבייהו, ט מששת ימי בראשית.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ע"ד ציון ג. (ב) (בראשית מ') ח"א רלה. ח"ג קפט.

חלופי גרסאות א ל"ג מן יכיל עד יתיר. ב חכמתא. ג ל"ג דהא. ד ל"ג הוה מסתכל. ה מוסיף איהו בנהירו. ו וישראל. ז מוסיף דהא ה' במפיק (אה"ל), ת איהו. ט משית יומי.

מאמר	הכולם	ויהי נא פי שנים ברוחך אלי
אותו עם החכמה ההוא שלמד ממנו. יכול להתוסף יותר ברוח ההוא. תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי יוסף בכל מה שהיה עושה היה רואה ברוח החכמה את צורתו של אביו, ועל כן הצליח בדבר, ונתוסף לו רוח אחר בהארה עליונה יותר, פירוש, כי יעקב האיר רק חסדים מכוסים, בהיותו מכחי מחזה ולמעלה דו"א, אבל יוסף האיר, בחסדים מגולים בהארת חכמה, להיותו קו האמצעי שמחזה ולמטה דו"א. הרי שהאיר יותר מיעקב אביו. רסב) בשעתא דאמר וכו': בשעה שאמר לו אוחו רשע והנה גפן לפני, נודעזע יוסף, כי לא ידע על מה טובב הדבר, פירוש, שהיה חושש שהמדובר היא בנפן דס"א, הנמשך משמאל שאינו מיוחד בימין ע"י קו אמצעי. כיון שאמר ובגפן שלשה שריגים, שפירושו שהשמאל מיוחד בימין ע"י קו אמצעי, מיד נתעורר רוחו, ונתוסף בהארה, והסתכל בצורתו של אביו, שה"ס קו אמצעי, אז האיר רוחו וידע הדבר. (רמ"י דף קצ"ב ע"א)	רסג) מה כתיב, ובגפן שלשה שריגים: אמר יוסף, זה ודאי בשורה משמחת הוא בשלימות. מה הטעם. הוא משום, שגפן זה, נראה לו על כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, ונתבשר יוסף בזה, שהגיע זמנה לשליטה, ובגפן שלשה שריגים, אלו הם שלשה מדרגות עליונות היוצאות מגפן הזה, כהנים לויים ישראלים, שהם, חסד גבורה ת"ת דו"א, המאירים בנוקבא בעת שלמותה. רסד) והיא כפורחת עלתה נצה: כי בשבילם עולה כנסת ישראל, לז"א, ומתברכת מן מלך העליון, שהיא ז"א, הבשילו אשכולותיה ענבים, אלו הם צדיקי העולם, שהם כענבים בשלים כראוי. דבר אחר, הבשילו אשכולותיה ענבים, זהו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. פירוש, ה"ס מוחין השלמים שמקבלת מו"ק הגדולים דו"א ששמשו בימי בראשית לפני החטא דעצה"ד, שהם משומרים מכל אחיזה לקליטות מטעם שעוד לא נסחט היין, כלומר שמוחין הללו עוד לא נגלו לחוץ, ועודו בחוץ ענביו, ע"כ לא יוכלו הקליטות להתאחו	בו

רסה) עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו די ליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. * ואקח את הענבים, ב דאיהו ליה לגרמיה.

רסו) תנינן, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה ל לו, אוכמי לא, מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין י דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוררי, האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין, וע"ד מתפרשן בחכמתא. הן לטב, הן לביש, אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

רסז) ת"ח, אדם הראשון, ס אנתתיה סחטא ליה ענבין, ו וגרימת ל ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עצמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטר כדקא יאות, מה כתיב, י וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא ס מנייהו, וקריבו קרבנא בההוא ס חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובג"כ כתיב, י ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו, בגין דאינון ענבין י גרמי האי.

רסח) חמא יא ענבין, דאינון טבין, בההוא כרם, דקא י סלקין

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א רלת. (ב) נח ל"ד ציון א'. (ג) (דברים ל"ב) ח"א רלת: ח"ב קמר.

חלופי גרסאות א דא איהו. ב ל"ג לו. ג רויך. ד מתפרשאן. ס אחתיה. ו וגרים. ז מותא לין. ח מניה. ט שעתא (אה"ל). י מוסיף גרמו דמא; גרמו ענפי דמא (הרמ"ק); גרמו ענבי דמא (אה"ל). יא לאינון ענפין (הרמ"ק); לאינון ענבין (אה"ל); יב סלקי.

מאמר הסולם ויהי גא פי שנים ברוחך אלי

רחמים, שהם צריכים להתמתק במדת הרחמים שהיא בינה, ואלו, הלכנים מורים שהם השגחה של רחמים. כי כבר נתמקה המלכות בכינה, ונעשתה רחמים.

רסז) ת"ח אדם הראשון וכו': בוא וראה אדם הראשון, אשתו סחטה לו

ענבים וגרמה לו מות, ולכל ישראל, ולכל העולם. נח, בא לענבים האלו ולא נשמר כראוי, מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, שכתוב, אהלה בה' ולא אהלו בו'. (עי' לעיל פרשת נח דף ק"ח אות ש"ה, ובהסולם שם, שכל המאמר הזה נחבאר שם באורך, ע"ש שאין להכפיל דברים). בני אהרן, שתו יין מהם, מן הענבים, והקריבו קרבן עם יין ההוא, ומתו. וכבר נתבאר. וע"כ כתיב ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו. משום שהענבים גרמו לכל זה הנ"ל.

רסח) חמא ענבין דאינון וכו': שר המשקים ראה בחלומה ענבים שהם טובים, דהיינו ענבים לבנים הנ"ל. באותו הכרם, שהם מעלים שם נחת וריח במדרגות שלמות כראוי.

פירוש

בנו. וכבר ידעת שמוחין דהארט השמאל דבינה מכונה יין. והמשכתו ממעלה למטה, שה"ס החטא דעץ הדעת, מכונה סחיטה. וז"ס שאמרו בעצה"ד, שחיה סחטה ענבים ונתנה לו, כמ"ש לפנינו.

רסה) עד הכא אתבשר וכו': עד כאן נתבשר יוסף בחלומה, דשר המשקים, מכאן ולהלאה החלום היא שלו, לשר המשקים עצמו, כי יש חלומות שהם לו ולאחרים, כלומר, שמקצתם מורים לעתידות של החולם, ומקצתם לעתידות של אחרים, ואקח את הענבים, הוא לו לעצמו, ולא בשביל יוסף.

רסו) תנינן האי מאן וכו': למדנו, מי שראה ענבים לבנים בחלום סימן יפה לו.

ענבים שחורים, לא. אינם סימן יפה. מהו הטעם. הוא משום, שה"ס שתי מדרגות ידועות, שהם שחור ולבן, שזה טוב וזה אינו טוב. כי לבן יורה שהוא רחמים, ושחור על דין. וכל הענבים, בין לבן ובין שחור, תלויים בסוד האמונה, שהיא הנוקבא, שמלכות דמדת הדין ה"ס שחור, ומלכות הממוחקת בכינה ה"ס לבן, וע"כ מתבארים בחכמה הן לטוב והן לרע, אלו, השחורים. מורים שהם צריכים

(נדפ"י דף קצ"ב ע"א)

וישב

עט

נייחא ^א וריחא בדרגין שלימין, כדקא יאות. וע"ד יוסף ידע מלה, ואסתכל בעקרא, ופשר חלמא על בורייה. בגין דאתבשר בההוא חלמא, כדקא יאות. ובג"כ פשר ^ב פשרא לטב, ואתקיים הכי.

רסט) מה כתיב. * וירא שר האופים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני ^ב בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי. ת"ח, ארורין אינון רשיעא, דכל עובדיהון כלהון לביש, וכל אינון מלין דאינון ^ד אמרין, כלהו לביש, ולבאשא.

רע) כיון דפתח פומיה ^ה באף, מיד דחיל יוסף, וידע דכל ^ו מלוי אינון לבאשא, ובשורה לביש בפומיה. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, כדין ידע יוסף, דאתבשר על חריבו דבי מקדשא, וישראל בגלותא, דיתגלון מארעא קדישא.

רעא) חמי מה כתיב, ^ז ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה והעוף ^ח אוכל אותם מן הסל מעל ראשי ^ט אליו ^י אינון שאר עמין, דמתכנשי עלייהו דישראל, ^{יא} וקטלי לון, וחרבי ביתייהו, ומפורי לון לארבע סטרי ^{יב} דעלמא, וכלא אסתכל יוסף, וידע דההוא חלמא ^{יג} על ישראל, כד יהון בחיובא קמי מלכא, מיד פשר ליה פשרא לביש, ואתקיים ביה.

רעב) ות"ח, תרין דרגין אליו, דקא חמא האי, וחמא האי, ^{יד} דא חמא (* ^{יז} כד ^{טו} סליק, ^{טז} וקא ^{יח} שליט דרגא עלאה, ואתנהיר סיהרא. ודא חמא,

מסורת הזוהר

(א) (בראשית מ') ח"ג רלה. (ב) שם.

חלומי גרסאות ^א וריחא. ^ב חלמא. ^ג בחלומי וגוי. ^ד אמרי. ^ה מוסיף פתח באף. ^ו אינון מלין ודלייהו. ^ז אוכל וגוי. ^ח ואליו. ^ט ליג אינון. ^י וקטלין. ^{יא} עלמא. ^{יב} מוסיף בישא על. ^{יג} יג האי (אה"ל). ^{יד} מוסיף דהא כד. ^{טו} ליג סליק וקא; ^{טז} ליג סליק; ^{יז} סליקו ושליס (אה"ל). ^{יח} קא ליג וקא. ^{יט} ושליס.

מאמר הכולם ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

פירוש. ענבים הם מדרגות הנוקבא כנ"ל. כרם ח"ס הנוקבא עצמה. ובעת שהיא ממותקת בבינה הענבים שלה לבנים, ומעלים נחת וריח וכו'.

וע"ד יוכף ידע וכו': וע"כ, יוסף ידע הדבר, והסתכל בשורש הדברים, ופתר החלום על בוריו, משום שנחבשר בחלום הזה כראוי להיות. וע"כ פתר פתרון לטוב, ונתקיים כן.

רסט) מה כתיב, וירא שר האופים וגו': בוא וראה ארורים הם הרשעים, שכל מעשיהם כולם לרע, וכל הדבורים שהם אומרים כולם לרע ולהרע.

רע) כיון דפתח פומיה וכו': כיון שפתח פיו באף, דהיינו אף אני בחלומי, מיד

פתח יוסף, וידע שכל דבריו הם להרע, ובשורה רעה בפיו, והנה שלשה סלי חרי על ראשי,

(רמ"י דף קצ"ב ע"א י' דף קצ"ב ע"ב)

רעב) ות"ח תרין דרגין רנין וכו': ובוא וראה, שתי מדרגות היו מה שראה זה וראה זה, זה ראה היינו שר המשקים, כשעולה ושלטת מדרגה עליונה, ז"א, והאירה הלבנה.

הנוקבא

דאתחשך ושלטי עֵדָה הַ חיויא בישא, ובג"כ אסתכל יוסף בהוא חלמא,
 ופשר ליה פשרא לביש. וע"ד, כלא י בפישרא קיימא, ודא ודא חמו,
 באלין תרין דרגין, דשלטי דא, ושלטי דא.

רעג) רבי יהודה פתח, * לב טהור ברא לִי אֲלֵקִים ורוח נכון חדש
 בקרבי, האי קרא אוקמוה, אבל לב טהור, כד"א, ונתת לעבדך לב שומע
 וגוי, וכתוב י וטוב לב משתה תמיד, ובג"כ לב טהור ודאי.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבי, י דא הוא רוח נכון ודאי כד"א. י ורוח
 אֲלֵקִים מרחפת על פני המים, ואתערו, י זה רוחו של משיח, ואתערו, ה ורוח
 חדשה אתן בקרבכם, ו וצלי דוד, ההוא רוח נכון, חדש בקרבי.

רעה) בגין דאית מסטרא אחרא, לב טמא, ורוח עוועים, דאסטי לבני
 עלמא, ודא הוא רוח טומאה, דאקרי רוח עוועים, כד"א, י ה' מסך בקרבה
 רוח עוועים, ועל דא ורוח נכון חדש בקרבי. מאי חדש. דא חדושא דסיהרא,
 בשעתא דאתחדש סיהרא, ז דוד מלך ישראל חי וקיים ובג"כ חדש.

רעו) רבי אלעזר, ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, אמר ר' יוסי לר' אלעזר,
 האי דכתיב, י ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אנכי אפתנו ויאמר ה' אליו
 במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר ה בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם

מסורת הזהר

א) הספה"ז קס"ח ציון ב'. ב) (מלכים א' ג') ח"ג רצד. ג) (משלי ט"ו) ח"ב קכח : קצו : רנט. ח"ג קנ.
 ד) ב"א ל' ציון ב'. ה) יחזקאל י"א. ו) ישעיה י"א. ז) מלכים א' כ"ב.

חלופי גרסאות א חיויא. ב פשר. ג בסושרא; בפשרא. ד ליג מן דא ער רוחו; וכי אית רוח דלאו איהו
 נכון אין דא הוא דאסטי לבני עלמא, וכל השאר אדליג והרמ"ק לא גרים לה (אה"ל). ס דא.
 ו וע"ד צ"ל. ז ליג דוד מלך ישראל חי וקיים. ח בפי וגו'.

מאמר

הסולם

לב טהור ברא לי אלקים

הנוקבא. וזה ראה, היינו שר האופים, שנחשך
 ושולט עליה, על הנוקבא, נחש הרע, וע"כ
 נסתכל יוסף בחלום ההוא ופתר לו פתרון לרע,
 וע"כ הכל תלוי בפתרון. וזה ראו באלו ב'
 המדרגות השולטים על הנוקבא, שרם ז"א או נחש
 הרע כנ"ל, שזה שולט, ז"א, וזה שולט, הנחש
 הרע.

מאמר לב טהור ברא לי אלקים

רעג) בגין דאית מסטרא וכו': משום שיש
 מצד האחר, לב טמא ורוח עוועים,
 המסית בני העולם לחטא, וזה הוא רוח הטומאה
 הנקרא רוח עוועים, כמש"א, ה' מסך בקרבה
 רוח עוועים. ועל כן בקש דוד, ורוח נכון
 חדש בקרבי, שואל מהו חדש, ומשיב, זהו
 התחדשות הלבנה, דהיינו התחדשות הזווג של
 הנוקבא עם ז"א, שבשעה שהלבנה מתחדשת,
 נכחן שדוד מלך ישראל, דהיינו הנוקבא, חי
 וקיים, דהיינו שמשנת אז מוחין דאור התייה, ועל
 זה אמר חדש, דהיינו שיחוש הזווג עם ז"א.

רעד) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י היו
 הולכים בדרך, א"ר יוסי לר' אלעזר,
 זה שכתוב, ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר
 בפי כל נביאיו וגו'. ולמדנו, שהיה הרוח של

ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח, לב טהור
 ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי.
 מקרא זה בארוהו. אבל לב טהור, הוא
 כמש"א, ונתת לעבדך לב שומע וגו', וכתוב,
 וטוב לב משתה תמיד, ובשביל זה הוא ודאי
 לב טהור.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבי : זה הוא ודאי
 רוח נכון, כמו שאומר הכתוב, ורוח
 אֲלֵקִים מרחפת על פני המים, והעירו, שזהו
 רוחו של משיח. והעירו, שעל רוח הזה אומה"כ,

(רפוי"י דף קצ"ב ע"ב)

תוכל צא ועשה כן. ותנינן, ^א דהוה ^ב רוח ^ג נבות היזרעאלי, וכי נשמתינן, כיון ^ד דסלקין וקיימין לעילא, אינון יכלין לאתבא בהאי עלמא, ומלה תמיהה, דאמר אצא והייתי רוח שקר ^ה בפי ^ו וגו'.

רעז) ותו מ"ט אתענש עליה אחאב, דהא דינא דאורייתא, דשוי שמואל, קמיהו דישראל, הכי הוא. דכתיב, ^א את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח, ואי אחאב נטל ההוא כרם ^ב בנבות, דינא ^ג הוה. ותו דהוה יהיב ליה ^ד כרמא אחרא, ^ה או דהבא, ולא בעא.

רעח) א"ל יאות שאלת, ת"ח, האי רוח ^א דקאמרו דאיהו ^ב רוח דנבות, הכא אית לאסתכלא, ^ג וכי ^ד רוחא דנבות, ^ה כי יכיל לסלקא ולקיימא ^ו קמיה דקב"ה, ^ז למתבע שקרא, ^ח דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא ^ט הוא, ^י איך יבעי שקרא בהווא עלמא, דאיהו עלמא דקשוט, ומה בהאי עלמא, לא בעי זכאה שקרא. בהווא עלמא ^כ לא כ"ש. ואי לאו זכאה איהו, היך יכיל לקיימא קמי קב"ה.

רעט) אלא ודאי נבות לאו זכאה הוה כ"כ, לקיימא קמי קב"ה, אלא רוחא אחרא ^א הוה, דשלטא בעלמא, דדא ^ב הוא רוחא דקיימא תדיר, וסלקא קמי קב"ה, ודא ^ג הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא, ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר בשקרא, ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר וגו', וע"ד קב"ה

מסורת הזהר

(א) שמואל א' ח'.

חלופי גרסאות ^א לא הוא. ^ב רוחא. ^ג נ דנבות. ^ד דסלקין וקיימין. ^ה בפי. ^ו לגו. ^ז מנבות. ^ח הווא. ^ט כספא. ^י וליג כרמא אחרא; ^{יא} ליג כרמא. ^{יב} מוסיף או כספא או. ^{יג} יח דקאמר. ^{יד} יח רוחא. ^{יז} אי. ^{יח} יח רוח. ^{יט} טו יכול לסלקא ולמתבא [ולמתבע] קמיה שקרא (הרמיק) טו קמי קב"ה. ^כ יז ליג למתבע שקרא. ^{כא} יח ומאי דכתיב ויצא הרוח אי צדיקא איהו איך בעי שקרא בהווא עלמא דהא עלמא דקשוט ומה בהאי עלמא לא בעי זכאה שקרא בהווא עלמא כ"ש דאי לאו זכאה איהו איך יכיל לקיימא קמי דקב"ה ומלה תמיהה דאמר אצא. ^{כב} יט איהו. ^{כג} ח' היך. ^{כד} כא עאכו"ל. כג דשלטא בעלמא הוה (אה"ל) כג איהו. כד איהו.

מאמר הסולם לב טהור ברא לי אלקים

ולעמוד לפני הקב"ה לבקש ממנו שקר, שכתוב ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר וגו'. ואם צדיק היה, איך יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא עולם האמת. ומה בעולם הזה לא יבקש הצדיק שקר, בעולם ההוא לא כל שכן. ואם לא היה צדיק, איך היה יכול לעמוד לפני הקב"ה.

רעט) אלא ודאי וכו': אלא ודאי נבות לא היה צדיק כל כך, שיעמוד לפני הקב"ה, אלא רוח אחר היה, השולט בעולם. שזה הוא הרוח העולה והעומד תמיד לפני הקב"ה. דהיינו השטן. וזה הוא שמשטה לבני העולם עם שקר, שמשקר בשם הקדוש, ומי שהוא רגיל בשקר עוסק תמיד בשקר, וע"כ אמר, אצא והייתי רוח שקר וגו'. א"ל הקב"ה, צא ועשה

מאמר נבות היזרעאלי, ושואל, וכי הנשמות, אחר שעלו ועומדות למעלה, תוכלנה לשוב לעולם הזה, ודבר פלא הוא שאמר אצא והייתי רוח שקר בפי וגו'.

רעז) ותו מ"ט אתענש וכו': ועוד, מהו הטעם שאחאב נענש עליו. הרי דין התורה ששם שמואל לפני ישראל היה כן, שכתוב, את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח. ואם אחאב לקח הכרם מנבות, מן הדין היה. ועוד, שאחאב היה נותן לו כרם אחר או זהב ולא רצה לקחת. ולמה נענש.

רעח) א"ל יאות שאלת וכו': א"ל ר"א יפה שאלת. בוא וראה, זה שאמרו שרוח ההוא הוא רוח של נבות, יש להסתכל כאן, וכי רווחו של נבות היה יכול לעלות (דשו"י דף קצ"ב ע"ב)

א"ל צא, ועשה כן, פוק מהכא, כמה דאוקמוה דכתיב, * דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. ובג"ד איהו רוח שקר ודאי.
 (רפ) וחו. י על מה דקטל ליה לנבות, ונטל כרמא דידיה, י קטולא אפאי קטיל ליה. אלא על דקטיל ליה בלא דינא אתענש. י קטל ליה בלא דינא, ונסיב כרמא דידיה. ובג"כ כתיב, י הרצחת וגם ירשת, וע"ד אתענש. ותא חזי, כמה אינון בני נשא בעלמא, דאסטי לון האי רוח י שקרא בשקרא, ושליט איהו בעלמא, י בכמה סטרין, ובכמה עובדין והא אוקימנא מלי.
 (רפא) וע"ד, דוד מלכא בעא לאסתמרא מניה, י ובעא לאפקא מגו מסאבו, דכתיב י לב טהור ברא לי אלקים ורוח י נכון חדש בקרבי, דא הוא רוח נכון, ואחרא איהו רוח שקר, וע"ד תרין דרגין אינון, חד קדישא, וחד מסאבא.
 (רפב) פתח ואמר, י וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד י מחנהו וכי עצום עושה דברו וגו', האי קרא אוקמוה. אבל וה', בכל אתר הוא ובי דיניה. נתן קולו דא הוא קלא, דכתיב, י קול דברים, וכתוב התם, י לא איש דברים, י מאן איש דברים. כד"א י איש האלקים. לפני חילו. אלן אינון ישראל.

מסורת הזהר

(א) תהלים ק"א ח"א כו: ח"ג קב. קכא. קעה. רמו: ת"ו ת"ס פ: (ב) מלכים א' כ"א. (ג) לעיל פ' ציון א. (ד) יואל ב'. ח"ג יח: (ה) דברים ד' ח"א רע: ח"ג רסא. (ו) שמות ד' ח"א קיט: ח"ב כה: ח"ג כה. (ז) דברים ל"ג ח"א ו: רלו: רמ: רמא. ח"ב קנח: ח"ג רסא:

חלופי גרסאות א יכון וגו'. ב תו. ג כמה. ד אי יטול קטלא אמאי; יטול קטולא אמאי (אה"ל) ה קטיל. ו שקר. ז ובכמה. ח בגין לנסקא (אה"ל) ט נכון וגו'. י מחנהו וגו'. יא ומאן.

לב טהור ברא לי אלקים

הסולם

מאמר

(רפב) פתח ואמר וה' נתן קולו וגו': מקרא זה בארוה. אבל והויה, בכל מקום יורה הוא, ז"א, ובית דינו, הנוקבא. נתן קולו, זהו הקול שכתוב, קול דברים, וכתוב שם לא איש דברים, מהו איש דברים, הוא כמו שאתה אומר, איש האלקים, לפני חילו, אלו הם ישראל.

פירוש, והויה, יורה על ז"א ונוקביה שהם בווג בהארית השמאל ששם בית דינו דז"א, נתן קולו, היינו הארת ז"א, שהוא קו אמצעי ובחינת חסדים מכוסים, הנקרא קול, וז"ש, דא הוא קלא דכתיב, קול דברים, כי הנוקבא נקראת דברים, שה"ס חסדים מגולים בהארית חכמה, בזמן שז"א שנקרא קול מתחבר עמה, ואז הם נקראים שניהם קול דברים, וז"ש וכתוב התם איש דברים, אשר איש ה"ס ז"א, אף קול הנאמר בקול דברים הוא ג"כ ז"א, ושואל, מהו איש דברים, כלומר מאין לנו שאיש פירוש ז"א,

ומשיב

ועשה כן, צא מכאן, כמו שבארוה, דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, וע"כ הוא רוח שקר ודאי.

(רפ) וחו על מה דקטל וכו': ועוד יש להרץ דע"כ נענש, משום שהרג את נבות, ואם לקח הכרם שלו, הרוג למה הרג אותו, ומשום שהרגו בלי דין ע"כ נענש. כי הרגו כלי דין ולקח את כרמו, וע"כ כתוב, הרצחת וגם ירשת, וע"כ נענש. ובוא וראה כמה הם בני אדם בעולם, שרוח שקר הזה השטה אותם בשקר, והוא שולט על העולם בכמה אוסנים, ובכמה מעשים, וכבר בארנו הדברים.

(רפא) וע"ד דוד מלכא וכו': וע"כ דוד המלך רצה להשמר ממנו, מרוח שקר, ורצה להתרחק מן הטומאה, שכתוב, לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, זה הוא רוח נכון, והאחר הוא רוח שקר, וע"כ שתי מדרגות הן, אחת קדושה שהוא רוח נכון, ואחת טמאה, שהיא רוח שקר.

(רס"י דף קצ"ב ע"ב)

רפג) כי רב מאד מחנהו: כד"א * היש מספר לגדודיו, * דכמה ממנן
 ושליחן אית ליה לקב"ה, וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל. ועל דא
 קב"ה אזדמן קמיהו דישראל, בגין לנטרא להו, ולא יכילו לקטרגא להו.
 רפד) כי עצום עושה דברו, מאן עצום, דא הוא זכאה, ההוא דאשתדל
 באורייתא קדישא, יממא ולילי. ד"א, כי עצום, דא הוא מקטרגא, דאשתכח
 קמי קב"ה, ואיהו תקיפא כפרזלא. תקיפא כטינרא. עושה דברו: דנטיל
 רשות מלעילא ונטיל נשמתא מתתא.
 רפה) כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יכילנו, דאיהו שליט על כלא,
 ועלאה ותקיפא על כלהו, וכלהו תחות שלטניה. זכאין אינון צדיקיא דקב"ה
 אתרעי בהו תדיר, לזכאה לון לעלמא דאתי, ולמחדי להו בחידו דצדיקיא,
 דזמינן למחדי ביה בקב"ה, דכתיב, וישמחו כל חוסי בך לעולם וירננו
 ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מסורת הוהר

(א) איוב כ"ה. ויצא ק"צ ציון ה. (ב) לך קמ"א ציון א.

חלוסי גרסאות א וע"ד קב"ה אזדמן קמיהו דישראל בגין לנטרא להו וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל בגין
 לאסתאבא להו. נ מוסיף בגין לאסתאבא להו וע"ד. ג ומאן. ד יומי ולילי. ס קמיה. ו דקביה
 ז רשו. ח בעלמא דין ובעלמא. ט ירננו וגו'.

מאמר	הסולם	לב טהור ברא לי אלקים
ומשיב כד"א איש האלקים, שנאמר על משה שה"ס ז"א, בעלה דמטרונותא, הנקראת אלקים. אף איש דברים, פירושו בעלה של דברים שהוא ז"א.	שעוסק בתורה ימים ולילות. פירוש אחר. כי עצום, זהו המקטרג הנמצא לפני הקב"ה, והוא חזק ככרזל, וחזק כאבן. עושה דברו, שמקבל רשות מלמעלה מהקב"ה, ומוציא הנשמה למטה.	כי רב מאד מחנהו: הוא כמו שאתה אופר היש מספר לגדודיו, שכמה ממונים ושליחים יש להקב"ה, וכולם עומדים להשטין על ישראל, וע"כ נזדמן הקב"ה לפני ישראל, כמ"ש לעיל, והויה נתן קולו לפני חילו, כדי לשמרם ולא יוכלו לקטרג עליהם.
רפד) כי עצום עושה דברו: שואל מי הוא עצום. ומשיב זהו אותו הצדיק	רפה) כי גדול יום ה' וגו': שהוא שולט על כל, ועליון ותקיף על כל, והכל נמצאים תחת ממשלתו, אשריהם הצדיקים, שהקב"ה חפץ בהם תמיד, לזכותם לעולם הבא ולשמחם בשמחת הצדיקים העתידים לשמוח בהקב"ה, שכתוב, וישמחו כל חוסי בך וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.	רפג) כי רב מאד מחנהו: כד"א * היש מספר לגדודיו, * דכמה ממנן ושליחן אית ליה לקב"ה, וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל. ועל דא קב"ה אזדמן קמיהו דישראל, בגין לנטרא להו, ולא יכילו לקטרגא להו. רפד) כי עצום עושה דברו, מאן עצום, דא הוא זכאה, ההוא דאשתדל באורייתא קדישא, יממא ולילי. ד"א, כי עצום, דא הוא מקטרגא, דאשתכח קמי קב"ה, ואיהו תקיפא כפרזלא. תקיפא כטינרא. עושה דברו: דנטיל רשות מלעילא ונטיל נשמתא מתתא. רפה) כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יכילנו, דאיהו שליט על כלא, ועלאה ותקיפא על כלהו, וכלהו תחות שלטניה. זכאין אינון צדיקיא דקב"ה אתרעי בהו תדיר, לזכאה לון לעלמא דאתי, ולמחדי להו בחידו דצדיקיא, דזמינן למחדי ביה בקב"ה, דכתיב, וישמחו כל חוסי בך לעולם וירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

(רפ"ד דף קצ"ב ע"ב * דף קצ"ג ע"א)